

ამბილანი 1.2016

ISSN 2346-8416

აქცენტები

ადმოსავლური ჟურნალი

1

იანვარი – თებერვალი

თბილისი

2016

„არმატანი – შორით მოსულისაგან მოღებული
მის თემის ძღვენი“ (საბა).

ჟურნალი დაარსებულია 2016 წ.

მაგალი თოდუას

მიერ

რედაქტორი

მზია ბურჯანაძე

სწავლული მდივანი

ნანა ჯანაშია

დამკაბადონებელი:

ნანა ყანდაშვილი

ყდის დიზაინი:

ირაკლი უშვერიძე

მკითხველთა მიმართ

1965 წელს გამოვაქვეყნე სხვადასხვა დროს და სხვათა და სხვათა მიერ შესრულებული აღმოსავლური მწერლობის ქართული თარგმანების კრებული. წიგნისთვის შესაფერის სახელწოდებას ვეძებდი. ბედად, ჩემმა მასწავლებელმა, ცნობილმა ქართველმა აღმოსავლეთმცოდნემ, ვლადიმერ ფუთურიძემ მირჩია: „არმალანი“ დაარქვით! უკეთეს სახელს ვერც ვინატრებდი.

კრებულმა დიდი წარმატება მოიპოვა, რამაც გამიჩინა იდეა, გამეგრძელებინა თარგმანთა დაბეჭდვა და გამომეცა იგი, როგორც აღმანახი.

1977 წელს გამოვაქვეყნე მისი მეორე, ხოლო 1982 წელს – მესამე წიგნი. 1988 წელს შეეძელი „არმალანის“ მეოთხე ნომრის დაბეჭვდაც.

„მადა ჭამაში მოდის“. გავთამამდი და გადავწყვიტე, ამ სახელწოდებით გამომეცა არა აღმანახი, არამედ – ბარემ ჟურნალი. მაგრამ სანამ ამისთვის ვემზადებოდი, ქვეყანა აირია და „არმალანის“ თავი ვის ჰქონდა! თანაც, ჯერ კიდევ საბჭოთა წყობილება მძვინვარებდა და რეგულარულ პერიოდიკულ გამოცემაზე ფიქრი ფუჭი ოცნება იყო, – ჟურნალის გამოცემის ნებართვას იძლეოდა (წაიკითხე: არ იძლეოდა) „ოქროს ურდო“ – საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ბიურო (ფუი ეშმაკს! – რას ვიფიქრებდი, თუ ოდესმე კიდევ მომიხდებოდა ამ უხსენებლის ხსენება?!) და, ამდენად, ასეთი მიზნის განხორციელება ყოვლად შეუძლებელი საქმე გახლდათ.

ამასობაში დრო შეიცვალა და მეც ისევ გავიხსენე ჩემი აღმანახი, მით უმეტეს, რომ ნებისმიერი ჟურნალის გამოცემა უკვე იოლი გახდა. მაგრამ ახლა დაფარულმა ჭირმა იჩინა თავი: აქაო და ყველაფრის დაბეჭდვისა და წაკითხვის ნება მოგვეცაო, სოკოებივით მომრავლდა რაგინდარა პრესა (სწორედ რომ სოკოებივით, – მათი უმრავლესობა შხამიანია). გულუბრყვილო და გამოუცდელი ხალხი თავისუფალი აზრის გამოთქმას, აბდაუბდის წერას და მის კითხვას დაენაფა. დაენაფა და მიეჩვია. ეს მაფიქრებს: ვაითუ „არმალანის“ დანიშნულება, მასში გამოქვეყნებული თავისთავად წარმტაცია და, ამავე დროს, ჩვენი ეროვნული ცნობიერებისთვის ესოდენ საჭირო ძეგლები „თავისუფალ“ პრესას დახარბებულ ქართველ მკითხველს უკვე აღარც აინტერესებდეს! იგი ტირაჟით გაიყიდება კი? ვთქვათ და გაიყიდა. გამოცემის სახსრები მე არ გამაჩნია (არც ისე დიდი ხნის წინ ჩვენში შეძლებულ კაცზე იტყოდნენ: პროფესორივით ცხოვრობსო. დღეს კი საქართველოში პროფესორს მეეზოვეზე ბევრად ნაკლები ხელფასი ეძლევა). ბინძური სალაფავით გასუქებული და უზომოდ გაზულუქებული ბევრი მდიდარი ქართველი ჩვენი კულტურისკენ არც იხედება. ცხოვრება ცვალებადია და ვშიშობ, ვაითუ ჩვენი, ქართველების, ცნობიერება ამ ბოლო დროის კატაკლიზმებმა უკვე შეცვალა!

XIX საუკუნის მიწურულისა და XX საუკუნის დასაწყისის ქართული კულტურის ასე მაღალი და პატივდებული დონე მეტწილად სამშობლოს სიყვარულით გულანთებული, პატი-

ოსანი გარჯით, ღვთისაგან ბოძებული ნიჭიერებითა და საკუთარი პირის ოფლით გამდიდრებული ქართველი ბიზნესმენებისა (დავით სარაჯიშვილის, აკაკი ხოშტარიას, ძმები ზუბალაშვილებისა და ბევრი მათი თანამოძმის), აგრეთვე ჩვენი პატრიოტი მაღალჩინოსნების (დიახ, ქართველი მაღალჩინოსნების!) უანგარო (ხაზს ვუსვამ: უანგარო) ქველმოქმედების დამსახურებაა. ჩვენი დიდი მეცნიერებისა და მწერლების უმრავლესობამ ხომ მათი ხარჯითა და მზრუნველობით მიიღო განათლება ევროპასა და რუსეთში!

დღეს?

დღეს რამდენ ქართველ მილიონერს დავუჩოქე, რამდენ ჩვენს მდიდარ თანამემამულეს ჩამოვახიე ჩოხის კალთა, დაეფინანსებინათ „არმაღანი“, მაგრამ ზედაც არავინ შემომხედა.

მაგრამ „მე იგივე ვარ მარად და მარად“. უკან არ ვიხევ და საკუთარი ხარჯით ვაპირებ, რადგან ხელმოკლე კაცი ვარ, „არმაღანის“, როგორც ჟურნალის, მხოლოდ 30 (დიახ, არ შეგშლიათ: 30, – ოცს მიმატებული ათი) ცალად გამოცემას. ამით იმ მკითხველთ, რომელთაც ეს ამბავი გაუხარდებათ, მინდა ვახარო: „არმაღანი“ არ მომკვდარა, ის კიდევ სუნთქავს.

მაგალი თოდუა

არაბული ლიტერატურა

ყურანი

სურა 19

მარიამი

მექური¹, 98 აია

სახელითა ალლაჰისა, მონყალისა, მწყალობელისა

1. ქაფჰა და 'აჲნ სად.²

2. გახსენება შენი უფლის წყალობისა თავისი მონისა ზაქარიასადმი.³

3. აჰა, იდუმალი დაღადისით მოუხმო მან თავის უფალსა,

4. თქვა: „ჭეშმარიტად, უფალო ჩემო, დასუსტდა ძვლები ჩემი და თავი ჭაღარით აელვარდა. და არა ვყოფილვარ, უფალო, მოცარული ვედრებაში შენდა.

5. და, ჭეშმარიტად, შიში მაქვს ჩემი ახლობლებისა ჩემ შემდგომ.⁴ ხოლო უნაყოფოა ცოლი ჩემი, და შთამომავალი შენგან მომეცი მე,⁵ –

6. მემკვიდრედ მექმნეს მე, და მემკვიდრედ ექმნეს იაკუბის⁶ სახლს, და სათნო ქმენ იგი!“.

7. „ჰოი ზაქარია!⁷ ჭეშმარიტად, გახარებთ შენ ყრმას, რომლის სახელია იაჰია⁸, – არ გაგვიჩენია ადრე თანამესახელე მისი.“

8. თქვა: „უფალო ჩემო, როგორ მეყოლება ყრმა, როცა ცოლი ჩემი უნაყოფოა, ხოლო უკვე სიბერისაგან უძღურებას ვენიე მე.“⁹

9. თქვა: „ასე ამბობს უფალი შენი: ადვილია ეს ჩემთვის, – მე უკვე შეგქმენი შენ ადრე, ხოლო არაფერი იყავი შენ.“

10. თქვა: „უფალო ჩემო, მომეცი რამე ნიშანი.“ თქვა: „შენი ნიშანი ისაა, რომ, საღ-საღამათი, შენ სამ ღამეს არ დაელაპარაკები ხალხს.“¹⁰

11. და გამოვიდა სალოცავიდან თავისი ხალხის წინაშე და შთააგონებდა: „ადიდეთ¹¹ ცისკრის ჟამს და მწუხრის ჟამს!“¹²

12. „ჰოი იაჰია!¹³ გეჭიროს მტკიცედ წიგნი!“¹⁴ და ჩვენ მას სიბრძნე ვუბოძეთ ყრმობაში,

13. და კეთილმონყალება ჩვენგან და სინმიდე. და ღვთისმოშიში იყო იგი,

14. და სათნო მშობელთა მიმართ, და ამჰარტავანი და ურჩი არ იყო იგი.

15. მშვიდობა მას იმ დღეს, როდესაც იშვა, და იმ დღეს, როდესაც მოკვდეს, და იმ დღეს, აღდგენილ იქნეს ცოცხლად როდესაც!

16. და ახსენე¹⁵ წიგნში¹⁶ მარიამი!¹⁷ აჰა, განეშორა თავის ოჯახს აღმოსავლეთის ადგილისაკენ,¹⁸

17. და ფარდა ჩამოიფარა მათგან. მერე მოვუვლინეთ ჩვენ სული ჩვენი,¹⁹ და სრულად კაცის სახით გამოეცხადა.

18. თქვა ქალმა: „ყოვლადმონყალეს²⁰ მივმართავ საშველად, თუკი ხარ ღვთის-
მოშიში შენ.“

19. თქვა: „მე მხოლოდ მოციქული ვარ შენი უფლისა, რათა ნმინდა ყრმა შეგძი-
ნო შენ.“

20. თქვა: „როგორ მეყოლება ყრმა, – კაცი არ შემხებია და მემრუშე არა ვყო-
ფილვარ მე?!“²¹

21. თქვა: „ასე ამბობს უფალი შენი: ადვილია ეს ჩემთვის. და აჰა, დავადგინოთ
იგი აიად²² ხალხისათვის და წყალობად ჩვენგან. და იყოს საქმე აღსრულებული.“

22. და მუცლად ილო იგი,²³ და შორეულ ადგილას განმარტოვდა მასთან ერ-
თად.

23. და პალმის ხესთან მიიყვანა მშობიარობის ტკივილმა, თქვა: „ნეტავი მოვ-
მკვდარიყავი ამაზე უნინ და დაკარგულ-დავინყებულნი ვყოფილიყავი!“

24. და დაიძახა მის ქვემოდან:²⁴ „ნუ დამწუხრდები! – უფალმა შენმა წყარო
ადინა შენს ქვემოთ,

25. მოსწიე შენკენ პალმის ტოტი! – ჩამოგიცვინოს ახლადდამნიფებულნი,²⁵“

26. მერე ჭამე და სვი და თვალი გაიხარე, ხოლო, თუ კაცთაგანი იხილო ვინმე,
უთხარი: ყოვლადმონყალეს აღთქმა მივეცი მარხვისა, და ძეხორციელთაგან არა-
ვის დაველაპარაკო მე!“

27. და მიუყვანა იგი²⁶ თავის ხალხს, ხელში ეჭირა. უთხრეს: „ჰოი, მარია! არგაგონილი რამ ჩაგიდენია!

28. ჰოი დაო ჰარუნისაო!²⁷ არა ყოფილა მამა შენი ბოროტი კაცი და არცა დედა
შენი იყო ქალი მემრუშე.“

29. ხოლო ანიშნა მასზე,²⁸ უთხრეს: „ვინცა ყრმაა აკვანში, როგორ დაველაპა-
რაკოთ იმას?!“

30. თქვა:²⁹ „ჭემმარიტად მე ვარ მონა ალლაჰისა,³⁰ მან მიბოძა ნიგნი³¹ და წინას-
წარმეტყველად მქმნა მე,

31. და მქმნა მე კურთხეულად, სადაცა ვიყო მე, და ლოცვა და წყალობა მიან-
დერდა, ვიდრე ცოცხალი ვიყო მე,

32. და კეთილისმიგება ჩემი დედისადმი, და ამპარტავანი და მოცარული არა
მქმნა მე.

33. და მშვიდობა ჩემდა იმ დღეს, როდესაც ვიშვი, და იმ დღეს, როდესაც მოვ-
კვდე, და იმ დღეს, აღდგენილ ვიქნე ცოცხლად როდესაც!“

34. ეს არის – სიტყვით ჭემმარიტებისა³² – ისა ძე მარიამისა,³³ რომელშიც ეჭვი
შეაქვთ.³⁴

35. არ იქნება, ალლაჰმა შვილი იყოლიოს.³⁵ დიდება მას! თუ საქმე რამ განიზ-
რახა, ეტყვის მხოლოდ „იყავ!“ და იქნება ის.³⁶

36. და, ჭემმარიტად, ალლაჰი უფალია ჩემი და უფალია თქვენი.³⁷ მერე – თაყ-
ვანი ეცით მას! – სწორი გზა ესაა.

37. ხოლო დავობენ დასნი მათ შორის. და ვაი მათ, ურწმუნონი რომელნიც
არიან, დიადი დღის³⁸ სანახავისგან!

38. როგორ ისმინონ და როგორ იხილონ იმ დღეს, ჩვენთან რომ მოვლენ? მაგრამ დღეს გზააბნეულნი არიან ცოდვის მქმნელები.

39. და შეაგონებდე მაგათ გლოვის დღის გამო. აჰა, აღსრულებულია საქმე, ხოლო უგულისხმობას ჩავარდნილან და არა სწამთ მაგათ.

40. ჭეშმარიტად, ჩვენ ვემემკვიდროთ³⁹ ქვეყანას და ვინცაა მასში, და ჩვენდა მოიქცნენ ისინი.

41. და ახსენე⁴⁰ ნიგნში⁴¹ იბრაჰიმი⁴² – ჭეშმარიტად, მართალი და წინასწარმეტყველი იყო იგი.

42. აჰა, უთხრა მამას თავისას: „ჰოი, მამავ ჩემო, რადა სცემ თაყვანს იმას, ვინცა ვერც ისმენს და ვერცა ხედავს და ვერაფრისაგან დაგისხნის შენ?“

43. ჰოი, მამავ ჩემო, განმეცხადა მე ცოდნა, შენ რომ არ განგცხადებია, და მე გამომყევი! – ჭეშმარიტი გზით წარგიდღვე შენ.

44. ჰოი, მამავ ჩემო, შაიტანს ნუ სცემ თაყვანს! – ჭეშმარიტად, ყოვლადმონყალის ურჩი იყო შაიტანი.

45. ჰოი, მამავ ჩემო, ჭეშმარიტად, შიში მაქვს, რომ სასჯელი გენევა ყოვლადმონყალისა და შაიტანის მსახური იქნე შენ.“

46. თქვა: „ნუთუ ჩემს ღმერთებს უარყოფ, ჰოი იბრაჰიმ? თუ არ მოიშლი, ქვებით ჩაგქოლო, და რამდენსამე ხანს გამეცალე მე!“

47. თქვა: „მშვიდობა შენდა! შენდობასა ვსთხოვ შენთვის ჩემს უფალს, – კეთილმონყალეა ჩემდამი იგი.“

48. და გაგეცლებით თქვენცა და იმასაც, რასაც ალლაჰის გარდა მოუხმობთ თქვენ. და მოვუხმობ ჩემს უფალს, – ეგების ჩემი უფლისადმი ვედრებაში მოცარული არ ვიყო.“

49. და როცა გაეცალა მაგათ და იმას, რასაც ალლაჰის გარდა თაყვანს სცემდნენ ეგენი, ჩვენ ისჰაკი⁴³ და იაკუბი ვუნყალობეთ, და ყველანი წინასწარმეტყველებად ვქმენით ჩვენ.

50. და ვუნყალობეთ მათ ჩვენი მონყალეა და სიმართლის ენა ამაღლებული.

51. და ახსენე ნიგნში მუსა⁴⁴, – ჭეშმარიტად, გულწრფელი იყო იგი და იყო მოციქული, წინასწარმეტყველი.

52. და მოვუხმეთ მთის⁴⁵ მარჯვენა მხარიდან და მოვიახლოვეთ საიდუმლო საუბრად იგი.

53. და ჩვენი ნყალობიდან ვუნყალობეთ ძმა მისი ჰარუნი წინასწარმეტყველად.

54. და ახსენე ნიგნში ისმაილი⁴⁶, – ჭეშმარიტად, აღთქმის ერთგული იყო იგი და იყო მოციქული, წინასწარმეტყველი.

55. და ლოცვას⁴⁷ უბრძანებდა თავის ხალხს და ზაქათს⁴⁸, და სათნო იყო თავისი უფლის წინაშე იგი.

56. და ახსენე ნიგნში იდრისი⁴⁹! – ჭეშმარიტად, მართალი და წინასწარმეტყველი იყო,

57. და მალალ ადგილას ავამაღლეთ იგი.

58. ესენი არიან, რომელთაც წყალობა უბოძა ალლაჰმა, – წინასწარმეტყველ-
თაგან, ადამის შთამომავალთაგან, და იმათგან, რომელნიც ვატარეთ ნუჰთან⁵⁰ერ-
თად, და იბრაჰიმის და ისრაილის⁵¹შთამომავალთაგან, და იმათგან, რომელნიც
სწორ გზას დავადგინეთ და გამოვარჩიეთ ჩვენ. როცა აიები ეკითხებათ ყოვლად-
მონყალისა, ძირს განერთხმიან ისინი, თაყვანისმცემელნი და მომტირალნი.

59. და შემდგომ მოჰყვენენ მათ შთამომავლები, რომელთაც დაკარგეს ლოცვა
და აჰყვენენ ვნებათა, მერე სასჯელს ეწევიან ეგენი,

60. იმათ გარდა, ვინც მოინანია და იწამა და კეთილი საქმე თესა. და სამოთხე-
ში შევლენ ისინი, და წყენა რამ არ მიადგეთ, –

61. მარადისობის წალკოტებში, რაც, უხილავად,⁵² თავის მონებს აღუთქვა
ყოვლადმონყალემ. ჭეშმარიტად, აღსრულდეს აღთქმა მისი.

62. იქ ვერ ისმინონ ფუჭი სიტყვა, მხოლოდ – „მშვიდობა“, და სარჩო ექნეთ დი-
ლასა და საღამოს იქ.

63. ეს არის სამოთხე, რომელიც სამკვიდროდ მივცეთ ჩვენს მონათაგან იმას,
ღვთისმოშიში ვინცაა.

64. და ჩვენ⁵³ ზეცით მხოლოდ შენი უფლის ბრძანებით გარდამოვხდებით, მას
ეკუთვნის, რაც ჩვენს წინაა და რაც ჩვენს უწინაა და რაცაა ამათ შორის. და გულ-
მავინყი არ არის უფალი შენი.

65. უფალი ცათა და ქვეყნისა და რაცაა ამათ შორის – მას თაყვანი ეც და
მტკიცე იყავ მის თაყვანისცემაში! განა იცი ვინმე თანამესახელე მისი?

66. და იტყვის ადამიანი: „განა, რომ მოვკვდები, მერე ცოცხლად ვიქნები აღ-
დგენილი?“

67. მაგრამ განა არ ახსოვს ადამიანს, რომ ჩვენ შევქმენით იგი ადრე, ხოლო
არაფერი იყო იგი?

68. და ვფიცავ შენს უფალსა, დიახაც შევეკრებთ ჩვენ მათ⁵⁴ და შაიტანებს, და
დიახაც ჯოჯოხეთის გარშემო მუხლმოყრილთ დავაყენებთ მაგათ,

69. მერე გამოვკრებთ ყოველი დასიდან იმათ, ვინც ყველაზე მეშფოთარი იყო
ყოვლადმონყალის მიმართ.

70. მერე – დიახაც ჩვენ ყველაზე უკეთ ვიცით, ვინცაა უფრო ღირსი, ცეცხლში
დაინვას იქ.⁵⁵

71. და არავინაა თქვენს შორის,⁵⁶ იქ რომ არ შევიდეს, – ეს შენი უფლის მიერ
განაჩენია დადგენილი.

72. მერე ჩვენ ვიხსნით, ღვთისმოშიშნი რომელნიც არიან, ხოლო ცოდვის-
მქმნელებს მუხლმოყრილთ დავტოვებთ იქ.

73. და როცა ცხადად ეკითხებათ ჩვენი აიები, ეტყვიან ისინი, ვინც არ იწამა,
იმათ, ვინც იწამა: „ამ ორიდან რომელი გუნდია უკეთესი – ღირსებით, და უმჯობე-
სი – კრებულად?“

74. ხოლო რამდენი თაობა ამოვნყვიტეთ მაგათზე უწინ! და უფრო მდიდარნი
იყვნენ და უფრო თვალადნი ისინი.

75. თქვი შენ:⁵⁷ „ვინც ჩავარდნილა შეცთომილებაში, იმათ ყოვლადმონყალე
გაუხანგრძლივებთ ვადას, ვიდრე იხილონ, რაც აღთქმული აქვთ – ან სასჯელი⁵⁸ და

ან ჟამი.⁵⁹ მერე შეიტყონ მაგათ, ვისი ადგილია უფრო ცუდი, და უფრო სუსტი ვისია გუნდი!“

76. და ვინც სწორი გზით მავალია, იმათ გაუზრდის ალლაჰი წარმართებას. ხოლო კეთილი საქმენი, გარდაუსვლელნი⁶⁰, უკეთესია ჯილდოდ შენი უფლის წინაშე და უკეთესია საზღაურად.

77. და თუ გიფიქრია⁶¹ იმაზე, ურწმუნო ვინც იყო ჩვენი აიებისადმი და იტყოდა: „უთუოდ მომეცემა მე ქონება და შვილები!“⁶²

78. განა იხილა უხილავი, ანდა აღთქმა აილო ყოვლადმონყალისაგან მაგან?

79. მაგრამ არა! ჩავინერთ ჩვენ, რასაცა ამბობს, და გრძლად გავუხანგრძლივებთ სასჯელს.

80. და ჩვენ ვემემკვიდროთ, რასაცა ამბობს, იმას,⁶³ხოლო მოვა ის ჩვენთან მარტოსული.

81. და მაგათ ალლაჰის გარდა სხვა ღმერთები გაიჩინეს, რათა ისინი დიდება იყვნენ მათი.

82. მაგრამ არა! არ მიიღებენ მაგათ თაყვანისცემას და მაგათი მტრები იქნებიან ისინი.

83. განა არ იცი,⁶⁴ რომ ჩვენ წარვგზავნეთ შაიტანები ურწმუნოთა წინააღმდეგ – შეაგულიანონ გულმოდგინედ.

84. მერე: ნუ იჩქარებ მაგათ წინააღმდეგ! ჭეშმარიტად, ჩვენ დავუთვლით სათვალავს მაგათ.⁶⁵

85. იმ დღეს, როცა ყოვლადმონყალის წინაშე პატივით შევკრიბოთ ღვთისმოსიშნი გუნდებად,

86. და ცოდვილნი ჯოჯოხეთში შევყაროთ, როგორც სარწყულებელს დაწყურებულნი,

87. ვერ პოვონ შუამდგომლობა იმათ გარდა, ვინც აღთქმა აილო ყოვლადმონყალისაგან.

88. და თქვეს: „ყოვლადმონყალემ ძე იყოლია.“⁶⁶

89. საზიზლარი რამ მოგიტანიათ!

90. ლამის ცანი განიპონ ამისაგან, და მიწა გაირღვას, და მთანი მტვრად ჩამოიშალონ,

91. რომ ძე მოუსურვეს ყოვლადმონყალისათვის.

92. ხოლო არ იქნება, ყოვლადმონყალემ ძე იყოლიოს.

93. ყოველი, ვინცაა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა, მხოლოდ მონად წარდგება ყოვლადმონყალის წინაშე, –

94. მან უკვე აღრიცხა ისინი და დათვალა სათვალავით.

95. და აღდგომის დღეს ყოველი მათგანი მოვა მასთან მარტოსული.

96. ჭეშმარიტად, რომელთაც ინამეს და კეთილი საქმენი თესეს, სიყვარულს მიანიჭებს ყოვლადმონყალე იმათ.

97. ჩვენ იოლი ვქმენით იგი⁶⁷ შენი ენით⁶⁸, რათა ახარო ამით ღვთისმოსიშთ და შეაგონო ურჩთა ამით.

98. ხოლო რამდენი თაობა ამოვწყვიტეთ მაგათზე უნინ! ერთს მაინც თუ ჰგრძნობ მაგათგან, ანდა თუ გესმის გაფაჩუნება მათი?

კომენტარები

1. გარდა 58-ე და 71-ე აიებისა, რომლებიც ტრადიციით მიჩნეულია მედინაში მოვლენილად.

2. არაბული ანბანის ხუთი ასოს სახელწოდებები. ასე, არაბული ანბანის სხვადასხვა ასოთი ან მათი კომბინაციით, ყურანში სულ 29 სურა იწყება. ამ თავისებური კრიპტოგრამების მნიშვნელობა და დანიშნულება გაუშიფრავია. ყველაზე გავრცელებული, ტრადიციული, ახსნა ზოგადი ხასიათისა: ალლაჰმა უკეთ იცის, რაც სურდა ამით.

3. იოანე ნათლისმცემლის მამა (იხ. ლუკა 1:5). იოანეს დედა (ელისაბედი) აარონის შთამომავალი და ქალწულ მარიამის ნათესავი იყო (ლუკა 1:36).

4. არაბი კომენტატორები, ჩვეულებრივ, მიუთითებენ ბიძაშვილებზე, რომლებსაც ზაქარიას სიკვდილის შემდეგ შეიძლება დაეთმოთ ჭეშმარიტი რწმენა.

5. შდრ ყურანში 3:38.

6. ბიბლ. იაკობი. ყურანში – მოციქული.

7. იგულისხმება: გაისმა ხმა („ჰოი ზაქარია!“). ამავე სიუჟეტის გადმოცემისას 3:39 ამბობს: „და გამოუცხადეს ანგელოზებმა“; ისლამური ტრადიცია აქ, ჩვეულებრივ, გულისხმობს ჯიბრილს (ბიბლ. მთავარანგელოზი გაბრიელი), შდრ ლუკა 1:19 („მე ვარ გაბრიელი, ღვთის ნინაშე მდგომი, წარმოგზავნილი ვარ, რათა გელაპარაკო და გახარო შენ“).

8. შდრ 3:39 („ალლაჰი გახარებს შენ იაჰიას“); შდრ ლუკა 1:13. იაჰია – ყურანის პერსონაჟი, მოციქული, სახარებისეული იოანე ნათლისმცემელი. ყურანის შემდგომ გადმოცემებში მოთხრობილია, რომ იაჰიას სისხლი დუღდა იმ ლანგარზე, რომელზეც მისი მოკვეთილი თავი იდო, ასევე – მის საფლავზე. მუსლიმები პატივს მიაგებენ იოანე ნათლისმცემლის თავის დაკრძალვის ადგილს (დამასკოში, ომაი-ელთა მეჩეთში).

9. შდრ 3:40. შდრ ლუკა 1:18.

10. შდრ 3:41. შდრ ლუკა 1:20. („არ დაელაპარაკები ხალხს“ – იგულისხმება: მეტყველების უნარი არ გექნება წართმეული. მაგრამ ხალხს მხოლოდ მინიშნებებით დაელაპარაკები/შეაგონებ).

11. უფალი.

12. შდრ 3:41 („ახსენე შენი უფალი და ადიდე მწუხრის ჟამს და ცისკრის ჟამს“).

13. იგულისხმება: ალლაჰი მიმართავს იაჰიას მისი დაბადების შემდეგ (არაბი კომენტატორები აკონკრეტებენ: ორი წლის შემდეგ).

14. თორა.

15. მუჰამმად! მიმართვისას მეორე პირი (მხ. რიცხვი) მუჰამმადია.

16. იგულისხმება ყურანი.

17. ქალწული მარიამი ყურანის ტექსტში ერთადერთი ქალია, მოხსენიებული თავისი სახელით, სულ ყურანში მოხსენიებულია 33-ჯერ; მარიამის სახელს ატა-

რებს მოცემული, მე-19, სურა. მასში, აგრეთვე მე-3 სურაში, მოთხრობილია იესოს უბინო ჩასახვის შესახებ (ყურანი იზიარებს უბინო ჩასახვის ქრისტიანულ დოგმატს). მომდევნო (27-33) აიებში – იმის შესახებ, რომ ხალხი მას საყვედურობდა, რასაც პასუხი ახლადშობილმა იესომ გასცა. ყურანში (მაგ. 66:12) იხსენიება როგორც ღვთისმოსავი, წმინდანი ადამიანი. ისლამური სამყარო მას უდიდეს პატივს მიაგებს, აღიარებს სამოთხის ქალთა წინამძღოლად.

18. (იერუსალიმის) ტაძრის აღმოსავლეთ მხარეს.

19. იგულისხმება ჯიბრილი (ბიბლ. აბრიელი. – იხ. ლუკა 1:19,26; დან. 8:16, 9:21). შდრ ლუკა 1:26 („მეექვსე თვეს კი წარმოიგზავნა ღვთისაგან გაბრიელ ანგელოზი“), ლუკა 1:28 („შევიდა მასთან (გაბრიელი. – ა.ს.) და უთხრა: „გიხაროდეს, მომადლებულო, შენთანაა უფალი, კურთხეული ხარ დედათა შორის“). ჯიბრილი ყურანში დასახელებულია უშუალოდ თავისი სახელითაც (2:97, 98; 66:4).

20. არაბ. არ-რაჰმან – მოწყალე/ყოვლადმოწყალე. ალლაჰის ერთ-ერთი სახელი, რომელიც, საკუთრივ „ალლაჰის“ და „უფლის“ (რაბბ) შემდეგ, ყველაზე უფრო ხშირად გვხვდება ყურანში. ყურანის ტექსტის მოვლინების ქრონოლოგიაში არის ერთი პერიოდი (ევროპული, თ. ნელდეკეს, კლასიფიკაციით – მეორე მექური, „რაჰმანული“), რომელშიც ალლაჰისთვის განსაკუთრებით ხშირადაა ეს სახელი გამოყენებული (პირველი მექური პერიოდის სურებში გვხვდება სამჯერ, მესამე მექურისაში – ერთხელ; გარდა ამისა, გვაქვს რამდენიმე სურა – მათ შორის მედინური სურები, – რომლებშიც სულ ექვსჯერ ეს სიტყვა გვხვდება მყარ გამოთქმაში „არ-რაჰმან არ-რაჰიმ“; ეს გამოთქმა ასევე ნახმარია ე.წ. ბასმალაში „ბისმი-ლ-ლაჰი-რ-რაჰმანი-რ-რაჰიმი“ – „სახელითა ალლაჰისა მოწყალისა მწყალობელისა“, რომელიც, გარდა ერთი სურისა, წინ უძღვის ყოველი სურის ტექსტს). მოცემული, მე-19, სურა ამ პერიოდს განეკუთვნება; მასში ეს სიტყვა 16-ჯერ გვხვდება (შედარებისთვის: „ალლაჰ“ ნახმარია 8-ჯერ, „რაბბ“ – 22-ჯერ). ერთი ღმერთის აღსანიშნად არ-რაჰმან სიტყვა იხმარებოდა ყურანამდე, ისლამამდე ეპოქაშიც (ძირითადად, იუდიანების და ქრისტიანების მიერ); ასე აღნიშნავდა თავის ღმერთს, აგრეთვე, მუჰამადის ზოგიერთი მეტოქე, კერძოდ – მუსაფლიმა.

21. შდრ 3:47. შდრ ლუკა 1:34.

22. აია – აქ: ნიშანი, სასწაული. გარდა ამ მნიშვნელობისა, ყურანში (ამ სურაში იხ. 58-ე და 73-ე აიები) ნიშნავს, აგრეთვე, სურის შემადგენელ ნაწილს, მუხლს, ყურანის უმცირეს სტრუქტურულ მონაკვეთს (რომლის დასასრულის ფორმალური სიგნალია სარიტმო სიტყვა).

23. იესო.

24. ტრადიციულად, ჩვეულებრივ, ორგვარი გააზრებაა: 1) დაიძახა იესომ (მუცლიდან), 2) დაიძახა ანგელოზმა (ან პალმის ქვემოდან, ან მარიამი იდგა შემადლებულ ადგილას).

25. იგულისხმება ფინიკის ნაყოფი.

26. მარიამმა – ახლადშობილი.

27. „და“ ამ შემთხვევაში არ არის პირდაპირი მნიშვნელობის მქონე; აქ იგი ნიშნავს ჰარუნის (ბიბლ. აარონი – მოსეს ძმა) შთამომავალს. ასეთი რამ ყურანში საერთოდ გვხვდება. მაგალითად – სიტყვა „ასული“: ყურანი ერთგან (66:12) მარიამს

უნოდებს „მარიამი, იმრანის ასული“; ამ შემთხვევაში იგულისხმება არა ქალწულ მარიამის მამა, არამედ იმრანი – ბიბლ. ამრამი (მოსეს და არონის მამა), რადგანაც მარიამი აარონის და, შესაბამისად, ამრამის მოდგმისა იყო. იგივე – „ქალის/ცოლის“ შემთხვევაში: 3:35-ის „და აჰა, თქვა იმრანის ქალმა“ გულისხმობს არა იმრანის ცოლს, არამედ ქალწულ მარიამის დედას, რომელიც იმავე იმრანის შთამომავალია. შდრ სახარება: ლუკა 1:5-ში „ასულის“ მნიშვნელობა – „და მისი ცოლი, აარონის ასულთაგანი, სახელად ელისაბედი“; ასევე, „მამის“ მნიშვნელობა, ლუკა 1:32 – „მისცემს მას უფალი ღმერთი მისი მამის დავითის ტახტს“ (შდრ., ასევე, „დავითის ძე“).

28. მარიამმა – იესოზე.

29. იესომ.

30. იესოს მიმართ ეს გამოთქმა იხ. აგრეთვე 4:172; გამოთქმა „მონა“ იხ. 43:59.

31. სახარება.

32. იგულისხმება: ჭეშმარიტი სიტყვით /რეალურად/ ნამდვილად. ზოგჯერ უშვებენ (მათ შორის – მუსლიმური ეგზეგეზაც) სხვანაირ გააზრებასაც, რომლის მიხედვით თარგმანი ასეთი იქნება: „ესაა ისა ძე მარიამისა, სიტყვა ჭეშმარიტებისა.“ როგორც ჩანს, ეს ინტერპრეტაცია არ არის გასაზიარებელი: გარდა იმისა, რომ ამ შემთხვევაში იცვლება კანონიკურ ტექსტში წარმოდგენილი ამ ფრაზის სინტაქსი, გასათვალისწინებელია, რომ მსგავს კონტექსტში იესოსთან ყურანში იხმარება არა სიტყვა „კავლ“, არამედ – „ქალიმათ“.

33. არაბ. ისა იბნ მარამ – იესო ძე მარიამისა. მარიამის ძე – იესო ქრისტე ყველაზე უფრო ხშირად ასეა მოხსენიებული ყურანში (შდრ. მარკ. 6:3 „ეს ხურო არ არის, მარიამის ძე?“). მოხსენიებულია სხვა სახელებითაც: მესია – ალ-მასიჰ, მოციქული – არ-რასულ, წინასწარმეტყველი – ან-ნაბიჰ და სხვ. ყურანი აღიარებს იესოს უმანკოდ ჩასახვას (ამ სურაში იხ. ზემოთ, აიები 17-22); არ აღიარებს მის ღვთაებრივ ბუნებას (ამ სურაში იხ. მომდევნო აია, აგრეთვე, აიები 88-93), თეზისი იმის შესახებ, რომ ღმერთი ერთია და მას ძე არ შეიძლება ჰყავდეს, ქრისტიანობასთან დაკავშირებული ერთ-ერთი მთავარი თეზისია ყურანში (განსაკუთრებით ხაზგასმულია მე-5 სურაში კერძოდ აია 17); მე-4 სურაში, კერძოდ აიები 157-159, იმის მტკიცებაა, რომ იესო ჯვარს არ უცვამთ, მის მაგივრად ჯვარს სხვა ეცვა (შდრ. გნოსტიკოსების აზრი, რომ ჯვარს აცვეს სიმონ კირენელი). საბოლოოდ, ყურანი-სეული იესო (ისა) უდიდესი მოციქულია (საკმარისია ითქვას, რომ, ყურანის მიხედვით, ის არის ღმერთის /ალლაჰის მიერ შექმნილი მოციქული და არა ჩვეულებრივად გაჩენილი ადამიანი, რომელიც შეირჩა მოციქულად). ყურანის შემდგომი მუსლიმური წარმოდგენებიდან აღნიშვნის ღირსია, რომ იესო (ერთადერთი მოციქულთა შორის) განკითხვის წინ ბრუნდება ამქვეყნად, პალესტინაში, კლავს ანტიქრისტეს (არაბ. დაჯჯალ), სჯის ურწმუნოებს, საღვთო წერილის ხალხები მას აღიარებენ – შეიქმნება ერთი დიდი თემი (ისლამის თემი), 40 წლის შემდეგ იგი აღსრულდება, დაიკრძალება მედინაში მუჰამმადის გვერდით, ბოლოს აღდგება სხვებთან ერთად.

34. აქ და 37-ე აიაში იგულისხმება სხვადასხვა აზრი იესოს ბუნების შესახებ.

35. იხ. კომენტ. 33. შდრ. ამავე სურის 88-ე აია.

36. იხ. აგრეთვე 2:117; 3:47, 59; 7:73; 16:40; 36:82; 40:68. შდრ. დაბად. 1:3 („და თქვა ღმერთმა: იყოს ნათელი! და იქმნა ნათელი“), ესაია 46:10 („აღსრულდება ჩემი განზრახული და ყოველ სურვილს აღვასრულებ“).

37. მონოთეისტური იდეა ყურანში სხვა პასაჟებში უფრო მკვეთრადაა გამოთქმული (მაგ. 2:163 „და თქვენი ღმერთი ერთი ღმერთია“; შდრ. „უფალი, ჩვენი ღმერთი, ერთი უფალია“ – მეორე რჯ. 6:4; მარკ. 12:29).

38. ქვეყნიერების დასასრულის /განკითხვის/ აღდგომის დღე. „დიადი დღე“ ყურანში ამ მნიშვნელობით ნახმარ შედარებით იშვიათ გამოთქმათა რიგს განეკუთვნება (ისევე, როგორც ქვემოთ, 39-ე აიაში, ნახმარი „გლოვის დღე“); ყველაზე უფრო ხშირად იხმარება „აღდგომის დღე“, „უკანასკნელი დღე“, „რწმენის დღე“, „გამიჯვნის დღე“ და სხვ. უკანასკნელი /განკითხვის დღის ესქატოლოგიური თემა ყურანში ხშირად გვხვდება.

39. აზრი მემკვიდრეობა / მემკვიდრე / ვემემკვიდროთ ტიპის გამოთქმებისა ყურანში მსგავს კონტექსტში: ყველაფერი, რაც ამქვეყნადაა ადამიანისთვის, დროებითია, – საბოლოოდ, ყველაფერი ეკუთვნის ალლაჰს. შდრ 3:180 („ალლაჰისაა მემკვიდრეობა ცათა და ქვეყნისა“), 15:23 („ჭეშმარიტად, ჩვენ ვანიჭებთ სიცოცხლეს და ჩვენა ვკლავთ, და ჩვენა ვართ მემკვიდრენი“) და სხვ.

40. მუჰამმად!

41. ყურანში.

42. ბიბლ. აბრაამი. ყურანში იგი – მოციქული – განსაკუთრებული პერსონაჟია, როგორც ჭეშმარიტი რელიგიის, ერთი ღმერთის რწმენაზე დამყარებული რელიგიის, პირველი მქადაგებელი კაცობრიობის ისტორიაში; ამავე დროს (ყურანი ამას ხაზს უსვამს) – არა იუდიანი, არა ქრისტიანი, არამედ მონოთეისტი – ჰანიფი. გარდა ამისა: იგი არის ისლამისა და მუჰამმადის წინამორბედი, მუჰამმადის მისია, ფაქტიურად, მისი მრწამსის აღორძინებაა; ახალი რელიგიის საფუძვლები და რიტუალური წესების ნაწილი მისგან იღებს სათავეს; იგი, თავის შვილთან ისმაილთან ერთად, არის ქააბის ამგები მექაში; მან იწინასწარმეტყველა (შესთხოვა ღმერთს), რომ წარმოდგება მოციქული მის და ისმაილის მოდგმაში (იბრაჰიმი – ებრაელებისა და არაბების საერთო წინაპარი, ისმაილი – არაბებისა; შდრ. აღნიშვნა ქართულ ტრადიციაში, მაგ., იოანე საბანისძესთან: „...ძეთა ისმაელისთა, ძეთა აბრაჰამისთა“).

43. ბიბლ. ისააკი. ყურანში – მოციქული.

44. ბიბლ. მოსე. ყურანში და, საერთოდ, ისლამში – განსაკუთრებული პატივით მოსილი მოციქული („პირისპირ ელაპარაკა ალლაჰი მუსას“ – 4:164), რომელსაც ებოძა წერილი – თორა.

45. სინას მთა. ტექსტში ყველგანაა ატ-ტურ (2:63, 93; 4:154; 20:80; 23:20; 28:29, 46; 52:1), მხოლოდ ერთხელ (95:2) – ტურ სინა (სინას მთა).

46. ბიბლ. ისმაელი. იბრაჰიმის და ჰაჯარის (ბიბლ. აგარი) შვილი (შდრ. დაბად. 16:15), არაბების ეთნარქი (შდრ. დაბად. 21:14), აქედანაა არაბთა ერთ-ერთი სახელწოდება – ისმაილიტები /ისმაილიანნი (შდრ. ძვ. ქართ. ისმაიტელნი).

47. აქ (ისევე, როგორც ზემოთ – 31-ე აიაში) გამოყენებულია სიტყვა, რომელიც, როგორც ტერმინი, აღნიშნავს მუსლიმურ სავალდებულო, რიტუალურ ლოც-

ვას. ყურანის კონცეფციის თანახმად, ყოველ რელიგიურ თემს აქვს ღვთისმსახურების საკუთარი წესი („უფალო ჩვენო, ... გვასწავლე ჩვენი საღვთო წესები“, – 2:128; „ყოველ თემს დავუდგინეთ ჩვენ ღვთისმსახურების წესები“, – 22:34).

48. ზაქათ (სიტყვასიტყვით – განწმენდა/სინმიდე) – სავალდებულო განწმენდა მოწყალეების გაცემის გზით, სავალდებულო მოწყალეობა. ყურანი ადგენს მოწყალეების სავალდებულო გაცემას როგორც ამქვეყნიური, სანუთიერო სიკეთეების საფასურს, როგორც მათგან განწმენდის საშუალებას (სხვა სიტყვებით: ამქვეყნიური სიკეთენი ადამიანისთვის ნებადართული ხდება ზაქათის პირობით). მუჰამმადის შემდეგ, იმავე საუკუნეში, გახდა გადასახადი.

49. ყურანისეული მოციქული (ისლამური წარმოდგენით – პირველი მოციქული ადამის შემდეგ). ისლამში – უკვდავების სიმბოლო, რადგანაც, მუსლიმური მითოლოგიით, მარად ცოცხალთა რიგს განეკუთვნება, ილიასსთან და ალ-ხადირთან ერთად (მოატყუა სიკვდილის ანგელოზი და შეაღწია სამოთხეში, შემდეგ, თავისი ღვთისმოსაობის გამო, ალლაჰის მიერ დატოვებულ იქნა იქვე, ან ერთ-ერთ ზეცაში – იხ. მომდევნო აიის „მაღალ ადგილას ავამაღლეთ იგი“). ხშირად პარალელს ავლებენ ბიბლ. ენოქთან (იხ. დაბად. 5:18-24).

50. ბიბლ. ნოე. ყურანის ერთ-ერთი პოპულარული პერსონაჟი – წინასწარმეტყველი და მოციქული.

51. ისრაელი – ბიბლ. იაკობის სახელი, შერქმეული შერკინების შემდეგ (დაბად. 32:38).

52. იგულისხმება: მათ (ადამიანებს) არ უხილავთ სამოთხე. სამოთხე (ჯოჯოხეთი, იმქვეყნიური ცხოვრება და ა.შ.) ადამიანთათვის წარმოადგენს რწმენის ობიექტს და პრინციპულად უხილავია, – ეს არის ერთ-ერთ ღვთიურ, მიუწვდომელ საიდუმლოთაგან, რომელიც მხოლოდ ღმერთმა იცის და რომელსაც უბოძებს მოციქულს (და მისი და საღვთო წერილის მეშვეობით მიანიშნებს ადამიანებს).

53. პირველ პირში (მხ. და მრავლ. რიცხვი, ასევე ზოგჯერ – მესამე პირი) ყურანში ლაჰარაკობს ალლაჰი – ყურანი ალლაჰის სიტყვებია, ჯიბრილის მეშვეობით მუჰამმადისადმი გადაცემული. მოცემული აია იმ რამდენიმე გამონაკლისი შემთხვევის (იხ. კიდევ 4:65; 37:164-166) რიცხვს განეკუთვნება, როდესაც შეიძლება ანგელოზების (ან, კერძოდ, ჯიბრილის) სიტყვები დავინახოთ.

54. ადამიანებს.

55. ჯოჯოხეთში.

56. იგულისხმებიან ურწმუნონი. გააზრების მეორე ვარიანტი: იგულისხმებიან ადამიანები საერთოდ (მათგან მორწმუნენი მხოლოდ იხილავენ ჯოჯოხეთს, ხოლო ურწმუნონი შევლენ მასში).

57. მუჰამმად!

58. იგულისხმება: ამქვეყნიურ ცხოვრებაში.

59. იგულისხმება განკითხვის ჟამი.

60. გარდაუსვლელი/გარდაუვალი კეთილი საქმენი, ე.ი. საქმენი, რომელთათვისაც ჯილდო მარადიულია.

61. მუჰამმად!

62. იგულისხმება: იმქვეყნად.

63. იგულისხმება ქონება და შვილები.

64. მუჰამმად!

65. იგულისხმება: დავთვლით/ადვრიცხავთ მათ საქმეებს. შეიძლება: ვითვლით მათ დღებს.

66. იგულისხმება ძე ღვთისას ქრისტიანული დოგმატი (მუსლიმი ეგზეგეტები ზოგჯერ გულისხმობენ აგრეთვე წარმოდგენებს იმის შესახებ, რომ ანგელოზები ღვთის შვილები არიან).

67. ყურანი.

68. იგულისხმება: მუჰამმადის ენით. აზრი: ჩვენ გავაადვილეთ (მისაწვდომი/გასაგები გავხადეთ) ყურანი (მისი გადაცემა და აღქმა) შენი ენის (/არაბული ენის) მეშვეობით.

არაბულიდან თარგმნა და კომენტარები დაურთო
აპოლონ სილაგაძემ

ალ-ჯაჰიზი

(781-868)

ნიგნი ქუნნაჰის შესახებ*

**

ერთხელ ალი ალ-ამა იუსუფ იბნ ქულა ხაირთან მივიდა. იგი ახალი ნასადილევი დაუხვდა:

– ეი, მსახურო, მოართვი სადილი აბუ ლ-ასანს!

– აღარაფერი დაგვრჩა, – უპასუხა მსახურმა ქალმა.

– ვაი შენ! რაც არის, ის გამოუტანე! აბუ ლ-ასანთან მოსარიდებელი არაფერი გვაქვს.

ალი დარწმუნებული იყო, რომ დასვრილ პურს, ლავაშს, შაქარს, მორჩენილ ნახარშს, გასალოკ ძვალს ან შემწვარი ხორცის ნარჩენებს გამოუტან-

დნენ. ამის სანაცვლოდ, წინ ცარიელი თევში და გამომშრალი ბრინჯის ლავაში დაუდეს. ალიმ ხელით მოსინჯა საჭმელი და როცა ლავაშის მეტი არაფერი შერჩა, მიხვდა, რასაც ნიშნავდა მასპინძლის სიტყვები: მასთან მოსარიდებელი არაფერი გვაქვსო. ალის ვერ წარმოედგინა, რომ ერთი ლავაშის მეტს არაფერს შესთავაზებდნენ.

– ვაი თქვენ! ყოველგვარი მორიდება დაგიკარგავთ. ეს საუბარი იმიტომ წამოიწყეთ, რომ მხოლოდ ამით გამამასპინძლებოდით?

**

მუჰამად იბნ ჰასან ალ-ასვადმა მიამბო:

ზაქარია ალ-კატანმა გადმომცა: ალ-ლაზალს მიწის ნაკვეთი ჰქონდა ჩემი დუქნის წინ. ნახევარი მეტეზზეს მიაქირავა და ამით, შეძლებისდაგვარად, შეიმცირა მიწის გადასახადი. იგი განსაცვიფრებლად ძუნწი იყო. სახლიდან რომ გამოვიდოდა, ლავაშს სახელოში

ჩაიდებდა და ცოტ-ცოტას ციცქნიდა...ლავაში თუ მობეზრდებოდა, თავისი მდგმურისაგან თევზ ჯუვაფას¹ ყიდულობდა ერთ ჰაბად², დავთარში კი ერთი ფელსი³ შეჰქონდა. შიმშილი თუ შეანუხებდა, თევზს ლავაშს წაუსვამდა და ისე ჭამდა. ხანდახან მას მუცელს გაუფატრავდა და გვერდების გაყოლებით პურის პატარ-პატარა

*ერთი თავი თხზულებიდან

¹ ჯუვაფა – მდარე ხარისხის თევზეული.

² ჰაბი – ა.მარცვალი. ბ. მცირე მონეტა.

³ ფელსი – სპილენძის მონეტა.

ნაჭრებს ჩაანყოფნა. ზოგჯერ შეეშინდებოდა, მუცელი არ გაუბრტყელდესო, ამიტომ ნაცნობ მეთევზეს ცოტაოდენ მარილს სთხოვდა და შიგნეულს ამოუვსებდა, იქნებ თევზმა პირვანდელი სახე მიიღოსო!

ხანდახან ისე ძალიან მოუნდებოდა თევზის შეჭმა, რომ თავს ველარ იკავებდა და ოდნავ მოაჭამდა ცხვირს, ეგებ პური უფრო ადვილად გადაეყლაპოო. ამას მხოლოდ ბოლო ლუკმა-

ზე აკეთებდა, პირის ჩასატკბარუნებლად. მერე თევზს გვერდზე გადადებდა. როდესაც რომელიმე ქალისგან ნართს იყიდიდა, თევზის საფასურს ნართის საფასურს ადებდა, სწორედ ისე, საქონლის გაცვლა-გამოცვლის დროს რომ ხდება ხოლმე. თევზს ერთ ფელსად ანგარიშობდა და ამგვარად დანახარჯს ინაზღაურებდა. მოგებაში რჩებოდა ის საკაზმი, რაც პურს დააყოლა.

**

ერთმა ჩვენმა მეგობარმა აბდალ-ლაჰ იბნ ალ-მუყაფას⁴ ნაამბობი გადმომცა:

იბნ ჯუზამ აშ-შაბი ხშირად მომიჯდებოდა ხოლმე გვერდით და მესაუბრებოდა. თავის მხრივაც, დაჟინებით მთხოვდა მასთან სტუმრად მისვლას, მაგრამ ყოველთვის უარს ვეუბნებოდი, რადგან ვიცოდი, რომ ძალიან მდიდარი იყო და, ამავდროულად, ძუნწი. ერთხელ მითხრა:

– შენ, როგორც გატყობ, გგონია, იმათ რიცხვს ვეკუთვნი, ვინც დიდ ხარჯს ეწევა და ალბათ ამიტომ მერიდები. ალაჰს ვფიცავ, გამხმარი პურის, მარილისა და წყლის მეტი არაფერი მექნება.

მე გავიფიქრე: როგორმე თავის ოჯახში უნდა მიმიტყუოს და ამიტომ მიხატავს ყველაფერს ასე უმნიშვნელოდ-მეთქი და ვუთხარი:

– იმ კაცს მაგონებ, რომელმაც მსახურს მიმართა: „ეი, მსახურო, მე პურის ნატეხი მომიტანე, მათხოვარს კი ხუთი ფინიკი მიეციო!“ ამით იბნ ალ-მუყაფას უნდოდა ეთქვა: არა მგონია, ჩემისთანა კაცი ალ-ბატინიდან ალ-ჰურაიბში დაპატიჟონ და პურის ნატეხითა და მარილით გაუმასპინძლდნენო.

ერთხელ სტუმრად ვენვიე. ის იყო წინ გაშლილი ტაბაკი დამიდგა, რომ უცბად კართან მათხოვარი გაჩნდა:

– მეც მიწილადეთ, რასაც ჭამთ, ალაჰიმც აგინაზღაურებთ საჭმელს

⁴ აბდ ალ-ლაჰ იბნ ალ-მუყაფა (720-756) – დედით და მამით ირანელი გენიალური არაბი მწერალი და მოაზროვნე. მნიშვნელოვან თხზულებათა შორის ეკუთვნის „ქილილა და დამანას“ არაბული ვერსია (სწორედ ვერსია და არა თარგმანი), რომელიც მან სპარსულიდან (ფალაურიდან) გადმოაკეთა, რითაც უზარმაზარი გავლენა იქონია როგორც მსოფლიო სულიერების, ისე საზოგადოებრივი ცხოვრების გარდაქმნასა და ჩამოყალიბებაზე (რის გამო იგი ორთოდოქსი ტირანების მიერ სიკვდილით იქნა დასჯილი).

სამოთხეშიო! – თხოვა მან.

– კურთხეულ იყავი! – მიუგო მას-
პინძელმა.

გლახამ თხოვნა გაუმეორა. მასპინ-
ძელმა იგივე პასუხი გასცა. მათხო-
ვარმა კიდევ ერთხელ ითხოვა. მაშინ
მასპინძელმა უთხრა:

– ვაი შენ! წადი! – ხომ გიპასუხე.

– დიდება ალაჰს! – თქვა გლახამ –
დღემდე არ შემხვედრია ადამიანი, რო-
მელიც ჭამდეს და სხვას არ სთავაზობ-
დეს.

– ვაი შენ! გამეცალე, თორემ, ვფი-
ცავ ალაჰს, ფეხებს დაგამტვრევო! –
უთხრა მასპინძელმა.

– დიდება ალაჰს! – წამოიძახა მათ-
ხოვარმა – ალაჰი კრძალავს, უყვირო
მათხოვარს, შენ კი მას ფეხების დამ-
ტვრევით ემუქრები!

– დამშვიდდი, წადი შენს გზაზე!
ჩემსავით კარგად რომ იცოდე, რა პირ-
ნათლად ასრულებს იგი თავის დანაპი-
რებს, აქ ერთ ნუთსაც არ გაჩერდებო-
დი-მეთქი, – ვუთხარი მათხოვარს.

**

აბუ იაკუბ აზ-ზაკრანი ამბობდა:
მას შემდეგ, რაც ქონება შევიძინე,
ჩემს ოჯახს ხორცი არ მოჰკლებიაო.

იგი მართლა ყიდულობდა პარასკე-
ობით ძროხის ხორცს ერთ დირჰემად⁵,
ერთ დანიკად⁶ ხახვს, ერთ დანიკად –
ბადრიჯანს, ერთ დანიკად – გოგრას,
ერთ დანიკად – სტაფილოს (თუ შემო-
სული იყო) და სიქბაჯს⁷ ამზადებდა. იმ

დღეს ისიც და მისი ოჯახის წევრებიც
სიქბაჯს თავს მოართმევდნენ და იმით
სადილობდნენ. შაბათს წვენში ჩაფ-
შვნიდნენ პურს, კვირას ხახვს მიირ-
თმევდნენ, ორშაბათს სტაფილოს და
მხოლოდ ხუთშაბათობით დგებოდა
ხორცის ჯერი. აი, რატომ ამბობდა
აბუ იაკუბი, რაც სიმდიდრის პატრო-
ნი გავხდი, უხორცობა არ მიგრძენიაო.

**

ჩვენმა მეგობრებმა გვიამბეს:

– ერთხელ ალ-ჯაზირელებთან⁸
მოგვიხდა სტუმრობა. ძალიან ციოდა,
მასპინძლებს კი ცუდი შეშა ჰქონდათ.
მთელი ის მხარე იალლუნის ტყეს დაე-

ფარა და ამიტომ გაუბედავად შევნიშ-
ნეთ:

– იალლუნს სათბობად არაფერი
სჯობს.

– დიახ, საუკეთესოა, – გვიპასუხეს

⁵ დირჰემი – დრაქმა, ვერცხლის მონეტა. სხვადასხვა დროს და სხვაგან და სხვაგან ნაირი ღირებულებისა იყო.

⁶ დანიკი – 1. წონის ერთეული. 2. ფულის ერთეული (მეექვსედი დირჰემი).

⁷ სიქბაჯი – ძმრითა და სხვა საკმაზებით მოხარშული დაკეპილი ხორცი.

⁸ ალ-ჯაზირა – ზემო მესოპოტამია.

მათ, – მაგრამ ჩვენ ამ საუკეთესოს გავურბივართ.

– რა გაიძულებთო? – ვკითხეთ ჩვენ.

– იაღუნის კვამლი ხელს უწყობს საჭმლის მონელებას, ჩვენ კი დიდი ოჯახი გვაქვსო. – გვიპასუხეს მათ.

**

აი, რას გვიამბობს ალ-მაქი: მამა-ჩემს ჰყავდა ბიძა, სახელად სულაიმან ალ-ქასრი, ეს მეტსახელი დიდი სიმდიდრის გამო შეარქვეს. სულაიმანს ბავშვობიდანვე ნათესაური გრძნობით ვუყვარდი, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ჩემთვის არასოდეს არაფერი უჩუქნია. მან თავის ქცევით ყველა ძუნწს გადააჭარბა. ერთხელ სულაიმანთან შევიარე და დავინახე, რომ წინ ერთი კირატის⁹ ფასის დარიჩინი ედო. როდესაც გული იჯერა ჭამით, მეც გავიწოდე ხელი ერთი ნაჭრის ასაღებად, მაგრამ ისეთი თვალებით შემომხედა, რომ ხე-

ლი უმაღვე უკან წავიღე.

– ნუ გერიდება, – მითხრა მან, – დაწყნარდი, ნუ დაიმორცხვებ, მოიქეცი ისე, როგორც შენს საკუთარ სახლში! რაც გინდა, ის გააკეთე; ყველაფერი აიღე, ნურაფერს დატოვებ! ეს სულ შენ გეკუთვნის. მე ძუნწი არა ვარ. ალლაჰმა იცის, როგორ მიხარია, ჩემთან რომ გხედავ.

მე უარი ვუთხარი, გამოუმშვიდობებლად წამოვედი და ერაყში გავემგზავრე. ამის შემდეგ ერთმანეთი აღარც გვინახავს.

ალ-მაქიმ კიდევ ერთი შემთხვევა გაიხსენა:

ერთხელ იმრ ულ-კაისის¹⁰ ლექსს ვამბობდი:

„ჩვენ რძით მდიდარი თხის არვეები გვყავს;
საძოვრებზე რომ მივერეკებით,
იმათი რქები დაბურულ ტყეს ჰგავს;
ჩვენი სახლი მუდამ იქნება ყველით და კარაქით სავსე;
ამ სიმდიდრის პატრონს სასმელ-საჭმელი არ მოაკლდება.“

როდესაც სულაიმანმა ეს ლექსი მოისმინა, თქვა:

– ტანსაცმელზეც რომ ეთქვა რამე, ნამდვილად მშვენიერი ლექსი გამოვიდოდაო!

⁹კირატი – წონის ერთეული (მისხალის მეოცედი).

¹⁰იმრ ულ-კაისი – ე.წ. „ისლამამდელი ხანის“ საყოველთაოდ ცნობილი არაბი პოეტი (VIII ს.).

**

როდესაც იაჰია იბნ ხალიდმა აბუ კუბაისის მთა¹¹ გაარღვია და ეზო გააფართოვა, სულაიმანმა უთხრა:

– შენ მთათა უხუცესის პატიოსნება შებღალე, შეარყიე და გაბზარე იგიო.

**

როდესაც სულაიმანს უსაყვედურეს, იშვიათად იცინი და უმეტესად მოღუშული ხარო, მან ეპასუხა:

ადამიანი ბევრს იცინის, კარგ ხასიათზე დგება და ხელგაშლითაც მასპინძლობსო.

– სიცილს ვერიდები. როდესაც

**

ერთხელ, ღამით, ჩემი მეგობარი მაჰფუზ ან-ნაკაშის მეჩეთთან მაცილებდა. როდესაც მის სახლს მივუახლოვდით (მისი სახლი კი მეჩეთთან უფრო ახლოს იდგა, ვიდრე ჩემი), მთხოვა, ღამე მასთან გამეთია:

და ნესტია. შენ ხანში შესული ხარ, ხშირად უჩივი ქარებს, მუდამ ნყურვილი გკლავს და, რაც მთავარია, არასდროს ვახშმობ. თუ ხსენს შეჭამ, არც მაძლარი იქნები, არც მშიერი, მხოლოდ თავს გაილიზიანებ. შესაძლოა, იმ დროს შეწყვიტო ჭამა, როცა ჯერ კიდევ არ იქნები დანაყრებული. თუ ზომაზე მეტს შეჭამ, ღამე გაგვანვალებს, ჩვენი მოსავლელი გახდები, თაფლი და ღვინო კი არ გვაქვს. ამას იმიტომ გეუბნები, რომ ხვალ არ დაინყო – ასე და ისე დამემართაო. სწორედ, რომ იტყვიან, ლომის ხახაში ჩავვარდი! ზუსტად ისე რომ არ გაგმასპინძლებოდი, როგორც დაგპირდი, იტყოდი: იძუნნა და გადაიფიქრაო. საჭმელი რომ მომეტანა და არ გამეფრთხილებინე, რა ზიანის მოტანა შეუძლია მას შენთვის, გამირისხდებოდი: არ შემიბრაღე, არაფერი მირჩიეო! ორივე შემთხვევაში

– ამ წვიმასა და სიცივეში სად უნდა წახვიდე?! ჩემი სახლი შენი სახლია. ამასთან ერთად, უკუნი ღამეა, შენ კი ჭრაქიც არ გაგაჩნია. წამოდი, შინ ისეთი ხსენით გიმასპინძლო, მსგავსი არავის ენახოს! საუკეთესო ხარისხის ფინიკს მოგართმევ, კმაყოფილი დამრჩები, სწორედ ხსენის შესაფერიაო.

მეც გავყევი. იგი ცოტა ხანს სადღაც გაქრა. მერე კი ჯამით ხსენი და სინით ფინიკი მოიტანა. ის იყო აღება დავაპირე, რომ მითხრა:

– აბუ ოსმან, ხსენი ძნელი მოსანელებელია. მით უმეტეს, ახლა ღამეა, ბევრს ვერ იმოძრავებ, გარეთ წვიმს

¹¹ აბუ კუბაისი – მთა მექის ახლოს.

დამნაშავე ვიქნებოდი შენს წინაშე. აირჩიე: ან ჭამა და სიკვდილი, ან თავშეკავება და ტკბილი ძილი!

არასოდეს მიცინია იმდენი, რამდენიც იმ ღამეს ვიცინე. რაც კი მომიტანა, ყველაფერი შევჭამე და, ალბათ, მართლა გამიჭირდებოდა მონელება, ბევრი რომ არ მეცინა, არ მემხიარულა და კარგ ხასიათზე არ ვყოფილიყავი.

გვერდით რომ კიდევ მყოლოდა ვინმე ისეთი, რომელიც ჩემსავით აღიქვამდა მასპინძლის სიტყვებს, ისიც ამყვებოდა სიცილში და, ალბათ, უკვე ველარავინ მოგვასულიერბდა. ხომ იცი, როცა კაცი მარტო იცინის, ისე გულიანად ვერ იცინის, როგორც სხვებთან ერთად.

**

აბუ-ლ კამაკიმი ამბობდა:

– მომჭირნე კაცმა მუდამ ერთი პირობა უნდა დაიცვას: რასაც ერთხელვე ხელში მოიგდებს, უკან აღარ უნდა დააბრუნოს. რაც ჩემს ხელში მოხვდება – ჩემია, იგი მე მეკუთვნის. სულ ერთია, თუ კიდევაც თავდაპირველად ჩემი არ იყო, მაინც მე უფრო მეტი უფ-

ლება მაქვს მასზე, ვიდრე იმას, ვინც გადმომცა; რადგან ის, ვინც ხელიდან უშვებს რაიმე ნივთს და სრულიად უმიზეზოდ სხვას აძლევს, მას ამ ნივთის მფლობელად აცხადებს, – ნივთის გაცნობა ხომ მის კუთვნილებაში გადაცემას ნიშნავს!

**

ერთხელ ერთმა ქალმა უთხრა აბუ-ლ-კამაკიმს:

– ვაი, აბუ-ლ-კამაკიმი! ერთ კაცთან ვქორწინდები, უკვე დგება დანიშვნის დრო და ჯერ მზად არა ვარ. ამ ღავაშით ეგებ ტვია მიყიდო, ერთი ფელსით კი სურნელოვანი ზეთი და, ჭეშმარიტად, ალაჰიმც დაგაჯილდოვებს ამ სიკეთისთვის! შესაძლოა, შენი შემწეობით, ალაჰმა ამ კაცს ჩემდამი სიყვარული გაუღვიძოს და უზრუნველყოს ჩემი ცხოვრება. ახლა კი, – ვფიცავ ალაჰს! – ცუდ დღეში ვარ, უკვე უკი-

დურესობამდე მივედი.

აბუ-ლ-კამაკიმმა ღავაშიც გამოართვა, ფელსიც და მას შემდეგ აღარ გამოჩენილა.

გავიდა რამდენიმე დღე და ქალი კვლავ შეხვდა მას.

– დიდება ალაჰს, – უთხრა მან, – ეს რა გამიკეთე? ნუთუ არ გებრალები?

– ვაი, უბედურო! – უპასუხა აბუ-ლ-კამაკიმმა, – ვფიცავ ალაჰს! ფელსი დამეკარგა და დარდიან გულზე ღავაში შევჭამეო.

**

აბუ-ლ კამაკიმს ძალიან უყვარდა ერთი ქალი, სულ უკან დასდევდა და თან ტიროდა, არაფრით არ მოეშვა, ვიდრე ამ ქალმა არ შეიბრალა. ქალი მდიდარი იყო, აბუ-ლ კამაკიმი – ღარიბი.

ერთხელ აბუ-ლ კამაკიმმა ჰარისას¹² მომზადება სთხოვა:

– თქვენ, ქალები, საუკეთესოდ ამზადებთ ამ საჭმელსო.

რამდენიმე დღის შემდეგ უკვე საქონლის თავისაგან დამზადებული კერძი მოითხოვა. როდესაც ჰარისა¹³ და მერე კიდევ თავშილა¹⁴ მოისურვა, ქალმა უთხრა:

– ო, აბუ-ლ კამაკიმ! სხვას სიყვარული გულ-ღვიძლში აქვს გამჯდარი, შენი სიყვარული კი მუცელს არ შორდებაო.

**

აბუ-ლ ასბალი¹⁵ ყვებოდა:

– აბუ-ლ კამაკიმი ერთ ტომს დაჟინებით სთხოვდა ქალს, თან კითხულობდა, რა სიმდიდრის პატრონი იყო ეს ქალი და ანგარიშობდა. მაშინ მას უთხრეს:

– უკვე მოგახსენეთ, რაც ქალს გააჩნია. ახლა გვითხარი, შენ თვითონ რა გაქვსო?

– ჩემს ქონებას რას კითხულობ?! მაგის ქონება ორივეს გვეყოფაო, – უპასუხა აბუ-ლ კამაკიმმა.

**

გამიგონია, ერთი უბულიელი შეიხი¹⁶ ამტკიცებდა, ბასრელი ღატაკი უბულიელ ღატაკს სჯობიაო.

– ამიხსენი, რითი-მეთქი? – ვთხოვე მას.

– ბასრელი ღატაკი უფრო მეტად სცემს პატივს მდიდარს და უკეთ ესმის თავისი მოვალეობაო. – მიპასუხა შეიხმა.

**

ერთხელ ორი უბულიელი ერთმანეთს წაეკიდა. ერთმა ბევრი უხეში სიტყვა აკადრა მეორეს და, როდესაც პასუხად იგივე მიიღო, დამსწრენი საშინლად აღშფოთდნენ.

– რაზე აღშფოთდით-მეთქი? – ვიკითხე მე, რადგან ვერ გავიგე აღშფოთების მიზეზი. რაც ერთმა უთხრა, მეორემაც ის უპასუხა.

¹² ჰარისა – დანაყილი ხორბლითა და დაკეპილი ხორციით შემზადებული კერძი.

¹³ ჰარისა – ფინიკით, ერბოთი, რძითა და ფქვილით შემზადებული კერძი.

¹⁴ თავშილა – ოსპის წვნიანი შეჭამადი.

¹⁵ აბუ-ლ-ასბალი – წიგნის ავტორის, ალ-ჯაჰიზის, მეგობარი.

¹⁶ შეიხი – თემის სულიერი მეთაური.

– მათ შორის ერთი უფრო მდიდარია. ჩვენ თუ ამ ამბავს ყურადღებას არ მივაქცევთ, მაშინ ღარიბები მდიდ-

რებს გაუთანაბრდებიან და ეს კი აუცილებლად დაღუპვის კარამდე მიგვიყვანსო, – ამიხსნეს მათ.

**

ერთხელ ორი უბულიელი ერთმანეთს წაეკიდა. ერთმა ბევრი უხეში სიტყვა აკადრა მეორეს და, როდესაც პასუხად იგივე მიიღო, დამსწრენი საშინლად აღშფოთდნენ.

– რაზე აღშფოთდით-მეთქი? – ვიკითხე მე, რადგან ვერ გავიგე აღშფოთების მიზეზი. რაც ერთმა უთხრა, მე-

ორემაც ის უპასუხა.

– მათ შორის ერთი უფრო მდიდარია. ჩვენ თუ ამ ამბავს ყურადღებას არ მივაქცევთ, მაშინ ღარიბები მდიდრებს გაუთანაბრდებიან და ეს კი აუცილებლად დაღუპვის კარამდე მიგვიყვანსო, – ამიხსნეს მათ.

**

– რა უფლებით მელაპარაკება რიაჰი ასე უხეშად? რატომ არ შემიძლია, მეც ასევე ვუპასუხო? – ამბობდა ჰამდან იბნ საბაჰი, – ის ხომ ჩემზე მდიდარი არ არისო?!

მანვე თქვა:

– ბასრიდან ჩამოსული სტუმარი ბინას უბულიელთან დაიდებს ხოლმე და ცხოვრობს თავისთვის მშვიდად. როდესაც წყლის მოქცევა დაიწყება, უბულიელი იტყვის:

– ასეთ დიდ მოქცევას არ მოვსწრებივარ. ალბათ, რა სასიამოვნო უნდა იყოს მოქცევის დროს მოგზაურობა. ასეთ დროს ბასრისაკენ გამგზავრება ნამდვილად უფრო მიმზიდველია, ვიდრე წყლის უკუქცევისას უბულისკენ მგზავრობა! – ამას იქამდე იმეორებს, ვიდრე სტუმარს არ დაარწმუნებს, რომ წყლის მოქცევის ხელიდან გაშვება არ ღირს.

**

აჰმად იბნ ალ-ჰარაჰი ძუნწი და, ამავე დროს, მკვებარაც იყო, ასეთი ადამიანი კი ყველაზე ძნელი ასატანია. ჯუბას ორ-ორ ღილს აკერებდა, – ხალხს ეგონება, აჰმადს ორი ჯუბა აცვიაო. ფინიკის მტევნებს, პალმის ტოტებსა და ფოთლებს ალ-ქალაში ყიდუ-

ლობდა. როდესაც მტვირთავი ყველაფერს კარებზე მიუტანდა, უმაღვე არ გაისტუმრებდა: ყველამ თავისი თვალთ დაინახოს, რომ მიწები მაქვს და ეს იმის მოსავალიაო. მეღვინეებისგან ღვინის დიდ ქვაბებს ქირობდა, ყველაზე დიდებს ირჩევდა. მტვირთავებს

ფულს მაშინვე არ უხდიდა, ემალებოდა, ერთი სიტყვით, ყველაფერს აკეთებდა, რომ კარებთან ხალხის გასაგონად ეყვირათ: „ისინი ად-დაზისა და

ას-საქარს სვამენ, მტვირთავენ კი ფულს არ უხდიანო.“ ეს მაშინ, როდესაც სახლში ერთი წვეთი ბადაგიც არ ჰქონდა.

**

ერთხელ ალ-ჰარაქმა ყური მოჰკრა პოეტის სიტყვებს:

„ვხედავ, მეტად ძვირფასია შენთვის ეს პური,
თითქოს ციდან ან ღრუბლებიდან ჩამოგეტანოს!
საგრილობლით გვიგრილებ ყველას
არა იმიტომ, რომ ბუზებმა არ შეგვანუხოს,
[არამედ] გეშინია, რომ ბუზი პურს არ მიეკაროს.“

და თქვა:

– ალაჰიმც დასწყევლის მას! რატომ მოაშორა ბუზები? ამით ხომ საჭმელი უფრო ხელმისაწვდომი გახადა, ბუზები გარეკა და სტუმრებს საშუალება მისცა მშვიდად შესდგომოდნენ ჭამას. ამიხსენით, რატომ შეუშალა ხელი ბუზებს? დამსხდარიყვნენ თეფშებზე, დასჯდომოდნენ სტუმრებს ცხვირსა და თვალებზე. ვფიცავ ალაჰს, ყველაფრის ღირსია! ხომ გახსოვთ, რამდენჯერ მიბრძანებია მსახური ქალისთვის: ლანგარზე ერთი ან ორი ბუზი დააგდე, ეგებ რომელიმე სტუმარს შეეზიზღოს, აღარაფერი ჭამოს და

ალაჰმა მიხსნას იმ უბედურებისაგან, რასაც ისინი მაყენებენ-მეთქი.

– რაც შეეხება პოეტის სიტყვებს: „ვხედავ, მეტად ძვირფასია შენთვის ეს პური“, ამით მას უნდოდა ეთქვა: მე თუ არ დავაფასე ის, რაც ყველაფრის საფუძველია დედამიწაზე, ქვაკუთხედია სურსათ-სანოვავის და მეფეა საკვებისა, მაშინ რაღა უნდა დავაფასო? დიახ, ვფიცავ ალაჰს! – მე დავაფასებ მას, დავაფასებ, დავაფასებ მთელი ჩემი არსებით, დავაფასებ მანამ, სანამ თვალთ არ დამიბნელდება.

**

აი, რა მიაძხო იბრაჰიმ იბნ ჰანიმი იმაზე, თუ სადამდე მივიდა აჰმად იბნ ალ-ჰარაქის ტრაზახი.

– ერთხელ მასთან სტუმრად ვიყავი. უცებ ქუჩაში გამყიდველმა ჩაიარა

და დაიყვირა: „ატამი, ატამიო!“

– ატამი რა, შემოვიდა უკვე-მეთქი?
– ვიკითხე.

– შემოვიდა, – მიპასუხა მან, – და რამდენჯერმე ვიყიდე კიდევ!

საშინლად გავჯავრდი; გამყიდველს დავუძახე და იბნ ჰარაქს მივუბრუნდი:

– ვაი შენ! ჩვენ ჯერ არაფერი გვსმენია ატამზე, შენ კი თურმე რამდენჯერმე ყიდვაც მოგისწრია. შენ რა, თავი ყველაზე მდიდარი ხომ არ გგონია-მეთქი?

მერე გამყიდველს მივუბრუნდი და ვკითხე: „როგორ ყიდი ატამს-მეთქი?“ ექვსი ცალი – ერთი დირჰემიო, – მიპასუხა.

სალიმ იბნ აფანის მსახურმა, იბნ ალ-ჰარაქის თავლის გასანათებლად ნავთი სთხოვა. ღამეში სამ ფელსს აძლევდა. ოთხი ფელსი კი ერთ ტასუჯს

ერთხელ ალ-ჰარაქიმ თავის ვაჟს უთხრა:

– შენ მეაბანოეს და მებორნეს ერთ

აბუ ქაბი ყვებოდა:

– მუსა იბნ ჯანაჰმა, რამადანის¹⁷ გასვლის შემდეგ, რამდენიმე მეზობელი სტუმრად მიიწვია. მეც მათ შორის აღმოვჩნდი. როდესაც საღამოს ლოცვა აღვაველინე და იბნ ჯანაჰმაც ყველაფერი მოათავა, მოგვიბრუნდა და

– ნუთუ შენ იმათ რიცხვს ეკუთვნი, ვინც ექვს ცალ ატამში ერთ დირჰემს იძლევა-მეთქი? – შევეკითხე. – ხომ იცი, რამდენიმე დღის შემდეგ ერთ დირჰემად ორას ცალს იყიდი? გამყიდველი ამბობს, ექვსი ცალი ერთი დირჰემიო და შენ კიდევ მეუბნები, უკვე რამდენჯერმე ვიყიდეო?

– რა უნდა იყოს უფრო იაფი, ვიდრე ექვსი ნივთის ერთ ნივთზე გაცვლაო?! – მიპასუხა იბნ ჰარაქიმ.

**

უდრის.

– ერთი ტასუჯი ბევრია, ერთი ჰაბა – ცოტა. კარგმა მსროლელმა შუაში უნდა დაუმიზნოსო! – ამბობდა იგი.

**

ტასუჯს უხდი, მაგრამ იცოდე, არც ერთი არ გეტყვის უარს, ხელში მხოლოდ სამი ფელსი რომ დაგინახონო.

**

გვითხრა:

– ნუ იჩქარებთ! – აჩქარებაში ეშმაკის ხელი ურევია. თუმცა როგორ არ უნდა იჩქაროთ, როდესაც ალლაჰს – დიდებულს არს ხსენება მისი! – უთქვამს: „ადამიანი ბუნებით ჩქარიო“.

¹⁷ რამადანი – მუსულმანთა მთავარი მოძრავი კალენდრის მეცხრე თვე. მუსულმანები ამ თვეს თავისებურად მარხულობენ, – დღისით არ ჭამენ და არ სვამენ.

მომისმინეთ და გაიგებთ, როგორ უნდა დაიჭიროთ თავი ნვეულებაზე, როგორ აარიდოთ თავი თავმოთენობას, რა თანმიმდევრობა უნდა დაიცვათ კერძების შემოტანის დროს და როგორ მოიქცეთ, თქვენი საქციელი მისაბაძი რომ გახდეს! შესაძლოა, რომელიმე სტუმარმა წყლის დაღვევა დააპიროს და სწორედ ამ დროს სუფრაზე ბაჰატა, ჯავზამა ან ასიდა შემოიტანონ, ან კიდევ ისეთი რამ მოგართვან, რის გადაყლაპვა უწყლოდაც ადვილია, დაღვევა არ სჭირდება, ერთი ხელითაც კარგად იჭმება და ცალხელასთვის სასურველი საჭმელია. ვიდრე ჭამას დაიწყებთ, დაელოდეთ თქვენს თანამეინახეს, ადროვეთ, დალიოს, თორემ ერთდროულად სამ დარტყმას მიაყენებთ: იფიქრებს, ვიდრე წყალსა ვსვამ, საჭმელს ბოლოს მოუღებენო

**

და ჩამწარდება მიღებული სიამოვნება. გარდა ამისა, გაგულისდება და აუცილებლად შეეცდება, სამაგიერო გადაგიხადოთ და კიდევ, შესაძლოა, აჩქარდეს, ცხელი ლუკმა გადაყლაპოს და იქვე, თქვენ წინ დალიოს სული. უკეთეს შემთხვევაში, სიხარბისკენ უბიძგებთ და აიძულებთ, დიდი ლუკმები ყლაპოს.

როდესაც ერთ ბედუნის ჰკითხეს: რატომ ჭამ ხორცს, რომელიც შეჭამანდშიაო, უპასუხა: „იმიტომ, რომ ხორცი შეიძლება დავკარგო, შეჭამანდი კი არსად წამივაო!“ მეც ზუსტად ასე ვიქცევი, მიუხედავად იმისა, რომ საჭმელი ჩემია. თუ ჩემი სიტყვები და საქმე ერთმანეთს ეწინააღმდეგება, შეგიძლიათ, აღარ მისმინოთ.

**

აბუ ქაბი განაგრძობდა:

– ხშირად რომელიმე ჩვენგანს ავიწყდებოდა ეს და მაშინ იწვდიდა ხელს საჭმლით სავსე ჯამისკენ, როდესაც მისი მეგობარი წყლის დაღვევას აპირებდა.

– ხელები შორს, გულმავიწყო! – ეტყოდა მუსა, – ზოგიერთის რომ არ მეხატრებოდეს, გეტყოდი: გულმავიწყად რომ გვაჩვენებ თავს-მეთქი?!

შემდეგ ბრინჯის კერძი შემეგვიტანეს. ისე შორ-შორს ეწყო ერთმანეთისგან და ბრინჯის მარცვლები იმდენად

ცოტა იყო, რომ კაცი სათითაოდ დაითვლიდა. ზედ ნახევარი ლამბაქი გადაგი გადაასხეს. იმ საღამოს ეს კერძი ცოტაოდენი მეც მერგო. სწორედ მასპინძლის გვერდით ვიჯექი. ღეჭვა მოესმა თუ არა, მითხრა: „დააქუცმაცე, დააქუცმაცე, აბუ ქაბ!“ . „ვაი, შენ, გეშინოდეს ალაჰის! როგორ დავაქუცმაცო, რაც არ დაქუცმაცდება-მეთქი“, – ვუპასუხე.

**

იბნ ალ-აქადის ამბავი.

იბნ ალ-აქადი მეგობრებს თავის ბაღში პატიჟებდა ხანდახან. დარწმუნებული ვიყავი, რომ ეს მაინცდამაინც დიდ სიამოვნებას არ ჰგვრიდა და ამიტომ ერთ-ერთ სტუმარს ვკითხე: მიამბე, იქ რას აკეთებთ ხოლმე-მეთქი?

– იცოდე, არ გამცო! – მთხოვა მან.

– სანამ ბასრაში ვიქნებით, არ გაგაცემ-მეთქი! – ვუპასუხე მე.

იბნ ალ-აქადი ჩვენთვის ქერქგაუცლელ ბრინჯს, შალას, ყიდულობს. ყოველივე მისგან, რაც ალაჰს შეუქმნია, სტუმრებისთვის მხოლოდ შალა ემეტება. როდესაც ბაღში მივდივართ, შალა თან შემოაქვს. იქ მუშა მას ამტვრევს, ანიავებს და ცრის. თუ გაცრის შემდეგ კიდევ დარჩა მთელ-მთელი მარცვლები, ხელახლა ამტვრევს. როდესაც ყველაფერი დამთავრდება – ყიდვა, გადაზიდვა, დამტვრევა, განიავება და გაცრა, იბნ ალ-აქადი მუშას, ბარისა და დოლაბის მეშვეობით, ბრინჯის დაფქვას დაავალებს. მუშა შეშას შეაგროვებს, წყალს აადულებს და ცომს მოზელს (ცხელ წყალზე მოზელილი ცომი კარგად ამოდის), შემდეგ კი პურს გამოაცხობს. ამ დროს სტუმრებს დავალებული გვაქვს

თევზის დასაჭერად ანკესები გავმართოთ და საგუბარში წვრილი თევზების გასასვლელი დავგმანოთ, არხში რომ არ გადავიდნენ. თევზები რუმანი და შალაბი ხელით უნდა დავიჭიროთ. ტაფის ქვეშ, იმავე ცეცხლზე, რაზედაც პური ცხვება, ქაბაბს გვიმზადებს, შეშა ზედმეტად რომ არ დაეხარჯოს. ასე ვშრომობთ, ვშიმშილობთ და რალაცას ველოდებით დილიდან საღამომდე. ჩვენი ვახშამი შავი, გაუცრელი ბრინჯის ფქვილისგან მოზელილი პური და თევზი შალაბია. რომ შესძლებოდა, ალბათ, არც ამას მოგვცემდა.

– გამოჰყოს თავის მინაზე ადგილი და მოიყვანოს ბრინჯი, – ვუთხარი მე, – მაშინ არჩევანის საშუალება ექნება: თუ უმალვე მოისურვებს თქვენს გამასპინძლებას, მარტო პურს გაჭმევთ, თუ ცოტას დაიცდის და, როგორც წესი და რიგია, ისე გაგიმასპინძლდებათ, მაშინ...

– ვფიცავ ალაჰს! – ეს რომ ადრე სცოდნოდა, ალბათ, ასეც მოიქცეოდა. – მიპასუხა მან. – ღმერთო, ღმერთო, ნუ დაგვტოვებ! ღარიბი ხალხი ვართ, შეგვაძლებინე, თავიდან ავიცილოთ ეს უბედურება!

არაბულიდან თარგმნეს
ნათელა ჟვანიამ და დარეჯან სვანმა

თურქული ლიტერატურა

საით ფაიქ აბასიანიქი

(1906-1954)

უმაჟნისი კაცი

რალაც უცნაური გავხდი. არც სტუმრად დავდივარ და არც ჩემ კარებზე მინდა, ვინმემ ზარი დარეკოს, ფოსტალიონმაც კი – ყველას ასე რომ უხარია მისი დანახვა... ჩემი უბანი სავსებით მყოფნის. 7 წელი შესრულდა, აქედან თითქმის არ გავსულვარ. არც ერთმა ჩემმა მეგობარმა არ იცის, სად ვცხოვრობ. პატარა მალაზია მაქვს გაქირავებული ქარაქოიში¹, ჰოდა, ბოლო შვიდი წელია მხოლოდ იქ ჩავდივარ სამ თვეში ერთხელ ქირის ასაღებად.

ჩემი უბანი-მეთქი, რომ ვამბობ, ეს სულ რალაც სამი-ოთხი ქუჩაა, რამდენიმე – ერთმანეთის პარალელური, ერთიც – მათი გადამკვეთი და ერთიც – სადაც მე ვცხოვრობ, იმდენად ვინრო და მოკლე, ქუჩასაც რომ ვერ დაარქმევ. ეს ქუჩები მათი ღირშესანიშნაობების მიხედვით დავნომრე: 1, 2, 3, 4. ჩემი ქუჩისთვის ნომრის მინიჭება ვერ გავბედე, უნომროდ დავტოვე.

ჩემ ქვემოთ მერძევე ცხოვრობს, მოპირდაპირე მხარეს კი – ორი დურგალი, მათთან საქმე არასდროს მქონია. ვერ გამიგია, რით გააქვთ თავი, თუმცა დილიდან დაღამებამდე კი მუშაობენ. 48 წლის მანძილზე ერთხელაც არ დამჭირვებია დურგალი, როგორც

ჩანს, ყველა სტამბოლელი ჩემნაირად არ ცხოვრობს, მაგრამ მაინც მიკვირს, ვის სჭირდება ქალაქში ამდენი დურგალი.

დილას, ავდგები თუ არა, კაფესკენ მივიჩქარი. ამ კაფეში სულ შვიდირვა განკრიალებული მაგიდაა. წყნარი, უხმაურო ადამიანები მიდი-მოდიან. ერთ კუთხეში კარტსა და ჭადრაკს თამაშობენ. კაფეს მეპატრონე ფრანგი ებრაელია, მთელ დედამინაზე საუკეთესო ქალბატონი. კაფეში ფებს შევდგამ თუ არა, ვესალმები: “– Bonjour, Madame”.

მადამიც მეგებება: “– Bonjour, monsieur. Comment allez-vous?”

მეც საჭირო პასუხს ვუბრუნებ. იგი ამ პასუხს არ სჯერდება და ფრანგულად აგრძელებს საუბარს. მართალია, ნახევარი არ მესმის, მაგრამ ასე მგონია, ძალიან სასიამოვნო რალაცებს მეუბნება. სადაც საჭიროა, oui-ს ვამბობ, ზედიზედ ბევრი oui რომ არ გამომივიდეს, შუაში non-საც ჩავურთავ ხოლმე. აი, ასე ტკბილად ვუგებთ ერთმანეთს. მერე ხელში ფრანგულ ჟურნალს მაჩეჩებს. სურათების თვალიერებას ვინწყებ, ჩემთვის უცნობ სიტყვებს ცალკე ვინერ და შინ რომ

¹ ქარაქოი, უნფაქანი, შიშჰანე, ქიზთაშა, ფათიჰი, სარაჯჰანე, თეშვიქიე, მაჩკა, ბე-ბექი, არნავუთქოი – სტამბოლის უბნები.

მივდივარ, ლექსიკონში ვპოულობ. მეორე დილას კი, კაფეში ვბრუნდები და თავიდან ვინყებ ჟურნალის კითხვას. ვაჰ, თურმე რა ყოფილა-მეთქი, – ვამბობ ჩემთვის.

მადამი კვლავ მომმართავს: “Un cappuccino?”

“კეთილი”, – თავიდან თურქულად ვპასუხობ, ფრანგული ჟღერადობისთვის c'est ca-ს მივაყოლებ ხოლმე. მადამს ეს ძალიან ახარებს და გერმანულად მიყვება, როგორ ამზადებს კაპუჩინოს.

ასე თერთმეტი საათისთვის პატარა აღმართს ავუყვები, ტრამვაის ხაზთან მარცხნივ გავუხვვ, ერთ თხუთმეტით ნაბიჯს გავივლი და ბიბლიოთეკის წინ აღმოვჩნდები ხოლმე. იქ ფრანგულ ჟურნალს ვიყიდი, ილიაში ამოვიჩრი, ბიბლიოთეკიდან გამოვალ და იმ წამსვე ჩვენი ქუჩისკენ მივეშურები. უჰ, მივუახლოვდები თუ არა, როგორ ვმშვიდდები! არა სულ სხვანაირია ჩვენი ქუჩის ხალხი, არ ჰგვანან იმათ, ტრამვაის გზის პირას რომ ცხოვრობენ. მეშინია მათი.

ამ ბოლო დროს რაღაც მადა აღარა მაქვს, მაგრამ ჩვენს უბანში ერთი მეხაშეა, პატიოსანი კაცი, ხაშიც კარგი იცის. მისი დუქანი სხვა ბინძურ სახაშეებს არ ჰგავს. მათლაფები ძველებური აქვს, ხაშიც – თოვლივით თეთრი.

– შევაზავო, ბატონო მანსურ? – მეკითხება იგი.

– შეაზავე, ბაირამ! – ვპასუხობ მე.

მას გინდ ბაირამი ერქვას, გინდ მუჰარემი, ჩემთვის ყველა მეხაშე ბაირამია.

– ძმარი და ნიორი ვუქნა, ბატონო მანსურ?

– არა, დღეს არა! გუშინწინ ცოცხა

მანყინა, ბიჭს ლომონზე თუ გაგზავნი, იმას ჩავანურავ.

– თქვენი გუშინდელი ლიმონის ნახევარი შევინახე.

– რას ამბობ, მართლა?

მართლა ბავშვივით მიხარია ნახევარი ლიმონის ამბავი, ბაირამს კი, მე რომ მიხარია, ის უხარია პატარა ბავშვივით.

– ნახევარი ლიმონი სულ ჩავწურო, ბატონო მანსურ?

– ჩაანურე, ჩაანურე, ბაირამ, მჟავე იყოს!

მჟავე წვნიანს მივირთმევე და ჩემს ოთახში ავდივარ. წინ ფრანგული ლექსიკონი მიდევს და ჟურნალში სურათების ქვეშ რომ წარწერებია, თურქულად თარგმნას ვაპირებ, მაგრამ უცებ მწყდება კისერი. ზუსტად ხუთის ნახევარზე ვიღვიძებ. ხუთის ნახევარი გასეირნების დროა. შინიდან გავდივარ, მარჯვნივ ვუხვევ, პირველ ნომერ ქუჩას ჩავივლი, ტრამვაის ხაზის გასწვრივ მარცხენა ტროტუარს ჩქარი ნაბიჯით გავუყვები და იქვე, მარცხნივ, ჩვენი პირველი ნომერი ქუჩის პარალელურ მეორე ნომერ ქუჩაზე გავდივარ.

ეს ქუჩა ტალახიანი, ვინრო და ბინძურია. მარჯვნივ ბარია, მის ჩაყოლებზე – პურის საცხობი და მერე – რესტორანი. რატომღაც ასე მგონია, ამ რესტორანში კერძებს “აკრძალული ხილით” ამზადებენ. აქ ყოველ საღამოს ერთი და იგივე, უცნაური და მონყენილი ქალები და კაცები დადიან. შეიძლება ისინი ბაყაყის, თაგვის, ყვავის, კატის, ძაღლის და ადამიანის ხორცსაც კი ჭამდნენ. ამ ქუჩას ჩავივლი და ჩვენი ქუჩაც იწყება. შევუხვევ თუ არა ჩვენს ქუჩაზე, ბაყალ ქალს ვესალმები. “გაგიმარჯოს, ბატონო”, – მეუბნება იგი. ძალიან ლამაზი თვალები აქვს.

დიდხანს ვყოყმანობ, მარჯვენა ქუჩის-კენ წავიდე თუ არა. გაინტერესებთ, რატომ?

გეტყვით, რატომაც: ეს ამბავი ერთ საღამოს მოხდა, სეირნობის დროს... ადამიანი როცა სეირნობს, ირგვლივ იყურება, ვიტრინებს ათვალეირებს, ვილაცას თვალებში ჩახედავს, ნელა-ნელა მიაბიჯებს. მე ასე არ ვაკეთებ. ამ ქუჩას რომ შევუყვები, ფეხს ვუჩქარებ, ძირს ვიყურები, ისე ვიქცევი, თითქოს გაბრაზებული ვარ, არ მინდა ამ ქუჩაზე გავლა, მაგრამ იძულებული ვარ. რატომ? სწორედ ამის მოყოლა მინდოდა.

საქმე ისაა, რომ აქ ერთ სახლში ერთი თავქარიანი ებრაელი გოგო ცხოვრობს. როგორც ძველი ქალები იტყოდნენ, ცხვირ-პირი დახატული, ცალ თვალში ქათმის სიბრმავე კი სჭირს, მაგრამ ეგ არაფერი! ისეთი ფუმფულა ხელები აქვს, ზედ თხილებს დაანყო, და იმხელა მკერდი, რომ დეკოლტეს ადგილას მუქ შავ ტალღებად ირხევა. დარაბებიანი ფანჯრის რაფაზე წამოსკუპებული სულ რაღაცას კერავს. ხანდახან კარწინ დგას და საათობით აქეთ-იქით იყურება, თუ ვინმე კაცი გამოიჭირა, ენად იკრიფება. და კიდევ მსხვილ-მსხვილი ფეხები აქვს, აი, ისეთი, მინაზე მყარად რომ დგას. შავგვრემანი ებრაელის ქალი რაღაც სხვანაირად ლამაზია... ეჰ, ცხოვრებაში ერთხელ მაინც რომ დამაკოცნიან მისი ნვივები!

ერთ დღესაც ამ ქუჩაზე დავეშვი. ებრაელი გოგო კარწინ იდგა. ქუჩის მოპირდაპირე მხარეს ერთი დურგალი თავის კარებთან აყუდებულიყო. მათ შორის უნდა გამეკლო და უცებ დურ-

გალი წინ გამეჭიმა:

– ერთი კარგად შემომხედე, შელეღო! აქ გავლილი აღარ დაგინახო, თორემ თვალებს დაგთხრი!

გამიძნელდა ამ ქუჩის დავინყება, საღამოს სასეირნოდ რომ გამოვდიოდი, გული მიფანცქალებდა. თან თვალწინ სულ ის მედგა, როგორ მთხრიდა თვალებს დურგალი... უჰ, რა საშინელი დღეები იყო! წლებთან ერთად გულის ფანცქალს გადავეჩვიე, ისე, რომ ერთი ზედმეტი დარტყმაც კი აღარ მქონდა. გამუდმებით ვსინჯავდი მაჯას, სულ სამოცდასამი იყო. ხანდახან სამოცდაორამდე ჩამოდიოდა. “ნორმალური პულსი სიარულის დროს ისინჯებაო,” – მახსოვს, ასე ამბობდა ჩემი მეგობარი ექიმი. რა მექნა, შუა ქუჩაში ხომ არ დავინყებდი პულსის თვლას!.. ამიტომ ცოტას ვისვენებდი, ერთ კაპუჩინოსაც გეახლებოდით, მივიხედ-მოვიხედავდი და, თუ არავინ მიყურებდა, ჩუმად დავაძრობდი საათს და: სამოცდასამი. არაფერი მაინტერესებდა, არც ქალები, არც ფორთოხლის ფასის ხუთი ყურუშუდან² ოცდახუთ ყურუშამდე ავარდნა. თუ ხუთი ყურუში ეღირებოდა, შევჭამდი, თუ ოცდახუთამდე ავიდოდა, მშვიდობით, ფორთოხალო! მთელ სტამბოლთან განშორებას, ახლა მესამე ნომერი ქუჩაც რომ მიემატა, საღამოს გასეირნებას ემზი დაეკარგა. ორ ქუჩას შორის პატიმარივით ვიყავი გამომწყვდეული, მაგრამ მაინც არ მომიწყენია. მართალია, ჩვენი უბანი მშვიდია, მაგრამ აქ სიცოცხლე ჩქევს. აბა, რა იქნება უბანში, სადაც ნახევარზე მეტი ლევანტელები³ და ებრაელები არიან. განსაკუთრებით კი – ებრაელები, კარგი, ტკბილი, სიცოც-

² ყურუში – ლითონის ხურდა ფული, თურქული ლირის მეასედი.

³ ლევანტელები – ქრისტიანული აღმსარებლობის პატარ-პატარა ჯგუფები.

ხლით სავსე და სიცოცხლის მოყვარული ხალხი... ჩემი უბნის ებრაელები მაინცდამაინც მდიდრები არ არიან, უფრო სწორედ, მე არ მაქვს მდიდრებთან საქმე. ჩვენი ფორთოხლის გამყიდველი სოლომონი ჩემგან ორმოც ყურუშს რომ იხიერებს, იმ დღეს ყველაზე სათნო ადამიანია მთელ დუნიაზე. თუ ძალიან მეძვირა ფორთოხალი და არ ვიყიდე, ზურგსუკან არ დამიბღვერს, არც მაშინ დაიბუზღუნებს, თუ შევაჭრებისას არარეალური ფასი შევთავაზებ. რაც არ უნდა მოხდეს, არასდროს გამამტყუნებს.

სალამოვდება. ჩვენი მადამის საკონდიტროს ფანჯრებზე მოჩითული ფარდა რომ დაეშვება, აი, მაშინ ვხვდები, რომ სალამოც დამდგარა. შიგნიდან თბილი ყვითელი სინათლე გამოდის. პირველი მადამი ანთებს შუქს, მერე სოლომონი დგამს ანთებულ სანთელს ფორთოხლებიან ყუთზე. მერე კი მარილწყალში ჩანცობილი თევზით მოვაჭრე რთავს სამასვოლტიან ნათურას და ხახვის ჭრას იწყებს. ამ შუქზე ყოჩივარდისფერი ხახვი ტუჩის საცხივით და ფრჩხილის ლაქივით ბრჭყვიალებს. მარილწყალში ჩანცობილი თევზი კი ფუნთუშა და შავტუხა ბერძენი ქალის დუნდულებივით და ბარძაყებივით გამოიყურება.

ჩემი ქურჩა მარტო ჩემი თავშესაფარი არ არის, ის სამიკიტნოს ქალებსაც იფარებს ხოლმე, როცა განმარტოება უნდათ. ეჰ, ჩემო საწყალო ქურჩავ!

პირველ ნომერ ქურჩაზე ორი სამიკიტნოა, ორივეში სახს უკრავენ. სამიკიტნოების წინ ტაქსები დგას. ტაქსებს შორის კი მძლოლები და მეძავეები მი-

დი-მოდიან. ავტომობილებზე წინ ლითონის ჯოხი რომ არის დამაგრებული, თავიდან მეხამრიდი მეგონა, მერე გავიგე, რომ ანტენა ყოფილა, მაგრამ ხანდახან ახლაც მეჩვენება, თითქოს ეს თეთრი პრიალა ჯოხი წვიმაში ელვასავით იკლავება. ძალიან მიყვარს ამ უზარმაზარი ცხოველის ეს პატარა კუდი, რაღაც ისტერიულად და ავისმომასწავებლად რომ ირხევა.

წვიმის დროს სახაშის წინ ვდგები, ქუდს ჩამოვიფხატავ და გამვლელ-გამომვლელს მზერას ვაყოლებ. წარმომიდგენია, რა გაფართოებული თვალები მაქვს ამ დროს. ვინმეს ეგონება, აქ ისეთი ქვეყნიდან მოვედი, სადაც ქალები საერთოდ არ არიან, ახლა კი ვდგევარ და ვეძებ ქალს, რომ ჩემთან წავიყვანო და ჩემი გასაჭირი ვუამბო.

ათი წუთის შემდეგ ქურჩაზე ჩემზე ბევრად ასაკოვანი კაცი ჩაივლის. იგი ტანადია, თმები არ გასცვენია, მაგრამ გასთეთრებია, უღვაშებიც ჭალარა აქვს. მძლოლები, დაინახავენ თუ არა, გასძახებენ:

– ვა, მამაბატონს გაუმარჯოს!

– სალამი ბიჭებს! – უპასუხებს იგი, მერე ფუზულის⁴ ლექსებს მიაყოლებს და, როცა ჩაივლის, მძლოლები იტყვიან: “ნასწავლი კაცია, მაგრამ ერთი ცუდი თვისება აქვს, პატარა გოგოები უყვარს. ისე არ წავა, სანამ ყველაზე პატარას და თან ყველაზე გარყვნილს არ წაიყვანს.”

კაცი მოპირდაპირე მხარეს ღამის კლუბისკენ მიდის. მეც კვალდაკვალ მიყვები. იგი პირდაპირ მუსიკოსების წინ ჯდება. სუფთად აცვია, ხელები, თმები, უღვაშები მოვლილი აქვს. გარეგნობით ორმოცდაათზე მეტს ვერ

⁴ მუჰამად ფუზული – დიდი აზერბაიჯანელი პოეტი (1494-1556). წერდა სამ (თურქულ, არაბულ და სპარსულ) ენაზე.

მისცემთ. პატარა სცენაზე ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი ქალია. “მამაბატონი” ყველაზე ახალგაზრდას ადგამს თვალს. ის ქალი კოქტილით ამასპინძლებინებს თავს. ბროწეულის შარბათი მოაქვთ, შიგ რამდენიმე წვეთი სპირტი ურევია. მეორედაც მოაქვთ. მოგვიანებით “მამაბატონი” ერთ მრგვალთვალეა, სასიამოვნო გოგოს იხმობს, ყურში რაღაცას უჩურჩულებს და ჩათვლემს, მერე მაგიდაზე იდაყვს ჩამოდებს და იძინებს. მხოლოდ მაშინ, როცა შავსათვალისანი მევიოლინე – თავის ინსტრუმენტს ხან ხრინნიანი, ხანაც გაბზარული ბგერებით რომ აყოლებს ორკესტრს – სოლო პარტიას იწყებს, “მამაბატონი” თვალს გაახელს და წამოიყვირებს: “ღმერთო დიდებულო!” (ოფიციალტ ბექირს თუ დავუჯერებთ, “მამაბატონს” ქალები რომ მიჰყავს, თურმე მათ მკერდზე თავს დებს და ასე ტირის, იძინებს, მღერის, ლექსებს ამბობს. ამ ხუთი ზმნით გამოხატული მოქმედების გვერდით მეექვსე, მაგალითად, სიცილი, არასდროს შესრულდებულა). “მამაბატონი” ისევ იძინებს და კლუბში რომ რომელიღაც უბნის ცნობილი ნაძირალა ელვასავით შემოიჭრება და ვიღაცას დაუყვირებს, ყურსაც არ იბერტყავს. მაშინაც კი, როცა აყალ-მაყალი ატყდება, კლუბის ლაზი მეპატრონე ერთ-ორ ძველ ბიჭს ქეროში რომ სწვდება და ქუჩაში გაისვრის, ამას ფანჯრების ლენვა რომ მოჰყვება, “მამაბატონს” ისევ უშფოთველად სძინავს. ის კი არა და, “მამაბატონი” არც მაშინ იღვიძებს, გარედან წვიმასთან და თოვლთან ერთად ერთი ახალგაზრდა, ახმახი და ჩასუქებული მეზურნე რომ შემოდის, თან შარვლის ღილებს რომ იკრავს და თან იმ ცარიელ სკამზე ეშვება, მოხუცმა ქანცგან-

ყვეტილმა მუსიკოსმა რომ დაუთმო ახლახანს, სკამზე დაჯდომისთანავე კი გამაყრუელად რომ ჩაჰბერავს თავის ზურნას. ეს მეზურნე საღამოს მუსიკალური ნომრის ბოლო ნაწილია, ასე თერთმეტი საათისთვის მოდის. ლოყები, კისერი, თმა, უღვაშები და პალტოს საყელო ერთიანად გაზინთული აქვს, ორ მსხვილ, მოკლე ფეხზე დაყრდნობილ სხეულს ძლივს მიათრევს რხევარხევით, ხავერდისსაყელოიან პალტოს იხდის, დარბაზის ერთ კუთხეში მიაგდება და ბრმა მევიოლინეს ხელის აწევით ესალმება. მედოლე მის საღამოს მევიოლინეს ჩურჩულით გადასცემს. ციტრაზე დამკვრელის გადაჭიმული, ახალგაპარსული და შაბნასმული სახე, რომელიც მკრთალად მოჩანს უკანა რიგში, უცებ მილიონი ნაოჭით იფარება. ჩვენი მეზურნე კი უკვე სკამზე ზის. ნეტავ, შარვლის წინა ღილები საერთოდ არ აქვს, თუ სიმსუქნისგან სწყდება? იქიდან მწვანე შარფის ფოჩები მოუჩანს. ვინც ამჩნევს, სიცილით კვდება. კლუბის მეპატრონე თავით და თვალებით ანიშნებს. დამორცხვებული მეზურნე ფეხზე დგება და კლიენტებისკენ ზურგშექცევით დიდხანს ისწორებს შარვალს. მერე ისევ ჯდება, აქეთ-იქით იხედება და ჯიბიდან პორტსიგარს იღებს. გეგონებათ, აი, ახლა დაიწყებს თამბაქოს შეხვევასო, მაგრამ პორტსიგარიდან ჯერ ერთ ზურნის ყამიშს ამოიღებს, მერე უკან ჩადებს და მეორეს ამოიღებს. და ამას ისე აკეთებს, თითქოს ამ საღამოსთვის საუკეთესო უნდა შეარჩიოს. მე სწორედ ამ დროს ვტოვებ იქაურობას.

უკვე შვიდი წელი გახდა, რაც ამ ქუჩის იქით, სტამბოლის სხვა ადგილებში არ ვყოფილვარ. შიშით ვკანკალებ. მგონია, რომ მცემენ, ლინჩის წე-

სით გამასამართლებენ. დამაყაჩაღებენ და კიდევ არ ვიცი, რას მიზამენ. სხვაგან თავს უცხოოდ ვგრძნობ. ყველა გამვლელის მეშინია. ვინ არიან ეს, ერთმანეთისთვის უცხო ადამიანები, ამ ვეებერთელა ქალაქის ქუჩებს რომ ავსებენ? მას შემდეგ, რაც ადამიანებს აღარ უყვართ ერთმანეთი, რატომ ქმნიან ასე მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქებს? ვერაფრით ვხვდები. იმისათვის, რომ ერთმანეთი დაამცირონ, მოატყუონ და ყელი გამოსჭრან? როგორ ხდება, ნეტავ, რომ ამდენი სრულიად განსხვავებული, სრულიად უცხო ადამიანი ერთ სივრცეში ცხოვრობს?

უბანი მაინც უბანია. შეიძლება, ერთ დღეს ჩემი პატარა მაღაზია დაინვას და მშვიერი დავრჩე, მაგრამ ასე მგონია, მეხაშე, შუადღისას ლიმონიან და მარილიან ხაშს რომ მაჭმევს, არასდროს დამამადლის ერთ ულუფას. ფორთოხლის გამყიდველი სოლომონი კი – გვერდით რომ ჩავუვლი, მეც ისევე დამიდებს ხელისგულზე ერთ-ორ დამპალ ფორთოხალს, როგორც ტიტლიკანა ებრაელ ბავშვებს ურიგებს ხოლმე. მაგ დროს, შეიძლება, ჩემი ტანისამოსი ძალიან დაძველებული იყოს, მაგრამ საკონდიტროს მაღამი თუ შიგნით არ შემიშვებს, კარებთან მაინც მომიტანს კაპუჩინოს.

ვოცნებობ, მაგრამ მიყვარს ჩემი უბანი და რა ვქნა! და სულაც არ მინდა ძველი ნაცნობების ნახვა. იშვიათად ჩემთან უბანში შემხვდება ხოლმე რომელიმე:

– ვა! აი, სად ყოფილხარ თურმე?

თავს ჩავეკინდრავ და დამნაშავესავით ვიყურები.

– ვინ იცის, რა მიქარე?! – ამბობენ

ისინი და მერე მიაყოლებენ, – უჰ, შე ძველო, არ ეშვები ხეტიალს, ხო?

ხეტიალსაც შევეშვი და საკუთარ თავსაც, მაგრამ თქმა მიჭირს.

– გიცნობ, შე გაიძვერა, ალბათ, ისევ დასდევ ვილაც-ვილაცებს.

საკუთარ თავსაც აღარ დავსდევ, მაგრამ აი, იმ ღურგლის მეგობარი რომ არის, შავგვრემანი ებრაელი გოგო, ცალ თვალში ქათმის სიბრმავით, პუტკუნა ხელებით, იმაზე ვგიჟდები. ვინ იცის, გარდა იმ მსხვილი წვივებისა, კიდევ რა ტკბილი ადგილები აქვს, რა სურნელოვანი!

გუშინ უბნიდან გასვლა გადავწყვიტე. უნქაფანში ფეხი დავკარი და შიშქანეში ამოვყავი თავი. საკმაოდ შეცვლილა სტამბოლი. გაოცებული დავრჩი. რაღაცით მომეწონა კიდევ:

სუფთა, მოასფალტებული, უზარმაზარი ქუჩები... და ეს აკვედუკი რა ლამაზი ყოფილა! კილომეტრიდან მოჩანს ტრიუმფალური თალივით. მის გვერდით კი გაზანფერას მედრესე⁵, უმშვენიერესი და უთეთრესი. ვნახე ხეები, პარკები, ადამიანები. დამფრთხალი და მობუზული დავდიოდი. ქიზთაშამდე მივედი. ფათიჰიდან ქვემოთ დავეშვი. სარაჩქანემდე ჩავედი. ვხედავ, ერთი შენობის თავზე მუშები ასულან და შენობას ანგრევენ. გამახსენდა, რომ აქ აბანო იყო. თურმე ამ აბანოს არ ანგრევენ?! აბანოს ხსენებაზე უცებ ტანი ამექავა.

რაც არის, არის, რახან სინდისზე ხელი ავიღე, ამასაც გაგიმხელთ: შვიდი წელია, არ მიბანავია. აზრადაც არ მომსვლია დაბანა. ისე ამექავა, ისე ამექავა ყველაფერი, თითქოს ტილები დამესია. აბანოში შევედი, ვიხეხე და ვიხეხე.

⁵ მედრესე – სასულიერო სასწავლებელი.

ჭუჭყი სულ ფენა-ფენა მძვრებოდა. მაგრამ, უჰ, რა მოვისვენე! მაგრად კი გავოფლიანდი. სადაც მოვისვი, ხელში სულ რაღაც შემრჩა, არ ვიცი კანი, ქონი, ჭუჭყი თუ რა. გავოცდი, რამდენი ნაგვის მოგროვება შეძლებია ადამიანს... კარგი საფარი გვექონია, აი.

აბანოდან გამოვედი და ტრამვაის შევახტი. ერთი შინ შევივლი და მერე თეშვიქიესკენაც გავისეირნებ-მეთქი, ვფიქრობდი. შინ დაბრუნებულს, სანოლზე გავიშოტე თუ არა, ჩამეძინა. ოცდაოთხი საათი მეძინა, მეორე დღის ორ საათზე გავიღვიძე და პირდაპირ მესაშესთან გავიქეცი.

ბაირამმა მითხრა:

– თვალი არ გეცეთ, ბატონო მანსურ, და რა კარგ ფერზე ხართო!

ხომ არ ვეტყოდი, აბანოში ვიყავი-მეთქი. ხაშში ნიორი არ ვაქნევინე. მერე სასეირნოდ წავედი, შებინდებისას მაჩკამდე მივალნიე. აი, იქ კიდე

სულ სხვა სამყაროა... უკანა გზაზე ვფიქრობდი, მოდი, ახლა გადაწყვეტილებას მივიღებ, რომ კიდე ერთი შვიდი წელი უბნიდან ფეხი არ გავადგამეთქი, მაგრამ ვერ ვქენი. ამ ორი დღის თავბრუდამხვევმა ცხოვრებამ თავგზა ამიბნია. იცით, უცებ რა გავიფიქრე? ამ ჩვენს პატარა მაღაზიას და სახლს გავყიდი. ის კლუბი ხომ გახსოვთ, მე რომ გიამბობდით, ცოცხალი მუსიკით? იქ ერთი გოგოა, ვინრო შუბლი რომ აქვს, გარეთ კლიენტებს ელოდება ხოლმე, აი, იმას, საყვარლად დავისვამ. ერთი წლის მერე კი მოვკვდები.

ერთ მშვენიერ დღეს ბოსფორზე წავალ, ბორანზე ავალ, სადმე უკანა სკამზე დავჯდები, ბებექის და არნავუთქოის მიდამოებს რომ გავუსწორდებათ, წამოვდგები, ირგვლივ მივიხედ-მოვიხედავ და, თუ არავინ იქნება, ზღვაში გადავეშვები.

თურქულიდან თარგმნა
ირინე ჯავახიძემ

სვარსული ღიბარაბურა

რუდაქი

(IX-X სს.)

ვარდი ხარ გაზაფხულისა,
ლხენა ხარ ჩემი გულისა,
ღვინო გაქვს, რატომ არ მოგაქვს,
დამატკობელი სულისა?!
ღვინო კამკამა იმდენი,
ვით გაზაფხულის ღრუბელი,
ბაღნარში რატომ არ მოგაქვს,
რატომ არ მიკლავ წყურვილსა!

სპარსულიდან თარგმნა
ნომადი ბართაიამ

ბაბა თაჭერ ურიანი

(XI ს.)

გული მაქვს შენი სიყვარულით გიჟი და ხელი,
თვალები კიდევ – სისხლიანი ცრემლებით სველი.
შეყვარებულის გული არის, ვით სველი ზვინი,
ერთ მხარეს იწვის, მეორედან ცრემლი სდის ცხელი.

სპარსულიდან თარგმნა
ნომადი ბართაიამ

ნასერ ხოსროვი

(1004-1072)

[ქეზათა ქეზა გლეხს]

ქვეყნად ყველა საქმეს ვაქებ,
ალაღსა და სამართლიანს,
მაგრამ გლეხის გარჯა სხვაა,
გლეხის ჯაფას სხვა მადლი აქვს.
ჩვენც ვფუსფუსებთ, განა გვინდა,
ქვეყნად ფუჭად წყალი ვნაყოთ?!
მაგრამ მხოლოდ გლეხი თესავს
თესლს და იფქლად იმკის ნაყოფს.
გლეხითაა, ეს ქვეყანა
სულ რომ ყვავის და დგას ხვალი;
გლეხს შეჰყურებს, ვით მარჩენალს,
დაბლა – მგელი, მაღლა – ყვავი.
ჩვენც ხომ სულ გლეხს ვუძუძგურებთ, –
სული ჩვენი გლეხს აქვს ხელში.
ის თუ გვაჭმევს, ყველა ვხარობთ,
თუ არადა, ყველა ვხვნივით.
მხოლოდ გლეხის გარჯით არის,
კაცს ჯანი და ღონე რომ აქვს
(აბა, მიდი, ბიჭი ხარ და
გაუძელი მშიერ სტომოქს!).
ჩვენ რომ სარჩო გაგვიჩინოს,
მინას ცხელი ოფლით ალტობს.
ქვეყნად ყველა ვფაციფუცობთ,
მაგრამ გლეხი შრომობს მარტო.

მეგობართა თვალთმაქცობის შესახებ

მე რომ მიყურებთ, რაც თავი მახსოვს
 და რაც ვიცხოვრე ამ ქვეყანაზე,
 ერთი მისანდო კაცი ვერ ვნახე
 და ეს აღმიძრავს ფიქრებს ამაზრზენს.
 ვინც უნდა იყვნენ, ამხანაგებთან
 მოქცევა შენი, გმართებს, ამკაცრო;
 შორს დაუდექი შენს სამეგობროს,
 შენს სამოყვროს და შენს საძმაკაცოს!
 ისინი ხეირს ეძებენ შენთან
 (მერწმუნე! ამ ხალხს მე კარგად ვიცნობ),
 მხოლოდ იმისთვის გემოყვრებიან,
 ბრიყვს ლუკმაპური დაგცინცლონ ვინძლო.
 გამორჩენისთვის გეტმასნებიან,
 თანაც უკლებლივ ყველა ხარბია;
 თუ გაგიჭირდა და შველა სთხოვე,
 გაქცევენ ზურგს და მყისვე გარბიან.
 მანამ უყვარხარ, სანამდის გილხინს,
 მანამ მდიდრად ხარ და გაქვს დინარი.
 თუ გაღარიბდი, შენზე იტყვიან:
 „არც ვიცნობთ ამ კაცს. ნეტა, ვინ არი?“
 დარჩები მარტო, არვინ შეგრჩება
 იმათგან, სულ რომ ირგვლივ გეხვია.
 ოღონდ შენს ხარჯზე სარფა ნახონ და
 შენ თუნდ კისერი მოგიტეხია!
 ცივი აქვთ სისხლი და ამის გამო
 არ დაგიდევენ, გცივა თუ გცხელა;
 შენ გულზე ცეცხლი გიკიდია თუ
 არ გიკიდია, ჰკიდისხარ ყველას.

სპარულიდან თარგმნა
მაგალი თოდუამ

სიმღერა სიყვარულისა

ღანვები შენი მზეა გულის სამყაროსი და
ზილფები შენი – მთვარე მისი მანათობელი.

ხატება შენი არის ღვინო თვალის სურის და
სურნელი შენი მოდის გულის სასაკმევლოდან.

ზილფით მოსტაცე ელვარება გონების ღანვებს,
ხოლო ხალით კი გული მტვრად და მიწად აქციე.

შენი ზილფების საზრდო არის სისხლი ჯიგრისა,
ხოლო თვალები გებინდება თასიდან გულის.

ტრფობა ზღვა არის, მარგალიტის ნიჟარა – გული,
სული – მყვინთავი, მარგალიტი – შერწყმაა შენთან.

გუშინ იდუმალ ქვეყნის ბულბულებს
ეს შეჰლულუნა მტრედმა გულისა:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

შენზე დარდია სალბუნი ჩვენი,
უბედურების მომტანი კი შენი თვალია.

შენი წარბები განდევილთა არის სადგომი,
წამწამები კი მკურნალია სნეულებისა.

შენი ღანვები მებრუვეთა¹ სასთუმალია,
ხოლო თმები კი არის ტყვეთა თავშესაფარი.

შენი თასიდან ერთი წვეთიც იგემა ვინაც,
გახდა მერწყული მემთვრალეთა ქუჩაბანდისა.

ალარ დაიძრას ქარავანი, აცნობე, რადგან
უკვე დაიწყო თვალებიდან ღვართქაფი წვიმის.

¹ მებრუვე – “მარადის მთვრალი” (საბა).

სატრფოს ჩურჩულით გავუმხილე გულისნადები,
რათა უბირთა არ ესმინათ სიტყვები ჩემი.

გუშინ მღეროდა ჩანგზე ვილაცა
მემთვრალეთ შორის მუტრიბი ერთი:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

სატრფო, ნარბების სიბნელიდან გამომზირალი,
მზეა ელვარე, მუშთარი² რომ ჩაუსვამს ყურში.

ბაგენი მისი უკვდავების წყლის ნაპირია,
ხოლო იმ წყალში ციმციმებენ მარგალიტები.

მე, მანანნალა და უპოვარი,
დღედაღამ ზურგით დავათრევ ღვინოს.

მე, მეგობარი გონებით მხედთა,
ვარ ჩაცუცქული სამიკიტნოს კარებთან ახლა.

გუშინ ნალკოტში სეირნობისას,
გახელებული ვნახე ტრფობით ბულბული ერთი.

ერთი ბულბულიც ვიხილე მე იქ,
რომელიც საროს კენწეროზე მდუმარედ იჯდა.

მან ჯერ იქიდან დაბინდული მესროლა მზერა,
ეს მოაყოლა იმ მზერას მერე:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

როდესაც სარომ სიმაღლეზე დაგისვა კითხვა,
შენი სიმაღლით მას მიაგე პასუხი მაშინ.

სულმა შენ მთვარე გინოდა და განათდა უფრო,
გულმა შენ სარო გინოდა და – გინოდა მშვენად.

² მუშთარი – იუპიტერი.

ასე აუწყა მარგალიტებს მაგ ლალის ბაგემ:
მონები ხართო ჩემს წინაშე ჩამწკრივებული.

ზღვა ოკეანედ გარდაიქცა, ჩემმა თვალებმა
როცა აუწყა მას ამბავი თავის ტალღების.

ჩვენ ვსაუბრობდით საიდუმლოდ, რადგან აზრს ფარულს,
აბა, ხმამალლა გონიერი გაამხელს განა!

გუშინ მექოთნის სახელოსნოში
მსურდა, ფიქრები რომ გამემხილა.

როცა დოქებთან მე ჩავიმუხლე,
ერთ-ერთმა დოქმა მე მიაგზო ასეთი რამე:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

მე ის რინდი³ ვარ, სიცოცხლე რომ ქარს გაატანა,
ასე არავინ მოქცევია სიცოცხლეს თვისას.

ბორკილგაყრილი მე ვიყავი აქამდე მონა,
ახლა კი მე ვარ მზისქვეშეთში ბორკილაყრილი.

მე არ მანუხებს ტკივილი და სალბუნზე ზრუნვა,
ბედნიერებას განსაცდელში თუ ვპოვებ მხოლოდ.

გამოყვანილი ვარ სასმისი მე ახლა წელში,
სამიკიტნოში ერთადერთი თუ ვპოვებ შვებას.

ო, კი განეხლო სატრფო ჩემში, მაგრამ ო, როგორ
ვარ ბედნიერი განშორებით სატრფოსგან ახლა.

ფარული ჩემში თუ რამ იყო, აშკარა გახდა,
და ის გულიდან გამოდინდა, ვითარცა სისხლი.

³ რინდი – გულადი პიროვნება, რომელიც გარეგნულად თავზე ხელაღებული და დარდიმანდი კაცის შთაბეჭდილებას ტოვებდა, გულით კი, როგორც ერთგვარი სექტის წევრი, უფალს იყო მინდობილი (შდრ. “გარინდება”. ამ ტერმინს უკავშირდება ქართული “რაინდი”).

ოდეს საკუთარ თავისაგან ვიპოვე შვება,
არაფერს ვჩივი, მოსახდენი რაც არის, მოხდეს!

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

ვართ ამა ქვეყნად ჩვენ ყველანი მანანნალანი,
თავშესაფარი არის ჩვენი სარდაფი ღვინის.

მშვიდად ვუყურებთ ჩვენ რწმენას და ურწმუნობას,
ასევე მშვიდად ჩვენ ვუყურებთ მინიერ ბაღნარს.

ბოლო მოგვიდეს ჩვენ კერპებმა, მსახურებს ღვინის,
მაგრამ ერთგულნი ჩვენ მსახურნი დავრჩით მუტრიბთა.

ვეამბორებით მერიქიფეს ჩვენ ხელზე ხანაც,
და ხანაც კიდევ ფეხს ვუკოცნით ჩვენ მერიქიფეს.

სიყვარულისგან არასოდეს არ დაიცლება
ბუდე ჰომაის⁴ – სიხარულის მომტანი ფრთოსნის.

ქვედამხობილა სალოცავად დედამინა და
ზეაღმართულა სალოცავად თავანი ზეცის.

ჩემს წინ შეჩერდა ქარავანი, მოსული შორით,
მოისმა მისგან ლაღადებად სიტყვები ესე:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

წუხელის ვნახე მე სიზმრების გამოფენაზე
თვალეები მთვარის, წყაროსთვლებად გადაქცეული.

ო, ხალი მისი ჰაბაშიდან⁵ ჩასულა რუმში⁶,
ლალ-ყანდი მისი ერთიანად ქცეულა ღვინოდ.

თვალეებმა მისმა დაუბნია გონებას თავ-გზა,
ხოლო ზილფმა კი გზა დაუხშო ჭეშმარიტებას.

⁴ ჰომაი – ფენიქსი. ვისაც ის გადაუფრენს ბედს ეწევა.

⁵ ჰაბაში – ეთიოპია.

⁶ რუმი – ბიზანტია.

ორივე ერთად სალბუნია რჯულის და რწმენის,
ერთი – ელვარე, მეორე კი არის ხვეული.

ორივემ ერთად მე მაჩვენა, თუ როგორ უნდა,
რომ მოიპოვო ერთდროულად შვება და გვემა.

განთიადისას გონდახშულმა სიყვარულისგან,
მე ჩაივიარე საფლავებს შორის.

როცა ვიკითხე საიდუმლო სიყვარულისა,
მაშინ ერთ-ერთმა თავისქალამ ამიხსნა ასე:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

ღანვები შენი ღანვებია მერიქიფისა,
ბაგე კი – ღვინო, მთელი ქვეყნის დამათრობელი.

ღვინო კი არის მოციმციმე, ალალი, მაგრამ
გარეშე ზილფის სურნელების არაფერია.

ვით ჯამის ბაგეს მოადგება ციმციმით ღვინო,
ისე მოადგა ბაგეს სული და სურს გადმოღვრა.

მოლხენა ჩვენი განდეგილთა არ ჰგავს მოლხენას,
დიდებულთ შორის მდაბიოებს რა ესაქმებათ!

ჩვენ მაღლა ვდგავართ მორწმუნეთ და ურწმუნოებზე.
მორწმუნე – რწმენით, ურწმუნო კი ურწმუნოდ დარჩეს.

მონასტრის კართან ვნახე ერთი შეყვარებული,
რომელიც იყო არც ურწმუნო და არც მორწმუნე.

მივედი მასთან, მორჩილებით დამიკრა თავი,
პასუხად ჩემი მისალმების, სალამი მომცა.

გახსნა მან მაშინ იაგუნდის სალარო თვისი,
ნაცვლად სიტყვების ეს ყანდები გადმოაფრქვია:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

გუშინ მთვრალი და რწმენისაგან თავისუფალი
მივაბიჯებდი სამყაროში გონიერების.

ერთ მონასტერთან მომინია მე მაშინ გავლა,
ვნახე გლახაკი დიდებულზე ამაღლებული.

მე სიყვარულის თასით ვნახე იქ ყველა მთვრალი,
მორჩილი იყო ყველა მაშინ ბატონის ერთის.

ნასერის მსგავსად იქ ასობით ვიხილე კაცი,
მოეგდო ზურგზე ღვინით სავსე ტიკჭორა ყველას.

ვიღაცა ერთი იმ მონასტრის მივიდა კართან
(არ ჩანდა იგი არც მორწმუნე და არც ურწმუნო),

შეჩერდა იქ და ილაღადა სატრფოზე ერთხანს,
მან სიყვარულის იქ ამბავი მოუთხრო ყველას.

ღვინის მსმელები იქ მოვიდნენ აღელვებულნი,
და მონასტერმა მაშინ ასე დაიგუგუნა:

სამყარო სატრფოს სახის სხივია,
სხვა ყველაფერი აჩრდილია ამქვეყნად მისი.

სპარსულიდან თარგმნა
ნომადი ბართაიამ

მას'უდი

(1046-1124)

ჟამმა რამდენიც სიკეთე მიყო
(მან დამაბერტყა უხვად გონება),
იმდენი მიმტრო და იმდენივე
დამაკლო ისეც ლატაკს ქონება.
შეყვარებული არ ვარ, მაშ, რატომ
არ მაძევს ფერი და ვგავარ ნაცემს,
არც ნიამორი ვარ, რად მოვხრილვარ
წელში? ამაზე პასუხს ვინ გამცემს?
შენ, თავო ჩემო, გირჩევ, დამშვიდდე!
სიბრძნე მყოფადის დანახვაშია;
ცოტაც ითმინე და დღევანდელ დღეს
შეხედე, როგორც ზეგის ხვაშიადს!
სიხარბეს გულთან ნუ მიიკარებ,
დუშმანი შენი სწორედ იგია!
ამ მარცვლებს კენკვას ნუ უწყებ, მათ ქვეშ
დასალუპავი მახე გიგია.
უაღრესობის ცნებას ნუ მისდევ! -
შვების მომტანი არც იგი არ ჩანს.
დაიმახსოვრე: ახალი ტილო
ბევრად ჯობია გაცვეთილ ფარჩას.
მზემ კარგად უწყის, ვით გაგვახაროს,
თავს არ გვაბეზრებს, იცის, ვინატრებთ;
ხან სადღაც მიდის და ბნელში გვტოვებს,
ხან კი მოდის და მთა-ბარს გვინათებს.
ჩვენშიც სხვაობა არ არის თითქოს,
(ყველანი ხომ ვართ ადამის ძენი),
მაგრამ ჩვენ შორის გარჩევაც გმართებს,
ზოგნი ბრიყვნი ვართ და ზოგნი – ბრძენნი.
ლითონსაც ბედი ერგო ამგვარი,
ზოგი რკინაა, ზოგი - ფოლადი.
ფოლადს მახვილად ჭედავენ მეფის.
რკინა? თავს იდრეკს ვირის ფოლად* ის.

* ფოლი – ფლოქვი.

უსამართლოა საოფელი – ავის
 კარგში აღრევა მისი წესია.
 უკეთესები ვინც გვივის სხვებზე,
 ისინი სხვებზე უფრო კვნესიან.
 ერთი სხვა ნაკლიც აქვს წუთისოფელს:
 ბრიყვს ყურს უყრუებს და ერჩის ჭკვიანს.
 ხის მაგალითიც არ დავივიწყოთ:
 ხე თუ სწორია, სწორედ მას ჭრიან.

შენ როგორც გსურდეს, ისე მაძაგე,
 გალანძღვის ჩემის არ გქონდეს რიდი!
 მაგრამ რა წარმტაც ლექსებს ვწერ, შეხე! —
 ქვეყნად მგოსანი რადგან ვარ დიდი.
 ლექსს სხვებიც წერენ (იმდენი ჯღაბნეს
 იგი, რომ ლამის თავზე გადასდით),
 მაგრამ სხვა არის მათი გულისთქმა
 და სხვაა ჩემი ზნე და ადათი.
 მე სხვის ქისაზე არ მრჩება თვალი,
 სიხარბე ჩემგან როგორ იქნება!
 არც ვინმეს ყალბად ქება მჩვევია,
 არც უსამართლოდ სხვის განქიქება.
 უფალს, ვით ჩვენი, ისე მოუხდა
 ამ წუთისოფლის ნივთად აგება.
 მაშ, ნიშნს რად ვუგებთ ამ სოფელს, ვით კაცს?!
 არ გვმართებს მისი ფუჭად ძაგება!
 თვალში ნამცეცი თუ ჩაგივარდა,
 ჩამოცვენილი ნამჯას თუ თივას,
 ნუ ბლავი! შეხე, თვალეზდათხრილი
 ვით ითმენს ტკივილს, თუმც ძლიერ სტკივა!
 დიდსულოვნების გვმართებს თაყვანი
 კაცთ თვინიერთ თუ არათვინიერთ,
 წარმავალია ქვეყნად ყოველი,
 დიდსულოვნების, რადგან, თვინიერ!

რაც ჟამი გადის, ჩემი ტანჯული
 ტანი წვრილდება, ვით სიმი ჩანგის.
 სამაგიეროდ, მთელს დუნიაზე
 ქუხს (ყური უგდე!)

ამ სიმის ჰანგი.

რა მემართება, არ ვიცი: ქორფა
რომ დავიჭირო ყვავილი, ვხვნიეში,
რადგან ჩემს ხელში ის ეკლებს ისხამს,
ხოლო, ვით დიბა, ხდება მტრის ხელში.
ლექსები ჩემი იმიტომ არის
ასე მწველი და ასე მთუთქველი,
რომ ის გულიდან ამომდის, გულს კი
ცეცხლი მიბუგავს, ენით უთქმელი.
იმდენი ტანჯვა მიშფოთებს გულს და
იმდენი ფიქრი ტვინს მიმღვრევს თავში,
იგი რომ ჰქონდეს, ასი წლის ბებრად
გადაიქცევა შვიდი წლის ბავშვი.
შენ გკითხავ, ბედო, რატომ მომიგდე
ფეხქვეშ, რა ვცოდე, ასე რომ მერჩი,
მითხარი, შენგან ყოველ წამს და წუთს
სასონარკვეთის რად მომდის ელჩი?!
თავზე რომ თავჯი მერქვას და თვალი
პატიოსანი, ვიცოდე, იქ ძევს,
შენ იმდენს იზამ, იმ თავს ჩემს თავზე
დანთქმულ ვეება ბექობად მიქცევ.
შენ რომ მმტრობ, ქვეყნად ასეთი მტრობა
ჯერ არ უნახავთ ყოვლის მნახველთაც.
შენ მე ყინულის ლოლუად მიქცევ
შუა ზამთარში ცეცხლის ნალვერდალს.

სპარსულიდან თარგმნა
მაგალი თოდუამ

ფარიდ ად-დინ ათთარი

(1136-1229)

ერთგული ცოლი

ერთი ღვთისმოსიში ქალი იყო, ლამაზი, ლამაზი. ისე ლამაზი, რომ დღე იყო თუ ღამე, თავისი პირითა და ზილფებით ქვეყანას მშვენიერებას მატებდა. სიტურფე და სიკეკლუცე ხომ ჰქონდა და ჰქონდა, უფალს იგი კეთილშობილებითა და კდემამოსილებითაც დაეჯილდოებინა. სათნოებას ხომ ნუ იკითხავთ! - სათნოებით მთელ ქვეყანაზე თითოთ საჩვენებელი იყო. შემხედვართა თვალებს მომხიბვლელობით აჯადოებდა და მჭვრეტელთა გულებს სიტკბოებით ავსებდა. მისი ზილფების ყოველ ღერზე ორმოცდაათ ხვეულს მაინც დაითვლიდით. წარბები მშვილდის ქამანდივით ჰქონდა გადაჭიმული და მასზე წამწამები მის დამნახველთა გულების გამაპობელ ისრებად გაედო. როდესაც მარგალიტების მფრქვეველ იაგუნდის ტუჩებს გააპობდა, იქიდან გამომდინარე უკვდავების წყლით ქედმაღლობით მოყელყელავე მის მსმენელებს სიცოცხლის მინიჭების ნაცვლად გულებს ლახვარივით უგმირავდა. მომღიმარე ბაგეები სადაფს მიუგავდა, ხოლო პირის სამალავიდან ზოგჯერ გამოპარული კბილები მარგალიტებივით უკიაფებდა. ნიკაპი? ნიკაპი ვერცხლის ვაშლს უგავდა. მაგრამ რად გინდათ, მისი მჭვრეტელი შორიდან თუ ყლაპავდა ნერწყვებს, თორემ თვითონ ვაშლთან ახლოს ვინ მიუშ-

ვებდა და მის გემოს ვინ გაასინჯვინებდა! ცარგვალი რომ ცარგვალია, მასაც ამ ქალის პირის სილამაზით გონება აბნეოდა და თავგზა დაკარგვოდა. ხომ გაქვთ წარმოდგენილი, მისი სიტურფის აღმწერნი და მისი მომხიბვლელობის მაქებარი მჭვრეტეცყველნი რა გასაჭირში იქნებოდნენ ჩაცვენილი! ეს ის ქალი იყო, რომლის ეშხით იმ სამეფოს გმირები სანუთროს არ დაენდო და ლომკაცები რომ ლომკაცები იყვნენ, მათი გულები ისე აეძგერებინა, რომ ცოტალა აკლდათ, პერანგები გაეპოთ.

ერთხელ მოხდა ისე, რომ ამ ქალის ღვთისმოსავი ქმარი მოსალოცავად მექაში გაემგზავრა. ამ კაცს ერთი უმცროსი ძმა ჰყავდა. ალალი ძმა კი იყო, მაგრამ კაცური კაცობისა არა ეცხო რა. თავისი ოჯახი და ცოლი მას ჩააბარა. ჩემი ღვიძლი ძმა ხარ, ოჯახს შენ გიტოვებ და აბა შენ იცი, როგორ შემინახავო! უმცროსმა ძმამაც შორს მიმავალი ძმა დააიძედა, ხათრიჯამად იყავიო! და მისი ოჯახი მიინდო.

შინ დარჩენილი ძმა უფროსი ძმის დავალების შესრულებას შეუდგა და მისი ოჯახობისთვის, უნდა ითქვას, პატივისცემა არ დაუკლია. დღე და ღამე შორიდან მის სამსახურში იყო. საათი ისე არ გავიდოდა, რომ იგი რაიმეთი არ მოეკითხა.

ერთ დღეს თავადაც გაემართა რძლის მოსანახულებლად, ხომ მშვიდობით ცხოვრობსო. მივიდა მისას და თავისი აღუნერელი სილამაზით მჭვრეტელთა გულის გამგმირავი რძალი ნახა. ნახა, მაგრამ ნეტავ არ დაენახა! ქალმა ისე მოხიბლა, რომ გული ხელიდან წაუვიდა. მისმა მშვენიერებამ ეს ჯანიანი კაცი მთვრალივით წააბარბაცა. წააბარბაცაო, გითხარით? შემეშალა. წააბარბაცა კი არა, წაახდინა კაცი. ბევრი ეცადა, ვნება მოეთოკა, მაგრამ გაგიგონიათ! ყოველ წამსა და წუთს მისი სიყვარულის ცეცხლი გულზე უფრო და უფრო ეკიდებოდა. საქციელი წამხდარი ჰქონდა და თავად არ იცოდა, რა მოსდიოდა. როცა მის გულში სიყვარულმა გონიერებაზე საბოლოოდ გაიმარჯვა, ქალს თავისი აუტანელი გასაჭირი გაუმხილა. მაგრამ ქალმა მას ყინულივით ცივი გული შეაგება. რა არ ქნა გონებადაბნელებულმა კაცმა. ხან მუქარით, ხან ოქროების შეძლევით მისი დაყოლიება მოინდომა, მაგრამ ქალმა იგი ახლოსაც არ გაიკარა. ის კი არა, შერისხა კიდევაც:

- უფლის მაინც არ გეშინია, რომ საკუთარ ძმას ასეთ შეურაცხყოფას აყენებ და მისი სარეცლის წაბილწვა გინდა?! ეს არის შენი სჯულიერება და სინდისი? ძმის ნამუსის შენახვა ასე უნდა?! წადი, უფლის წინაშე ცოდვა მოინანიე, იქნება ასეთი ბინძური განზრახვა გულიდან ამოგირეცხოსო!

მაგრამ ამაზე იმ საქციელწამხდარმა კაცმა ასე უპასუხა:

- ასეთი დარიგებები შენთვის შეინახე! მე ისე ვარ გახელებული, ახლავე უნდა ავისრულო გულის წადილი და შენც უნდა გასიამოვნო! თუ არადა, მე ჩემსას მაინც ვიზამ. ნამუსს ხომ ძალათი აგხდი, იმასაც არ გაკმარებ და აქვე

ჩემივე ხელებით მოგახრჩობო!

ქალმა უთხრა:

- მე შენი მუქარისა არ მეშინია, რადგან ამქვეყნად სიკვდილი იმქვეყნად წარწყმედას ბევრად მიჯობსო.

არაფერი რომ არ გაუვიდა, კაცს შეეშინდა, ეს ქალი ყველაფერს ჩემს ძმას ჩაუკაკლავსო! წავიდა და საკუთარი ტყავის გადარჩენის მიზნით უფრო მეტი სიხვე მოიმოქმედა: ოთხი სინდისგარეცხილი კაცი დაიქირავა, რათა ცრუმონმეებად გამოსულიყვნენ და ყადისთვის ეთქვათ: ეს ქალი გარყვნილია, ჩვენი თვალთ დავინახეთ, უნამუსობა როგორ ჩაიდინაო.

ყადიმ მათი ცილისწამება ირწმუნა და ბრძანა, ქალი დაუყოვნებლივ ჩაექოლათ!

ქალი ველზე გაიყვანეს, ქვები დაუშინეს და ჩაქოლეს. იმდენი ქვა აყარეს, რომ იფიქრეს, უკვე მკვდარი იქნებო. დასჯილი ადამიანი სხვათა სამაგალითოდ იქვე დატოვეს, რათა ხალხს შეეხედა და მათთვის ამით ეთქვათ, უზნეო ქალების ხვედრი ასეთიაო! ტალახითა და სისხლით მოთხვრილი საცოდავი ქალი მთელი ღამე ასე იყო ჩამარხული ქვების გროვაში.

ღმერთი დიდია. თურმე სასწაული მომხდარიყო და ქალს სული შერჩენოდა, ინათა თუ არა, გონს მოვიდა. სულთმობრძავმა და უმწეომ კვნესა და ქვითინი დაიწყო.

მის ბედად ამ დროს იქ ერთმა აქლემზე ამხედრებულმა არაბმა გამოიარა. გულისმომკვლელი კვნესა რომ შემოესმა, შეკრთა. აქლემიდან ჩამოხტა და მტირალ ადამიანს მიაშურა. ცოცხალ-მკვდარი ქალი რომ დაინახა, ჰკითხა, ვინა ხარ და რა დაგმართნიაო? ქალმა ძლივს უპასუხა:

- ვინ ვიქნები?! თავად ხედავ, რა

დღეშიაც ვარ ჩავარდნილიო.

არაბმა ქალი გაამხნევა: ნუ გეშინია, აგერა ვარ და მე გიშველიო!

როგორც იყო, აქლემზე შესვა და თავის სახლში წაიყვანა. ჰყავდა შინ და დღე და ღამე უვლიდა. იმდენი ქნა, რომ მოახედა, სიკვდილს გამოგლიჯა ხელიდან და ჯანზე მოიყვანა. ქალს მოვლა მოუხდა და მომჯობინება დაიწყო. ნელ-ნელა მომხიბლაობაც უბრუნდებოდა. პირი ისე აუყვავდა, როგორც ადრე ჰქონდა და თმები ისევ დაიმშვენა. ჩაქოლვის გამო ქვების ქვეშ მოყოლილი მანდილოსნის ტუჩები ისევ ისე ბადახშანის ქვისაგან მოპოვებულ ლალს დაემგვანა.

არაბმა რომ ქალის ასეთი მშვენიერება და მომხიბვლელობა დაინახა, გული აუჩქროლდა. ეს ქალი ისე შეუყვარდა, რომ ნუ იტყვიო! მეტი ვნებისაგან, ტანზე რომ პერანგი ეცვა, სუდარად გადაექცა. ითმინა, ითმინა და ბოლოს ქალს გამოუტყდა:

- შენი სიყვარულით მეტი აღარა ვარ. გამომყევი ცოლად და შენთან შეუღლებით სული ჩამიდგო!

ქალმა ამაზე თავის სიკვდილისგან გადამრჩენელ კეთილისმყოფელს უპასუხა:

- მე ქმარი მყავს. გათხოვილი ქალი ისევ როგორ გავთხოვდები და ორ ქმარს როგორ ვიყოლიებო?!

მაგრამ რაც დრო გავიდა, ამ ქალის სიყვარულმა არაბის გულში ფეხი უფრო მოიკიდა. მეტი ველარ შეძლო, ერთ დღეს იგი კიდევ დაიმარტოხელა და თავის უსაზღვრო და წრფელ სიყვარულზე ისევ გაუბა საუბარი. ქალმა უთხრა:

- ჰოი შენ, რომელსაც რჯული დაგიგდია, გეკითხები: ქვეყნის შემოქმედის სამართალს რომ აინუნში არ აგდებ, არ გეშინია? მე ხომ ქმარი მყავს! შენ მე

სიკვდილს გადამარჩინე და შენს სახლში წამომიყვანე, რათა ჩემთვის გემკურნალა. მაშ, ახლა რა დაგემართა? მაშინ მფარველ ანგელოზად მომევლინე, ახლა კი ავი სულივით მექცევი და რაც სიკეთე გიქნია, სულ წყალში გინდა ჩაჰყარო. მე ასეთი საქმისათვის ერთხელ უკვე მაქეზებდნენ, მაგრამ არ ვქენი და სამაგიეროდ ისე სასტიკად დამსაჯეს. ალალ-მართალი ადამიანი სასიკვდილოდ გამიმეტეს და ჩამქოლეს. ახლა შენც ასე გინდა, მომექცე, ცოდვის ჩასადენად მაგულიანებ და გავინყდება, რომ მე ნამუსდაცული და ქმრის ერთგული ქალი ვარ. ასო-ასოდ რომ ამკუნო, ბილწ საქმეზე ვერ დამიყოლიებ. გამეცალე და უწმინდური ვნების დაკმაყოფილებისთვის სულს ჯოჯოხეთის გეჰენიაში ნუ ჩაიგდებო!

არაბმა ნამუსდაცული ქალისაგან ასე ალაღად და დამაჯერებლად თქმული სიმართლე რომ მოისმინა, მისი გულის სინრფელე ირწმუნა, გუნება იცვალა და მის მიმართ კეთილად განეწყო. ის კი არა, იგი ღვიძლ დად მიიჩნია. საკუთარი თავისა რცხვენოდა და მწარედ ნანობდა, რომ გულში ასეთი უკეთური განზრახვა გაივლო.

ამ არაბს ერთი შავი მონა ჰყავდა. მე რომ ამბავი მოგიყევით, იმ დროისთვის ის მონა სადღაც იყო წასული, იქ არ იყო და ამ შემთხვევას არ შესწრებია. რომ დაბრუნდა და ეს ქალი დაინახა, გულზე მისი სილამაზის ცეცხლი მოეკიდა და ავხორცობის აღსრულების სურვილი გაუჩინა. ქალს უთხრა:

- მე ღამე ვარ, შენ კი - მთვარე. არ გინდა, რომ სიკეთე გამოიჩინო და ჩემი სიბნელე შენი სხივებით გაანათო?

ქალი ნართაულს მიუხვდა და უპასუხა:

- ეს უკეთური საქმე არასოდეს არ

მოხდება. შენს პატრონსაც უნდოდა, ამაზე დავეყოლიებინე, მაგრამ ვერაფერს გახდა და მომეშვა. როცა იმ მთვარესავით ქათქათა კაცს ჩემთან არაფერი გამოუვიდა, შენ, შავი მონა, ამას როგორ მიაღწევო?!

ამაზე მონა გაბრაზდა და ქალს დაემუქრა:

- შენ მე ასე ადვილად ვერ გადამირჩები! თუ არ დამყვები, ისეთ რამეს მოგიგონებ, რომ სიკვდილს მოგანატრებო!

ქალმა უპასუხა:

- რაც გინდა, ის ქენი! არ მეშინია! სიკვდილს კი არ შევეპუებო.

მონა ამან გაახელა და, დახეთ, ქალის ნდომამ რა საშინელება ჩაადენინა! მის პატრონებს ერთი თოთო შვილი ჰყავდათ. მივიდა და ბავშვს აკვანში ყელი გამოსჭრა.. მერე სისხლიანი ხანჯალი იმ უდანაშაულო და სათნო ქალის ბალიშის ქვეშ დამალა, მკვლელობას ამას დააბრალებენო.

რომ გათენდა, ბავშვის დედამ გამოიღვიძა, შვილისთვის ძუძუ უნდა ეწოვებინა. აკვანს რომ მიაშურა, ყელგამოლადრული ბავშვი დაინახა. რა მოუვიდოდა საცოდავ დედას, ადვილი მისახვედრია. კვილი მორთო და თმა დაიგლიჯა.

მკვლელს ძებნა დაუწყეს. სისხლიანი ხანჯალი იმ პატიოსანი ქალის ბალიშის ქვეშ აღმოაჩინეს. ყველამ ასე იფიქრა: კი, ეს საზარელი საქმე იმ გადამთიელი დედაკაცის ნაქნარი იქნებაო!

არაბმა იმ ღვთისმოსავ ქალს უთხრა:

- გულქვა ადამიანო, რა გიქენი მე შენ ისეთი ცუდი, რომ ჩემი საქციელი ასეთი საშინელებით გადამიხადე და ჩვილი ბავშვი აკვანში ჩამიკალიო?

- ქალმა უპასუხა:

- ჩემო საყვარელო ძმაო, ვინც შენ ამქვეყნად გაგაჩინა, მან გონება და მიხვედრილობა იმისთვის გიბოძა, რათა შეგეძლოს, ჭკუას მოუხმო და საქმის არსში შეუცდომლად გაერკვე. გაიხსენე, რა სიკეთე მიქენი შენ მე და სიკვდილს როგორ გადამარჩინე! მე თუ დღეს სული მიდგას, შენი წყალობით მიდგას. საკუთარ დას არ მოექცევა კაცი ისე, როგორც შენ მე მომექეცი. ამასა გთხოვ: დაუფიქრდი ჩვენს საქმეს! შენი შვილის მოკვლით მე რა სარგებელი უნდა მომცემოდა და რა ხეირი უნდა მქონოდა?! ანდა შენი ისეთი სიკეთე ჩემდამი მე შენთვის ასეთი საშინელებით რატომ უნდა გადამეხადაო?!

არაბი გონიერი კაცი იყო და თავისი გამჭრიახობით ცნობილი გახლდათ. იგი ადვილად დარწმუნდა იმაში, რომ ქალი მართალი იყო და ეს ცოდვა მას არ მიუძღოდა. უთხრა:

- დარწმუნებული ვარ, ჩემი ოჯახის ეს უბედურება შენთვისაც შემზარავია. ჩემს მეუღლეს ასეთი საშინელი მწუხარების გამო ახლა ჭკუა არ მოეთხოვება და სწორად განსჯის უნარი დაკარგული აქვს. მისი გული ენით აღუნერელი გლოვითაა მოცული და შიგ მხოლოდ საშინელი ბოღმა და გაუსაძლისი ვარამი უდუღს. ამიტომაც არ გაგიკვირდეს, თუ ის შენ უხემად გექცეოდეს. მას როდი ძალუძს, ჩემსავით თვინიერად მოგეპყრას. ასეა თუ ისე, უკეთეს გამოსავალს ვერ ვხედავ: სხვა გზა არ არის, ჩვენგან უნდა წახვიდეთ!

ეს უთხრა და ქალს მალულად სამასი დირემი მისცა.

- ეს ფული სადმე დამალე და თან იქონიეო.

ქალმა არაბს ფული გამოართვა და გზას გაუდგა. კარგა მანძილი რომ გაია-

რა, ერთი სოფელი შემოხვდა. გზის პირას სახრჩობელა აღემართათ. იქაურობა ხალხით იყო გაჭედული. შეხედა, ვიღაც ახალგაზრდა კაცი იმ სახრჩობელისკენ მიჰყავდათ. ქალმა იკითხა:

- ეს კაცი ვინ არის და რატომ უნდა ჩამოახრჩონ, რა დააშავაო?

უპასუხეს:

- ეს სოფელი ერთ მტარვალ ემირს ეკუთვნის. მას კი ასეთი კანონი აქვს: ვინც გადასახადს ვერ გადაუხდის, სახრჩობელაზე აჰყავს. ამ უბედურმაც გადასახადი ვერ გადაუხადა და ამის გამო ახლა უნდა ჩამოახრჩონო.

ქალმა იკითხა:

- რამდენი აქვს გადასახდელიო?

- სამასი დირემიო, - უპასუხეს.

ქალმა თავის თავს უთხრა: „შენ გმართებს, ეს კაცი გამოისყიდო და სიკვდილისგან იხსნა! ის ხომ კარგი იყო, ჩაქოლვისგან სიკვდილს კეთილი ადამიანის დახმარებით რომ გადაურჩიო?!“

კვლავ იკითხა:

- მე რომ მათ ეს თანხა სიკვდილისჯილის მაგივრად გადავუხადო, ამ კაცის სიცოცხლეს მაჩუქებენო?

- ულაპარაკოდო! - უპასუხეს.

ქალმა სამასი დირემი გადაიხადა და ის კაცი გაათავისუფლებინა.

სიკვდილს გადარჩენილმა კაცმა ეს მომხიბლავი ქალი რომ დაინახა, სული ყელში მოეჭვინა და იყვირა:

- ამ ქალმა სახრჩობელიდან რატომ დამიხსნა? მის ასე შეყვარებას ისევ ის მერჩია, რომ სული სახრჩობელის ყულფში ამომხდომოდაო.

ქალს სიყვარული აუხსნა, მაგრამ არაფერი არ გამოუვიდა, ისიც სხვებზე ვით განზილებული დატოვეს. ქალმა იმ ვაჟს თავისი მდგომარეობა გააცნო და უთხრა:

- მომშორდი და ნუ შემაჭირვებ! მე

შენ სიკვდილისგან დაგიხსენი და შენ კიდევ სიკეთეს ასე მიხდიო?!

ვაჟი კვლავ ემუდარა:

- არ შემიძლია შენი დათმობა და რა ვქნაო?!

ქალმა უთხრა:

- თუ თავს არ დამანებებ, მე კი არა, ჩემი თმის ბენვი რომ ბენვია, იმასაც ვერ ეღირსებო!

დიდხანს მიდიოდნენ გზაზე და დიდხანს იგერიებდა ქალი აბეზარი კაცის წინადადებას, დაჰყოლოდა საავკაცოდ. ამასობაში ზღვის ნაპირს მიატანეს. ნავსადგურში ერთი, ვაჭრებითა და მათი აურაცხელი საქონლით დატვირთული, ხომალდი იდგა. იმ კაცს ქალისაგან იმედი რომ გადაეწურა, ხომალდში ერთი ვაჭარი დაიმარტოხელა და უთხრა:

- ერთი მზეთუნახავი და უმანკო მოახლე მყავს. ერთადერთი ნაკლი, რაცა აქვს, მისი მედიდურობაა. სილამაზით ქვეყანაზე ტოლი არა ჰყავს, მაგრამ რად გინდა, ჩვენ ერთმანეთს ხასიათით ვერ შევეწყვეთ. ამიტომ გადავწყვიტე, გავყიდო. შენ ხომ არ გინდაო?

ქალი ამ საუბარს ისმენდა. ვაჭარს უთხრა:

- ღვთის გულისათვის, მე ამ კაცისაგან არამც და არამც არ მიყიდოთ! მე გათხოვილი ქალი ვარ, ქმარი მყავს და მისი ერთგული ვარო.

ვაჭარმა ასეთი ლამაზი ტყვე ქალი რომ დაინახა, მის ვედრებას ყური არ ათხოვა და იგი იმ გარეწარი ყმანვილისაგან ას დინარად იყიდა.

ქალი გაძალიანდა, მაგრამ რას გახდებოდა! ხომალდზე აათრიეს. ხომალდმაც მაშინათვე აუშვა აფრები და იქაურობას გაეცალა.

ქალის მყიდველი ვაჭარი თავისი მხევლით მოიხიბლა და გულმა იმ ზღვა-

სავით დაუნყო ღელვა. მასთან დაწოლა მოუნდა და ქალს მიეძალა. მაგრამ ქალმა კივილი მორთო:

- ვინ ხარტ მუსულმანი! მიშველეთ, უფალი მყავს მოწმედ, რომ მე მონა ქალი არა ვარ, აზატი ვარ და ქმარიცა მყავს. თქვენც ხომ გივით დედები და დები?! ზოგს ქალიშვილიც გეყოლებათ. ისინი ჩემს მდგომარეობაში რომ ნახოთ, რა გუნებაზე დადგებით?! მე უცხოელი ვარ, ქალი დაუძღვრებული და ნაგვემი. ჩემს თავზე ურემს არ გადაუვლია, თორემ სხვა არაფერი დამკლებია. გევედრებით, სულ ნუ მომიღებთ ბოლოს, მეყო, რაც თავს გარდამხდა და რაც მჭირსო.

ქალის საცოდაობამ და მისმა ასეთი სიტყვებით ქვითინმა ხომალდის ხალხზე იმოქმედა. იგი შეეცოდათ და გვერდში ამოუდგნენ.

შეცოდებით კი შეეცოდათ, მაგრამ კაცის გული ოხერია, - კარგად რომ შეხედეს და მისი მშვენიერება გაიცხადეს, ყველას გულში მისი სიყვარული ჩაუვარდა. ცდუნებას ვეღარ გაუძღეს, მისი სიბრალული ყველას გაუნელდა და ყველამ თავ-თავისთვის გადანყვიტა, მასთან ეავხორცა.

როცა ქალი ამაში დარწმუნდა, ის ზღვა თავისი ცრემლებით აავსო და უფალს შეევედრა:

- ჰოი, შენ ყოველთა სულიერთა საიდუმლოს შემნახავო! გევედრები, დამიცავი ამ უკეთური ხალხის სიბილწისაგან. მე არც სააქაოს და არც საიქიოს შენ გარდა შემწე არავინ მყავს. გეხვეწები, შენ ამოუძირკვე ამ ხალხს გულიდან ჩემთან თავისი ავხორცობის შესრულების სურვილი! თუ არადა, გთხოვ, უმალ მომკლა, ვიდრე ესენი თავიანთი ვნების ჩემთან დაცხრომას შეძლებდნენო!

ეს თქვა თუ არა, თავად გონება დაკარგა, ხოლო ზღვა აზვირთდა. საოცარი

რამ მოხდა, წყალი თითქოს ნავთად იქცაო, მთელი ზღვა ცეცხლივით აბრიალდა, ხომალდს ხანძარი გაუჩნდა, მასზე მყოფი ხალხი ერთიანად ამოხრუკა და ფერფლად აქცია. მეორე საოცრება ეს იყო: ხალხი კი დაიფერფლა, მაგრამ მათ საქონელს, რითაც გადაჭედული იყო ხომალდი, ნაპერწკალიც არ გაჰკარებია.

ამასობაში ქარი ამოვარდა, ხომალდი გაიტაცა და რომელიღაც ნავსადგურს მიაყენა.

ქალმა დამწვარი ვაჭრებისგან დარჩენილი ნაცარი ახვეტა და ხომალდიდან გადაყარა. თვითონ ქალის ტანსაცმელი გაიხდა და ზაჰედის, მუსულმანი ღვთისმსახური მამაკაცის, ტალავარში გამოენყო, რათა კაცების ყურადღება არ მიეპყრო. ემინოდა, კიდევ არ აჰკიდებოდნენ ვიგინდარები და საავხორცოდ არ მისძალებოდნენ.

ქალაქიდან მომდგარ ხომალდს უამრავი ხალხი მოაწყდა. ნახეს, მასზე ერთი თვალწარმტაცი ზაჰედის გარდა კაცის ჭაჭანება არ იყო. თავად ხომალდი კი გასაყიდად წამოღებული ნაირ-ნაირი საქონლით იყო დაძეძგილი. ხომალდზე მდგარ მშვენიერ არსებას ჰკითხეს:

- მთელი ამ ავლა-დიდებით მარტო ხარ მოსულიო?

ქალმა ამაზე უპასუხა:

- სანამდის თქვენი შაჰი არ მობრძანდება, ჩემს ამბავს არავის არ ვეტყვიო.

წავიდნენ და შაჰს მოახსენეს:

- დღეს ვიღაც პირმშვენიერი ზაჰედი გამოჩნდა ჩვენს ნავსადგურში. საქონლით სავსე ხომალდზე მარტო ზის და თავის ვინაობას არავის უმხელს. ამბობს: ჩემზე, ხომალდსა და მასში მოთავსებულ საქონელზე შაჰის გარდა არავის არაფერს ვეტყვიო.

შაჰი ამ ამბით გაკვირვებული დარ-

ჩა, მაშინათვე ნავსადგურში გაეშურა და იმ პირმშვენიერ უცხოელს მისი ვინაობა გამოჰკითხა. ქალმა უპასუხა:

- ჩვენ ბევრნი ვიყავით, ხომალდზე დავსხედით და ზღვაში შევედით. კარგა ხანს მივცურავდით. მგზავრებმა მე თვალი დამადგეს. ყველამ ჩემთან ლოგინის გაყოფა მოინდომა. მაშინ მე უფალს შველა ვთხოვე. უფალმაც მისმინა, ყველა ისინი ცეცხლით დაბუგა, ხოლო მე დამარჩინა. შეხედე, ხომალდზე კაცის ჭაჭანება არ არის! მე ამ მაგალითმა ჭკუა მასწავლა. მე ის ადამიანი არა ვარ, ქონებაზე თვალი მრჩებოდეს. რაც ამ ხომალდზე საქონელია, სულ შენი იყოს. ოღონდ შენთან ერთი სათხოვარი მაქვს: ბრძანება გაეცი, რომ არავინ, ვინც არ უნდა იყოს იგი, პატიოსანი თუ უპატიოსნო, მე არ შემანუხოს! მინდა, სანამდის აქა ვარ, ჩემთვის ვიყო და უფალს ვემსახურო.

- შაჰმა და მისმა დიდებულებმა ქალის თხოვნა რომ მოისმინეს, მიუხვდნენ, რომ მისი პირით დიდსულოვნება ღალადებდა. ყველა ისე ერწმუნა მას, რომ კაცი არ დარჩა, მისით არ მოხიბლულიყო და მისი მორჩილი არ გამხდარიყო. ისე სცეს მას თაყვანი, რომ გეგონებოდათ, იგი ადამიანი კი არა, ქააბის ტაძარი არისო. კაცად გამონყობილი მანდილოსანი ქალაქში შევიდა და ცხოვრობდა იქ ნებიერად.

ამასობაში იმ მეფის ამქვეყნიდან გასვლის დროც დადგა. მან ვეზირები და დიდებულები დაიბარა და ასე უთხრა მათ:

- ჩემი ანდერძი ასეთია: როცა მე ამ ქვეყანას დავტოვებ, თქვენ ეს ღვთისმსახური ახალგაზრდა მეფედ დასვით. იგი ქვეყანას ააყვავებს და ხალხს ბედნიერად აცხოვრებსო.

ეს რომ თქვა, სული განუტევა.

მეფე რომ დაკრძალეს, ნაზირ-ვეზირები შეიკრიბნენ და მეფის ანდერძზე ბჭობა გამართეს. ბოლოს იმ ზაჰედს უთხრეს:

- მეფობა შენ გერგო. ჩვენი ხელმწიფე შენ ხარ და ქვეყანა, როგორც გენებოს, ისე მართეო!

ქალმა ეს შემოთავაზება შორს დაიჭირა, - ღვთისმსახურს როგორ შეუძლია, მეფობა გასწიოს?! მაგრამ რადგან სხვა გამოსავალი არ არის, თქვენს ნებას უნდა დავყაბულდე. ოღონდ შესაფერი ცოლიც უნდა შევიერთო. რომ გითხრათ, მეც მარტოხელობა მომწყინდაო.

დიდებულებმა მოახსენეს:

- მეფეო, ეს სულ ადვილი საქმეა. ჩვენი ქალიშვილებისაგან, რომელსაც გინდა, იმას დაადევი ხელიო!

ქალმა მათ უბრძანა:

- ასი ქალიშვილი გამომიგზავნეთ! მაგრამ ისინი მარტო კი არ მოვიდნენ, არამედ მათმა დედებმა მოიყვანონ! მე ასივეს დავათვალიერებ და მათგან ერთს, რომელიც მომეწონება, ავირჩევო.

დიდებულებიც ადგნენ და მეფეს ასი თვალწარმტაცი გოგო მიჰგვარეს. ყველას გული უფანცქალებდა, ნეტავი დედოფლად რომელს ამოგვირჩევსო?

მაგრამ ღვთისმსახურმა ქალმა მოსულთ თავისი საიდუმლო გაუმხილა. ტანსაცმელი გაიხადა და მათ თავისი ქალობა აჩვენა. შემდეგ კი დედებს უთხრა:

- მეფობა განა ქალის შესაფერისი საქმეა?! ადექით და ეს ამბავი თქვენს ქმრებს, რომლებიც სახელმწიფოს დიდმოხელეები არიან, უთხარით და ისიც მოახსენეთ, რომ მე ამ დიდ ტვირთს ვერ ვიკისრებო!

ქალებიც დაბრუნდნენ შინ და თავიანთ დიდმოხელე ქმრებს ეს მოულოდნელი და საკვირველი ამბავი მიუტანეს.

ამ ამბავმა ყველა, დიდი იყო იგი თუ პატარა, ქალი თუ კაცი, გააოცა.

მეფეს თავიანთი ცოლები მიუგზავნეს და შეუთვალეს:

- რადგანაც სამეფოდ რჩეული ერთაი შენა ხარ, შენ გმართებს, ან ვინმე გაამეფო, ანდა მეფობა შენ თვითონ მამაკაცივით იტვირთო!

ამასობაში ამ ქალის ქმარიც დაბრუნდა მექიდან. ცოლი შინ არ დახვდა. გზაში ერთ გაუბედურებულ კაცს შეეყარა, დაბრმავებული და დაკუთვლილი იყო. ხელებს ვერ ამოძრავებდა და ფეხებს ვედარ ადგამდა. ძლივს იცნო. ეს მისი ძმა იყო, რომელიც ცალკე იმ ქალზე დარდით დღე ვერ ისვენებდა და ღამე ვერ იძინებდა, ცალკე კიდეც ძმის გამო გულზე ცეცხლი ეკიდა.

მექიდან ჩამოსულმა ძმამ თავისი ცოლის ამბავი ჰკითხა. მან უპასუხა:

- შენი გარყვნილი ცოლი ერთი ზანგის საყვარელი გახდა. ყადიმ ეს ამბავი რომ გაიგო, ქალს ჩაქოლვა მიუსაჯა და ჩაქოლეს კიდეცაცო.

ქმარს მისი ცოლის ასეთმა შემზარავმა ამბავმა თავზარი დასცა. ბევრი იტირა და ბევრი იშინა თავში ხელები. რას იზამდა! გულკეთილი იყო და ასე გაუბედურებულ კაცს იმ დღეში ჩავარდნილი თავისი ღვიძლი ძმის უბედურებაც სადარდებელი შეექნა. დაკუთვულსა და დაბრმავებულს რომ უყურებდა, გული ეკუმშებოდა. ერთხელ უთხრა:

- ჩემო გაუბედურებულო ძმაო, მითხრეს, რომ ქალაქში ერთი ქალი ცხოვრობს, ისეთი შელოცვა თუ ლოცვა იცის, რომ ღმერთი ყველა თხოვნას უსრულებს. თავისი ლოცვით ამ ქალს მრავალი ბრმისთვის აუხელია თვალი და ბევრი კუტი დაუყენებია ფეხზე. თუ გინდა, ნავიდეთ ამ ქალთან, ეგებ გიშველოსო!

კუტი ამან ძალიან გაახარა:

- თუ ასეა, ნუღარ დავაყოვნებთ. ნამიყვანე, ეგებ ამ უბედურებისგან მიხსნაო!

იმ კაცმა ძმა ვირზე დააბა და გზას გაუყენა. გზაში შემოალამდათ. ბედად, სწორედ იმ არაბის სახლს მიადგნენ და სთხოვეს, ღამე გაგვათევინეო! ის არაბი როგორი კეთილშობილი კაცი იყო, გვახსოვს. ორივე მგზავრი დიდი სიამოვნებით ისტუმრა. ვახშმობის შემდეგ კი სტუმრებს სხვათა შორის ჰკითხა:

- საითკენ გაგინევიათო?

მექიდან მოაბრუნებულმა ძმამ უპასუხა:

- მითხრეს, ქალაქში ერთმა ქალმა ისეთი ლოცვა იცის, რომ ბევრი ბრმა და ავადმყოფი იმ ლოცვით მოარჩინაო. მე ეს ძმა, ხედავ, ასე ცუდად მყავს. თვალის სინათლე დაკარგული აქვს და დაკუთვებულია. ახლა იმ ქალთან მიმყავს, იქნება, თვალი აუხილოს და ფეხზე დააყენოსო.

ამაზე არაბმა უთხრა:

- აქ ერთი გაბრძნობილი ქალია. ჩემმა მონამ სცემა იგი და ამის გამო ის ჩემი მონა ღმერთმა ისე დასაჯა, რომ დააკუთა და დააბრმავა. მე თქვენ იმ ქალთან მიგიყვანთ და იქნება მართლა გისაშველოთო.

ადგნენ და ერთ სოფელში ჩავიდნენ. იქ ერთ სახლს მიადგნენ. იმ სახლის პატრონი ახალგაზრდა კაცი აღმოჩნდა, მაგრამ რად გინდათ, ბრმაც იყო და კუტიც. უთხრეს: ჩვენც ასეთ დღეში ვართ, თქვენსა გვინდა, გავჩერდეთო. იმ ახალგაზრდის დედამ სტუმრის ასე გახდომის მიზეზი იკითხა. იმათაც უამბეს, ქალმა ბევრი იტირა და უთხრა: მეც ნამოვიყვან თქვენთან ერთად ჩემს შვილს იმ ქალთანო. ადგა და თავისი ვაჟი ჯორზე მაგრად დააბა. გაუდგნენ გზას.

ახალგათენებული იყო, როცა იმ ქალის სახლს მიადგნენ. კარგა ხნის შემდეგ მასპინძელი გარეთ გამოვიდა. გამოვიდა თუ არა, შორიდანვე თავისი ქმარი იცნო. ისე გაიხარა, გული საგულეში არ ეტეოდა. უფალს მადლობა შესწირა და ტირილი აუვარდა: რა ვქნა ახლა, საყვარელ და ნანატრ ქმარს ასე როგორ ვეჩვენო?! ცოტათი რომ დამშვიდდა, ქმრის თანამგზავრებსაც დააკვირდა. სამივე იცნო. ისინი სწორედ ისინი იყვნენ, რომელთაც იგი არ დაინდეს და სასიკვდილოდ გაიმეტეს. გულში თქვა: მადლობა უფალს, რომ ჩემი ქმარი თავისივე თვალებით დაინახავს ჩემი გაუპატიურების სამსავე მოწადინეს. ესენი რომ ასეთი ბოროტი არსებანი არიან და ჩემს წინაშე უპატიებელი დანაშაული მიუძღვით, ამას უფლის მიერ მათი ასე დახეობრებაც ადასტურებს. ჩემი უცოდველობის მოწმედ კი, ვხედავ, უფალი მყავსო.

სახეზე რიდე აიფარა, ქმართან მივიდა და ჰკითხა:

- რისთვის მოსულხარ, ბატონო, რა გინდაო?

ღვთისნიერმა კაცმა უპასუხა:

- აქ იმისთვის მოვედი, რათა შენ დაგვლოცო, ძმა მყავს დაბრმავებული და დავარდნილიო.

ქალმა მის ძმას შეხედა და უთხრა:

- ეს კაცი ცოდვილია. თუ თავის შეცოდებას მოინანიებს, ამ ტანჯვისაგან განიკურნება, თუ არადა არაფერი ეშველება, ასევე ბრმა და კუტი დარჩებაო.

ღვთისნიერმა კაცმა თავის ცოდვილ ძმას ჰკითხა:

- ასეთ შავ ღღეში რომ ხარ, თქვი, რა ცოდვა გამძიმებს? თუ არა და, ხომ ხედავ, გეუბნებიან: ისევ ამ ტანჯვაში იქნებიო.

ცოდვილმა ძმამ უპასუხა:

- ჩემი ცოდვის აღიარებას ასინლის ასეთი ტანჯვა და წამება მირჩევნიაო.

მაგრამ ბევრი რომ დააძალეს, გამოტყდა:

- მე ჩავიდინე ის ცოდვა და ახლა, გინდა მომკალი, გინდა, მაპატიეო!

ღვთისნიერი ძმა ამ ამბის გაგებამ შეზარა. მაგრამ მერე იფიქრა: ცოლი ხომ დავკარგე და დავკარგე. ეს ძმაღა შემრჩა და ამას მაინც ვიყოლიებ. რაც უნდა იყოს, ჩემი ღვიძლი ძმაა, ჩემი სისხლი და ხორციო.

აპატიო. იმ ქალმაც ილოცა და ისინი იყო ლოცვა ახალდამთავრებული ჰქონდა, რომ ცოდვილი ძმა განიკურნა, - თვალები აეხილა და ფეხებითაც გაიარ-გამოიარა.

ამის შემდეგ ქალი იმ არაბის მონას მიუბრუნდა და ჰკითხა:

- შენ რა ცოდვა გაქვს ჩადენილი? თქვი, ოღონდ მართალი მითხარიო!

მონამ ამაზე უპასუხა:

- აქვე რომ მომკლა, ჩემს ცოდვას ვერ გავამხელო!

მაშინ მას არაბი მიუბრუნდა და უთხრა:

- თქვი სიმართლე, რისი გეშინია? მე შენ სამუდამოდ გაპატიე შენ მიერ ჩადენილი საშინელი დანაშაულიო.

მონაც ადგა და აღიარა:

- შენი ბავშვი აკვანში მე ჩავკალი. სტუმარი ქალი არაფერ შუაში იყოო.

როცა ქალმა იმ შავი მონის აღიარება ირწმუნა, მისთვის ილოცა. მასაც თვალის ჩინი დაუბრუნდა და მრთელი კაცივით ზეზე წამოხტა.

ამის შემდეგ იმ დედაბერმაც მოიყვანა თავისი ვაჟი და ვაჟმაც თავისი ცოდვა აღიარა:

- ერთმა უცნობმა ქალმა სიკვდილისაგან მიხსნა, - უნდა ჩამოვეხრჩვეთ.

მან კი ჩემი გამოსასყიდი გადაიხადა და ამით ჩამოხრჩობას გადამარჩინა. მან ასეთი სიკეთე მიყო, მე კი იმით გადავუხადე, რომ იგი მონასავით გავყიდეო.

ქალმაც ილოცა და ის ყმანვილი იმავე წუთში განიკურნა. თვალეები აეხილა და ფეხზე დადგა.

დავრდომილთა განკურნებას რომ მორჩა, ღვთისმოსავმა ქალმა ყველანი გარეთ გაისტუმრა, ქმართან მარტო დარჩა და მის თვალწინ ნილაბი მოიძრო. ქმარმა ეს რომ დაინახა, ერთი წამოყვირება კი მოასწრო, მაგრამ იმ წუთშივე ძირს გაიშხლართა. გონებაზე რომ მოვიდა, ცოლმა ჰკითხა:

- რა მოგივიდა? ასე რატომ იყვირებ ან გული ასე რატომ წაგივიდაო?

ქმარმა ენა ძლივს ამოიდგა:

- მე ცოლი მყავდა. ნილაბახდილს რომ შემოგხედე, ვიფიქრე, ის ხომ არ არის-მეთქი?! თავიდან ბოლომდე მისი ალი-კვალი ხარ. კაცი რომ შემოგხედავს, იტყვის, ის ქალიაო. შესახედაობა, სიმაღლე და მიხრა-მოხრა სულ მისი გაქვს. მე რომ მე ვარ, თქვენ შორის განსხვავებას ვერ ვხედავო.

ქალმა ამაზე უთხრა:

- იმ ქალს არც უნამუსობა ჩაუდენია და იოტისოდენაც არ შეუცოდავს. მე ვარ ის ქალი, შენი მეუღლე, რომელმაც ღვთისმოსაობა გამოვიჩინე და ამის გამო ვერც ვერავინ ვერ წამბილნა,

ვერც ვერავინ ვერ მომკლა და ვერც ვერავინ ვერ ჩამქოლა, უფალმა ყოველგვარი ხიფათისაგან მიხსნა, თავისი მონყალებით აქამდე მომიყვანა და ისევ შენთან შემყარაო.

ქმარი მუხლებზე დაეცა და ზენარს შეჰლაღადა:

- ჰოი, სიკეთის მთესველო და უმანკოების მქადაგებელო! როგორ უნდა შეძლოს ჩემმა ენამ შენი უზენაესობის აღწერა და როგორ უნდა მოახერხოს, რომ შენი შესაფერისი მადლობა გითხრასო?!

ეს რომ თქვა, გარეთ გავიდა, თავისი თანამგზავრები შემოიყვანა და მათ ყველაფერი უამბო.

ისეთი ჟრიაბული აღდგა, რომ ცას უწია. ცოდვილი ძმა, კაცისმკვლელი შავი მონა და ნამუსგარეცხილი ახალგაზრდა სირცხვილით ინვოდნენ, მაგრამ ამავე დროს უხაროდათ, რომ ყველაფერი ასე სასურველად დასრულდა. კდემამოსილმა ქალმაც ერთხელ კიდევ გამოიჩინა ღვთისმოსაობა და ისინი არათუ არ დასაჯა, არამედ უხვად დაასაჩუქრა და გაუშვა.

თავად მას, ხომ გვახსოვს, მეფობის უფლებაც ჰქონდა მინიჭებული და ნებისმიერი კაცის მეფედ დანიშნვისაც. ამიტომ ადგა და თავისი ქმარი სამეფო ტახტზე აიყვანა, ხოლო ის კეთილშობილი არაბი ვეზირად დაუსვა.

სპარსულიდან თარგმნა
მაგალი თოდუამ

მუჰამად ფუზული

(1494 – 1556)

ლექსები

**

მარგალიტი, რასაც ქვეყნის
ფასი ადევს და სულ ედო,
ნაგავში რომ გადააგდო
და მყოვარუამს¹ მასში ეგდოს,
ის თავის ყადრს შეინახავს
(ძალგიძს, გუჯაბს² მისას ენდო):
კვლავ შეამკობს მეფის გვირგვინს,
ვით ამკობდა ის მას ერთ დროს.

**

შენ კოცონი ხარ ფიცხი, ხოლო მე
ვინვი ვით ფიჩხი ალთა შენთ შორის.
ამ ტანჯვის მონმედ დამიდექ მაინც,
რომ არ ეგონოთ ეს ჭმუნვა ჭორი!
ფუზულის თვალი შენ პირს, ვით მთვარეს
რომ ვერ ჭვრეტს, ცრემლის ჩამოსდის თქორი.
შენ ის წყვდიადში გამოამწყვდიე
და შემორაგვე ვეება ყორით.

**

კეკლუცთაგან ერთგულებას
შენ თუ ელი, ფუჭად ელი.
შენ რა, გინდა, მშვიდად იჯდე
ხელი³, ჯაჭვით დაუბმელი?!
არაქველი ავის მქნელის
ხელით მხოლოდ ვნება გელის,

¹ მყოვარუამს – დიდხანს.

² გუჯაბი – წარმომავლობა; ჯიში.

³ ხელი – გიჟი.

მაგრამ ქველთაც ნუ ენდობი
მუდამ! –
მტრობის ხერხს ფლობს ქველიც.

**

სიყვარულმა ქკვიან კაცთა
მარაქიდან გამაძევა
და გიჟებში დამსვა (შმაგი
უფრო სწორედ ამაზე ვარ).
ისეც თარსი ეს სოფელი
გამიხადა სულმთლად ნავსი.
ნეტავ, ვინმეს თუ რგებია
ხვედრი, ბედის ჩემის მსგავსი?!
ერთი სარფა კი მაქვს: ვერვინ
მსჯის, რომ მოთქმით ვიკლებ უბანს, –
ველარ მცნობენ, მიჯნურებს ხომ
სისხლის ცრემლი ღანვებს უბანს.
მის თაფლის ტუჩით დავთმობ-მეთქი! –
ვტრაბახობდი ხალხში იმ დღეს.
თურმე სად ხარ ჯერ: ბაგეთა
მისთა გუშინ ხელში მიდგეს.
მაგრამ კი ვერ დამიამა
გულის წყლული მისმა ბაგემ,
ფარჰადი⁴ რომ დაიდაგა,
მასზე უფრო დავიდაგე.
ჰე, ფუზული, გულში ცეცხლი
აზალიდან⁵ დღემდე დაგრჩა.
ფუჭად ყვირი: მიშველეთო!
შენი შემწე არვინ არ ჩანს.

**

შენ, ვაეზო,⁶ სულ რომ გვლანძღავ
რინდთ და სულ რომ გვგმობ და გვძრახავ;
ყველას დედაბუდიანად
მკრეხელად რომ გვთვლი და გვსახავ;
ხალხს გვიქებებ, ჩვენთვის იწყონ
ხმლის ლესვა და ხანჯლის მახვა;

⁴ ფარჰადი – აღმოსავლური სატრფიალო რომანის გმირი.

⁵ აზალი – ისლამს მარადისობა გაყოფილი აქვს ორ ნაწილად: მარადისობას დასაბამი-დან დღემდე უწოდებენ აზალს, ხოლო მარადისობას დღეიდან უკუნისამდე – აბადს.

⁶ ვაეზი – ქადაგი.

დადიხარ და ჩვენს მოქიშპედ
 უხმოზ შენებზ ბრიყვთ და ახვართ;
 მიმბარზე⁷ რომ ახვალ, ჩვენზე
 ათასნაირ ტყუილს ჩმახავ,
 კიცხავ მათ, ვინც ჩვენს მოსაშობ
 თოკს არ გრებს და ძაფს არ ძახავს.
 ფრთხილად! – ასე არხეინად
 სულ ვერ ივლი, დღეს რომ დახვალ.
 კინჩხს მოიტეხ; ერთ დღესაც ქვას
 ფეხს წამოჰკრავ, თორემ ნახავ!
 მე, ფუზულის, შენი ქიშპის
 რა მცოდნია, შე ღვთის გლახავ, –
 ხალხმა ისეც კარგად იცის
 შენი ზნე და გულის ზრახვა.

**

დაქროლა სიომ, მაგრამ იმ ქორფა
 ვარდის სურნელი ჩვენ არ გვაყნოსა;
 არც ჩვენს დაჭრილ გულთ მოელამუნა,
 არ გაგვეკარა ერთხელ ახლოსაც.
 გვპირდებოდა კი: “თქვენ მე გიხსნითო!”
 გვთაფლავდა მიჯნურთ, მის წინ მოკრებილთ.
 ჩვენი ხილი კი ვერ დაამნიფა,
 გამოაყარა მხოლოდ კოკრები.
 მსურდა, სხვისთვისაც მეჩვენებინა
 გული, რომელიც მისგან მეზალთა,
 მაგრამ ვერა და ვერ მოვიპოვე
 ცრემლთაგან ჩემთა ამის ნებართვა.
 ეგების-მეთქი ეს უძინარი, –
 ვთქვი, – მოვატყუო თვალეზი წუთით!
 თქვენც არ მომიკვდეთ! – აქაც ცრემლეზი
 გადამეღობა ცხელი და მწუთხე.
 რა სასოებით ველოდი მისგან
 ნეტარ ცხოვრებას და შვებას მუდმივს,
 მაგრამ ვაი, რომ მწარე გამოდგა
 კორომის მისის დანაკისკუდი!⁸
 ფუზული, ფუჭად ნულარ მოელი
 აქ ნექტარის სმას და ყოფას ნეტარს, –

⁷ მიმბარი – კიბეებიანი კათედრა მეჩეთში. მასზე სხდებიან სჯულის მოძღვარნი და ქა-
 დაგებენ.

⁸ დანაკისკუდი – “ფინიკი; ხურმა” (საბა).

ხომ ხედავ, ბედმა მისკენ სავალი
ყველა გზა როგორ გადაგიკეტა!

**

როგორც კი ის ზილფი ვნახე
(გიხატავდა ყალმით სახეს),
რა დამსვამდა მშვიდად და მეც,
მგონი, თავი გავიბახე.
შენმა ეშხმა გამახელა
და დამიგო ფეხქვეშ მახე
(თავს ვიმართლებ და ვპასუხობ
ჩემს მკიცხველთ და ავის მზრახველთ).
შენი სახე სხივით თვისით
მთვარესაც კი უტეხს სახელს;
იგი არის, ვინც შუქს უდგამს
ჩვენ თვალთ, მთის და ბარის მლახველთ.

**

რამ ამიჩქროლა ეს გული, ნეტავ
(იმ ლერწმის წელის რწევათა ჭვრეტამ?).
განა არ ვიცი, ღვინოსმულს შენთან
რომ მომაქვს თავი, ვიქცევი ცეტად!
მუხლებთან შენთა რომ ჩავიჩოქო,
დამატკობს რამე მე უფრო მეტად?!
მე რა მომარჩენს? მხოლოდ თვალებით
ჩემით ფეხების შენის მტვერთ ხვეტა.

**

მას აქეთ, რაკი შენთან ვერ ვიშვებ
და ტრფობა შენი ცეცხლს მიჩენს შორით,
თავი ბალიშზე ვერ დამიდვია,
ვშფოთავ და ცხვირ-პირს მიცვითავს დორი.⁹
ისე ვწრიალებ ლოგინში, ტანი
ლერწამს ვამგვანე ამდენი ძრწოლით.
შენ შორს ხარ, მე კი შენზე ეს სევდა
გულს მანევს, როგორც სიმძიმე გორის.
ხომ დამემუქრე: “არ გაცოცხლებო!”.
ვერც ვცოცხლობ, აგერ ვგდივარ, ვით მძორი.
ხალხი ვერ უძლებს ჩემს ჭვრეტას, ყველა
დავაფრთხე, როგორც მტრედთ აფრთხობს ქორი.

⁹ დორი – თავისა და ზურგის მისაყრდნობელი არცთუ რბილი ავეჯი.

**

ისეთი დღე დადგეს, მინდა,
 ნეტარებას ისეთს ვნატრობ,
 მე და შენ რომ (მარტო!) ტვიის
 ჩრდილს გვაფენდეს ტოტი და რტო.
 გული ისე ამომიჯდეს
 (ტრფობამ შენმა ისე მათროს),
 ცრემლის ჩქერი რომ ვაჩქეფო
 და მით კაბის კალთა ვალტო.
 ახლომახლო არვინ ჩანდეს,
 ნალკოტი კი იყოს ფართო.
 ჩვენც გვიკვირდეს: “ნუთუ მართლა,
 ნუთუ მართლა, ერთად ვართო?!”
 თუ არადა მართლა ერთად
 ვიყოთ და მით გული ვართოთ:
 მარტო ვიყო შენთან მე და
 შენ რომ ჩემთან იყო მარტო!

**

მადლობა უფალს, ჩვენ იმდენად
 იგი არ გვერჩის,
 რომ გავეჩინეთ ან ცბიერი,
 ან თუნდაც ლენჩი!
 არ ვართ შეიხი და მზაკვრობა
 რაა, არც ვიცით,
 სიმართლე არის ყოფის ჩვენის
 ფუძე და ნერჩი.
 ჩვენ არც თვალთმაქცი მწირნი ვართ და
 არც არვის არ ვმტრობთ,
 თავსაც არ ვირცხვენთ და დაცინვით
 ვერც ვერვინ ვერ გვსჯის.
 თავში არც ავ ფიქრთ, არც მავნე აზრთ
 არ ვატრიალებთ;
 პირში ფუჭ სიტყვებს და ყალბ სიბრძნეს
 ვერავინ ვერ გვჩრის.
 ამ ქვეყანაზე ასეთები მოვედით ერთხელ
 და ნუთისოფელს, – რა ვქნათ?! – დღემდე
 ასეთი შევრჩით.

**

რას ვიფიქრებდი, ჩემს სისხლს დაღვრიდი
 შენ, ასე ტურფა და ასე ნაზი!
 ჩემს მოსაკლავად ბოლმით და ბრაზით
 ვით ლესე დანა ასეთი ბასრი?!
 გული ამქვეყნად ვერ გავახარე
 და ვიტან ტანჯვას ასეთს და ამდენს,
 ვერც გავახარებ, სანამდის მას ზედ
 ზილფების შენის ბორკილი ადევს.
 ო, მასთან შეყრის იმედო, შენ კი
 განაცვლე სული ჩემი ნეტარი! –
 ამ განშორების შხამს შენლა ძალგის,
 რომ შეუზავო ტკბილი ნექტარი.
 სულო, მით გაქებ, რომ გულზე მწირთა
 ბილწი ბუნება არ გეჭიდება;
 ამ ღვთის გარეგანთ რომ ვერ ეწყობი,
 ქება ამისთვის შენ და დიდება!
 ფუზული, ბაღდადს რა დაუნუნე,
 რომ დათმე იგი ასე ადვილად;
 თავრიზში მეტი სიამოვნება
 გელოდება კი?
 იცი ნამდვილად?

**

მთელი ცხოვრება დიდოსტატთა
 ნახელავთ ვსდიე.
 შემოქმედება მანცვიფრებდა
 მათი მე ძლიერ.
 და დღეს, ძლივს სული რომ შემომრჩა
 სულ ერთი მუჭა,
 ეს ფიქრი მზარავს: თვითონ თურმე
 ვიცხოვრე ფუჭად!

**

ასეთი იყო და ასეთია
 დღესაც ცხოვრების წესი და რიგი:
 დედა შვილს რომ შობს, თავს ურჩევნია,
 გოგო იქნება თუ ბიჭი იგი.
 გოგო თუ გაჩნდა, დედის ფრთებს გოგო
 ვერ მოშორდება, ვით ბუდეს მართვე,

რადგან ზიარი არსი აქვს მასთან,
ხოლო ზიარ არსთ ერთობა მართებთ.
მაგრამ თუ ბიჭის ამბავს იკითხავთ,
ის ვით იქცევა, ამას მე გეტყვით:
მას მამრის გეში აქვს აღებული,
მამის კვალს სდევს და დედის მკერდს ელტვის.
შენ არ ემგვანო იმ ჩვილს, რომელმაც
ჯერ არც იცოდეს, რა უნდა, ლამის:
დედის სათუთი გული უცემდეს
თუ მკერდში ედგას ჯიგარი მამის!

სპარსულიდან თარგმნა
მაგალი თოდუამ

მეჰდი ახავან სალესი

(1929-1990)

ბაბუნვერავ,
რა ამბავი მოგაქვს ახალი,
საიდან, ვისგან, რა უნდა გვამცნო?
ამ ჩემს პატარა კარ-მიდამოში
ამაოდ დაფრენ, –
სასიხარულოს არავისგან,
არაფერს ველი.
ბაბუნვერავ.
ჩემი გული მკვდარია ახლა,
ჩემს სამშობლოში
მე უცხო ვარ, ბაბუნვერავ!
მატყუარა ხარ,
სხვა არაფერი,
ქარს დაჰყვები და
სხვა არაფერი,
ნუთუ მართლა
ამბავია ახალი სადმე,
ბაბუნვერავ?!

სპარსულიდან თარგმნა
ნომადი ბართაიამ

ბატონი სადუცი

(1936-1984)

დაუპატიჟებელი სტუმარი დიდ ქალაქში

ბატონი რაჰმანის სამყაროს დიდ ქალაქში დაუპატიჟებელი სტუმარი ეწვია. ბატონი რაჰმანი ისეთი კაცია, სოციოლოგი რომ ვიყო, მის არსებობას დიდ ქალაქში საოცრებად არ მივიჩნევდი. მაგრამ მისი სტუმრის, ბატონი ლოთფოლაჰ ჰადიფურის გამოჩენა, რომელმაც დაახლოებით ასი ფარსახი¹ გადმოლახა და პანანინა სოფლიდან მის სანახავად ჩამოვიდა, სოციოლოგისთვისაც კი, ნუ გაგიკვირდებათ და, ამოუხსნელი მოვლენაა. რა ქნას რაჰმანმა? რა გზას ენიოს? რა ცის რისხვაც შეიძლება, დასტეხოდა...

დაატყდა...

მხარეების მდგომარეობა იმ მომენტისთვის, პირისპირ რომ დადგნენ, სალამ-ქალამი თქვეს და ერთმანეთი გადაკოცნეს, დაახლოებით ასეთი იყო:

შუა ბაჰმანის² თვეში, პარასკევ დღეს, ნაშუადღევის პირველ საათზე რაჰმანს, რომელიც ერთ-ერთი სახელმწიფო დანესებულების ბუღალტერია, უქმე დღით უსარგებელია და სანერ მაგიდასთან (უსახურ, ნახევრად დამტვრეულ მაგიდას, მხოლოდ ორი გალეული მკლავისა და ორიოდ თხელი

ნიგნის ატანა რომ შეუძლია, სხვა რაღა ეთქმის?!) მიმჯდარა: იქნებ შეძლოს და „კალიგულას“ კითხვა დაიწყოს, რისთვისაც ერთი თვეა, ემზადება. კომფორტის გასამყარებლად მუხლებსა და სკამის კიდეებზე რბილი ბალიშები შემოუნყვია და ხელები, ექიმ ჰაუზერის ბოლო მეთოდის შესაბამისად, “All rest“-ის – აბსოლუტური სიმშვიდის – მდგომარეობაში დაუსვენებია. ფეხები მაგიდის ქვეშ ისე გაუშლია, რომ მეტად გაშლა შეუძლებელია. მზერა ერთ სტრიქონზე გასტერებია და კითხვის გაგრძელება არანაირად არ ძალუძს. ხან ზმორება უწელავს ფეხებს და ხანაც მთქნარება – ტუჩებს... თუმცა, მისი სტუმარი მეტად რომ აღარ დავაყოვნოთ, იმის აღნიშვნისგან, რომ ახლახან ორი დამამშვიდებელი (მაფრობამათის ტიპის)³ აბიც ჩაუყლაპავს, თავს შევიკავებთ.

და აი, ზუსტად ამ მომენტში, კარზე თითით აკაკუნებენ. რაჰმანი პოზის შეუცვლელად სწევს თავს:

– მობრძანდით! ვინ არის?

კარის სახელური ზევით იწევა. ყურს უსიამოვნო ხმა სწვდება და კარი ოდნავ იღება. რაჰმანი თავს ხრის და

¹ ფარსახი – სიგრძის საზომი ერთეული ირანში, უდრიდა 6 კმ-ს.

² ბაჰმანი – ირანული მზის კალენდრის მეთერთმეტე თვე (21 იანვარი-19 თებერვალი).

³ მაფრობამათი (meprobamat) – ტრანკვილიზატორი.

კვლავ წიგნის პირველ სტრიქონს აშტერდება. რა ხდება? ეს რა არის? ჰაერში წვეტიანი ქაღალდის ჩიტი ირავს კრავს და რაჰმანის თავზე ეშვება. რაჰმანი წამოიწევს და კვლავ კითხულობს:

– ვინ არის?

კარში თვალეცხიმციმა, ეშმაკუნა პატარა თავი ჩნდება და ციცქნა, განრიჰული ხელი მეორე ქაღალდის ჩიტს ბლუჯავს. დაფეთებული რაჰმანი ადგილიდან ხტება:

– არა, არა, ზიზიჯან, კმარა! კარგი, გეყოფა!

დიასახლისის გოგონა ეუბნება:

– კართან ვილაც კაცია, თქვენთან საქმე აქვს.

– ჩემთან? მართალს მეუბნები? ხომ არ ხუმრობ?

გოგონა იცინის და უცბად კარებს აჯახუნებს:

– დიახ, თქვენთან!

რაჰმანი შუა ოთახშივე, ძირს დამვებამდე იჭერს ჩიტს... დიახაც, მივხვდი. ცხადია, ფარვიზ-ხანია, ისევ მაიმუნობა დაინყო. სულ ასეა. როგორც ყოველთვის, ჯერ დარეკა, მერე იკითხა.

– ბატონო ქარიმ, სახლში ხართ? გამობრძანდით, თქვენთან არიან!

კარგი ახლა, ერთხელ, ორჯერ, მაგრამ ყოველთვის? ეს ხუმრობებიც აღარ მოუძველდა? არადა, რა კარგია, რომ ადრე მოვიდა. უსაქმურობას გადავრჩი. არა ვითომ? ახლა კინოში წავალთ.

რაჰმანმა ერთი გვარიანად დაამთქნარა და „კალიგულა“ მაგიდაზე მოისროლა. უჰ, რა კარგია, ვადაზე ადრე რომ მოვიდა?! მარტოობამ და დაღლილობამ გამათავა.

...ბატონი ლოთფოლაჰ ჰადიფური, დამტვერილი თავ-პირითა და ფერნასული სახით, დამფრთხალი და უძილო თვალებით, აღტყინებით ანარცხებს იატაკზე უხემ პლედსა და გამონასკვულ ბოხჩას, მკლავებს შლის და მაგრად კოცნის ტიკინასავით მობარბაცე რაჰმანს, გონისა და ტანის წონასწორობა ისე რომ დაუკარგავს, თითქოს მისი სული გაფრენას აპირებდეს.

– აჰ, ეს თქვენა ხართ? დიახ, დიახ, კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება! როგორ იტყვიან? მშვიდობა თქვენს მოსვლას! მართლაცდა, როგორ დავავალეთ! მაგრამ... რაღა ახლა? რატომ უდროოდ? შეუტყობინებლად? დამიჯერეთ, ძალიან მიხარია... მაგრამ, თითქოს დაღლილი ჩანხართ, არა? ნასადილევი ხართ?

რაჰმანი უნებური პანიკით აშტერდება ნათესავის ჩაცმულობას. დიახ, ერთობ სასაცილო და სასერიო რამაა, რომ სირცხვილის საბაბად იქცეს და ადამიანს ამ დიდ ქალაქში ღირსება...

– არა, არაფერი მიჭამია. იცით, რა ხიფათი გამოვიარეთ? ღვთის წყალობა რომ არა, ახლა იმქვეყნად ვიქნებოდით... აბა! ჩვენი მანქანა ავარიში მოხვდა.

... შეუღახოს.

ბატონი ჰადიფური ძველ ხალიჩაზე ჯდება და კედელს ეყრდნობა:

– აბა-ა! მტერსაც აშოროს! წარმოგიდგენიათ? გამთენიისას, მგზავრებს რომ ეძინათ... ასეთ რამეს ვინ იფიქრებდა... ყველანი რომ ვთვლემდით, უცბად ჩვენი მანქანა ნავთობმიზიდს... აი, იმას...

... ჰო, ლეილანდს⁴...

⁴ **Leyland Motors Limited (British Leyland)** – 1968 წელს დიდ ბრიტანეთში შექმნილი საავტომობილო წარმოება, რომელიც უშვებდა სატვირთო ავტომანქანებს, ავტობუსებსა და

... შეულახოს... შეულახოს... მაგრამ ფარვიზ-ხანმა რაღა ქნას, აგერ, საცაა რომ გამოჩნდება?! მერე, კინო? მე რომ დღეს სილვა კოშინა⁵ და მარისა დე ლა ამაღიო ალასიო⁶ არ ვნახო, თავს მოვიკლავ... თანაც... თავი და თავი ისაა, რომ ნასადილევიც არაა.

... შეასკდა. ღმერთო, დიდებულო! მეორედ მოსვლა იყო! ახლა იმქვეყნად უნდა ვიყო!

– იმქვეყნად? მართლა?

– საიდან დავინყო? ქალები და ბავშვები ერთმანეთში ირეოდნენ, კაცები თავში იცემდნენ, მძლოლის თანაშემწე ტიროდა...

– მძლოლი რაღას შვრებოდა?

ბატონი ჰადიფური გამოშტერებული შესცქერის:

– არ ვიცი, არ დამინახავს!

რაჰმანი ბატონი ჰადიფურის პირდაპირ ფეხმორთხმით ჯდება:

– ოჰ, ნეტავ... არა, იცით, რა? იმის თქმა მინდა, რომ... არ აჯობებდა, დღისით ჩამობრძანებულიყავით? დღისით ხომ ავარიები ნაკლებად ხდება.

ბატონი ჰადიფური ოხრავს და სიგარეტ “აშნუს” უკიდებს.

... თუმცა არ აჯობებდა, სულ არ ჩამობრძანებულიყო?

ბოლოს და ბოლოს, რაჰმანი დარწმუნდა, რომ ამ შემთხვევაში ერთადერთი გზა დარჩენია: უნდა იმოქმედოს! კი! რა გამოსავალია, როცა ძვირფას სტუმარს შია და სწყურია. შემცივნულიც ჩანს. არადა, რა უბედურებაა! როგორ უნდა გააკეთოს ის, რაც აქამდე არ გაუკეთებია? უნდა იყიდოს პური; ალბათ, კვერცხი და ზეთი; შეწვას ერბოკვერცხი, დააყენოს ჩაი, ღუმელ-

ტროლები უსებს.

⁵სილვა კოშინა (1933-1994) – სილვა კოსკინონ, პოპულარული იტალიელი მსახიობი.

⁶მარისა ალასიო (1936) – მარია ლუიზა ლუსია ალასიო, იტალიელი მსახიობი.

ში ჩაასხას ნავთი (ოჰ, მართლაცდა, როგორ ცივა!)... და, რაც მთავარია, ილაპარაკოს, ძალად იცინოს, მოიკითხოს, ამბავი გაიგოს, განსაკუთრებული... ღრმა მნუხარება გამოხატოს... რაიმე... რაიმე მკაფიო ფორმით... ავარიის გამო.

ბატონმა ჰადიფურმა თქვა:

– რა თავსატეხი გაგიჩინეთ! სულ არ მინდოდა თქვენი შენუხება. ვერც წარმოიდგენთ, რა ამბით ნავედი ბილეთის ასაღებად! სიხარულით ფეხზე ვერ ვდგებოდი. შვილებსაც ერთი ჰაი-ჰუი ჰქონდათ. თქვენს სანახავად უნდოდათ წამოსვლა.

– ყველას? ყველას უნდოდა წამოსვლა?

– კი! ტიროდნენ, ყვიროდნენ. მეუბნებოდნენ: რა იქნება, ჩვენც წაგვიყვანო?.. მართლა, საფერფლე...

რაჰმანი დგება და უიმედოდ ავლებს თვალს ოთახს:

– არა მაქვს, მანდვე დააფერფლეთ, ხალიჩაზე!

– შვილების დედას ყველაზე მეტად უნდოდა. მეუბნებოდა, როგორ მოახერხებდა...

რაჰმანი დასაკეც საწოლზე ჯდება. რამდენიმე წამს ჩამშრალი, აკანკალებული ხმა ისმის:

– არაფრით არ შეიძლებოდა! აბა, როგორ შეიძლებოდა? მაგათ შემოევლოთ ჩემი თავი! მეც მარტო არა ვარ? ხომ ხედავთ ჩემს მდგომარეობას? ჰოდა, ღმერთს ვევედრები, რომ ასეთი...

ღმერთს იმას ევედრებოდა, რომ დამუხჯებულიყო. თუმცა სულსწრაფადაც ნუ განსჯით: იგივე ღმერთია მონმე, რომ პრობლემა მასპინძლობაში,

ფულსა და ხარჯში არაა. საქმე სხვა რამეშია. სხვა რამეებში, ზუსტად რომ ვერც იტყვი. მაგალითად, ახლა რაღა ქნას? აგერ, ახლა – კინოს დრო რომაა? ღამით – არყის სმის დრო რომ დადგება? ხვალ საღამოს – ფარვიზ-ხანთან ერთად ირან-ამერიკის საზოგადოების ინგლისურის კურსებზე რომ უნდა წავიდეს და ქალბატონ ქარფალუშქას დავალებები შეამონებინოს?.. ზეგ საღამოს – „სულიერი სიმშვიდის მოსურნეთა... მოსურნეთა...“

... ჰოდა, კარგა ხანია, იმ ძველმა წელის ტკივილმა გამიხსენა. ისე გამამწარა, ღამის გავგიჟდი. შვილებს ტვირთად დავანეჭი, თანაც – სოფელში. ხომ იცით, ჩვენს სოფელში ვერაფრით იწამლებ. ერთი სამხედრო გვყავს და ისიც – სანიტარი და არა – მკურნალი. კი ამბობენ, რაიონული ცენტრი გახდებოდა, მაგრამ არა მგონია, მაგან გვიშველოს. სანამ რიგიან ექიმს ან ექიმბაშს მიაგნებ, გვარიანი დრო გჭირდება. ისე, არც ქალაქელ ექიმებს გაეგებათ ბევრი. მათმა წამლობამ ვერაფერი შეღავათი მომცა. სანამ ერთ დღეს... რადიოს ვუსხედით. ყველანი იყვნენ... შვილები... ერთ ნაშუადღევს... მარტო თქვენ გვაკლდით... შვილების დედამ, ის იყო, ყალიონი მოიტანა, რომ ამ დროს რადიოში თქვეს...

დიახ, დიდ ქალაქში.

ჰოდა, ზეგ საღამოს, „სულიერი სიმშვიდის მოსურნეთა საზოგადოებაში“ რომ ვაპირებ წასვლას, რა ვქნა?

– ... კი, ვილაც ქალი ყვებოდა, დედაქალაქში ამ ტკივილს ბევრი ექიმი არჩენსო. არ დავიჯერეთ, დღენიადაგ ასეთი ლაპარაკებია. ერთ დღეს კი, ვხედავთ, გაზეთშიც დაუნერიათ.

– ყალიონს ენეოდით?

– არა, სანადიროდ ვიყავით... ჰო-

და, შვილებიც შემომიჩნდნენ. მითხრეს, ღვთის წყალობით, ჩვენი რაჰმანი იქ არ არისო? ყველაფრის ავან-ჩავანია, გზა იცის და კვალი. ვილაცებთან ხელი მიუწვდება. წადი ათითხუთმეტი დღით, თან მოინახულებ, თან იმკურნალებო!

რაჰმანმა უიმედოდ გამოცრა:

– რა კარგად მოუფიქრებიათ! მაგარი საქმეა! ათი-თხუთმეტი დღე!

ბატონმა ჰადიფურმა დაამთქნარა. რაჰმანმა ამ შანსის ბოლომდე გამოყენება სცადა:

– ძალიან დაღლილი ხართ. ახლა უნდა დაისვენოთ და ხვალ დილაზე კარგად იძინოთ. თუნდაც – ხვალ საღამომდე, ან – უფრო დიდხანსაც. აბა, ეს დამლელი მგზავრობა, ავარიის ამბები და წელის ტკივილი... ეს ყველაფერი ხუმრობაა?! გამოიძინება გჭირდებათ. სამაგიეროდ, მეც ჩემს საქმეებს მივხედავ, გარეთ გავალ, ხელს არ შეგიშლით.

ბატონმა ჰადიფურმა ჯიბიდან გამხმარი პურის ნატეხი ამოიღო და პირში ჩაიღო.

– ოჰ, რასა ბრძანებთ! თქვენ საკუთარი თავით საზღვრავთ, ქალაქელი გახდით... ჩვენ, სოფლელები, ასეთ რამეებს მიჩვეულები ვართ. ისედაც მომხდარა, რომ ერთი კვირა არ მიძინია. ახლაც, სადაც მიდიოდით, ერთად წავიდეთ. ვიცი, რომ ყალიონი არა გაქვთ. ყავახანაში წავიდეთ. მე, ერთი თვეც რომ არ დავისვენო, მაინც ფეხზე ვიდგები. რაც არ უნდა იყოს, ჩვენ ჯანსაღ პურსა და კარაქს ვჭამთ.

რაჰმანი გაოგნებულ-დაფეთებულ მიშტერებოდა.

– არ მინდა, საქმეებში ხელი შეგიშალოთ. ერთად წავიდეთ სასაქონოდ და გასართობად. გავიდეთ გარეთ.

ბატონმა ქარიმმა პირველად ინატრა, უსაზღვრო ძალაუფლება ჰქონოდა. მართლაცდა, რა იქნებოდა, კალიგულასავით რომ ყოფილიყო?! ალბათ, ბრძანებდა, ბატონ ჰადიფურს თავს დასხმოდნენ. სწორედაც! ოღონდ ამ საქმეს გამოცდილ დალაქს დაავალებდა, რომ ჰადიფურის გრუზა თმა პირველყოფილი, სირცხვილეული მდგომარეობისთვის გამოეტაცებინა და დიდი ქალაქის შესაფერისად ექცია.

არა, რეალობა უნდა მიიღოს (სად წაეკითხა ეს ფრაზა?) და აქაც, როგორც სამსახურში, იანგარიშოს (ეს კი უკვე საკუთარი იყო!): თხუთმეტი დღე და, ვინ იცის, მეტიც, ძვირფასი ნათესავი ასეირნოს, მის სულელურსა და უთვალავ შეკითხვას (თუნდაც ასფალტში ჩასობილი ლურსმნების თაობაზე) უპასუხოს; რამდენადაც სანახაობა იტაცებს, მისი ხათრით ძველთაძველ, ღირსეულ თეატრებში იაროს და ცეკვებს, ტანვარჯიშსა და ფოკუსებს უმზიროს; ინდოელი ფაკირები და ევროპელი ლამაზმანები ათვალაიეროს. მარისა ამაღიო ლამონტიო ალასიო და გრეგორი პეკი დაივიწყოს და თავი ირანის კინემატოგრაფიული ცარგვალის თანავარსკვლავედის ცქერით დაიტკბოს. კეთილი, სწეული ნათესავი ღრეობისა და დროსტარების კაცი რომ იყოს, ტრაგედია ცოტათი შემსუბუქდებოდა, მაგრამ... დიახ, ბატონი ჰადიფური ჯიუტი დაჟინებითა და ბავშვური ცნობისნადილით გაჰყვება ყველგან და ყველა გეგმას (მაშ, გეგმაც მქონია?!) გაუცამტვერებს. „ყველანი თქვენი იმედით ვართ. მთელი ნათესაობა თქვენი წინსვლით ხარობს და ამაცობს. ესახელებათ, რომ დედაქალაქში თავისიანი ჰყავთ – სახელმწიფო მოხელე.“ ... მთელი ნათესაობა ძალიანაც

მიჰქარავს. გადაშენდეს ერთი აქედან! რა წინსვლა, რა სიამაყე? უზნეობაში თუ მაქვს წინსვლა! ნუთუ არ ესმით, რომ კაცი, რომელსაც ბანაობის წარმოდგენაც კი აკრთობს და ტანჯავს, არ შეიძლება, ამაცი იყოს? სახელმწიფო მოხელე! დიახ, ჰგონიათ, რომ ძლიერი მფარველი ერგოთ წილად, რომლის სხივებქვეშ მათი ყველა საჩივარი აღსრულდება; ადგილობრივი ბობოლები მათს უფლებებს ვერ დაამცრობენ და ვერც ჟანდარმები აიგდებენ მასხრად უმიზეზოდ. მართლაც რომ, საამაყოა! სწორედ ეს ბატონი რაჰმან ქარიმი (ახლა ფიქრებს რომ მისცემია) იყო, ცეცხლი რომ შეუნთო მამამისს, ამ დანყველილსა და უბადრუკ დანესებულებაში რამე ადგილი მოეხლაფორთებინა მისთვის. ჰოდა, მოუხლაფორთა – კარგა ხნის მერე, ქრთამებითა და ვაი-ვაგლახით გამოძებნილი პროტექტორის გამოისობით. „მადლობა ღმერთს, რომ ჩვენთანა წარმატებას მიაღწია!“ მაგარი წარმატებაა! სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტის დამთავრების მერე ბულალტრად ვიქეცი! ადვოკატობასაც კი ვერ შევწვდი! თანაც, „დიდებული“ სახლის პირველ სართულზე ვიქირავე ავეჯით განწყობილი მოზრდილი და „კომფორტული“ ოთახი შესაფერის ფასად – ძალზე იაფად და სახლის პატრონისა და მისი მეუღლის მზრუნველ სხივთაქვეშ ხმამალლა სუნთქვის სიმძიმისგანაც გავთავისუფლდი. პირველად მოთხოვნილებებს ოთახშივე ვიკმაყოფილებ, მეორად მოთხოვნილებებს – გარეთ, მთელი ეზოს განანესის შესაბამის ნუთებსა და საათებში. ხანდახან რიგობითობის დაცვაზე ხელსაც ვიღებ. ცოლის შერთვაზე რატომ არ ვფიქრობ? ხელფასი და შემოსავალი არ მაძლევს

ამის ნებას. მისმენთ, ბატონო ჰადიფურ?

იქნებ მართალია, რომ ყველას იმედის თვალი მე შემომყურებს... ჩემს თვალებს კი მშვიდი ძილი ახლოსაც არ უნახავთ. ეს დედაქალაქია! საყვირებისა და ჟივილ-ხივილის, დაღლილობების ქალაქი, სადაც ღამით საძილე საშუალებებიც კი არ გაძინებს. ჩვენამდე მოსული მაფრობამათები და მათი წინაპრები, ჩვენამდე სანამ მოაღწევნ, კარგავენ თავიანთ ფარმაკოლოგიურ თვისებებს: დამამშვიდებელი! ადგზნების სანინააღმდეგო! ღრმა ძილი! რა სასაცილოა, რა ყალბი! ამ ბრწყინვალე შენობაში ხომ რადიო წამითაც არ დუმდება! ვთქვი, აქ-მეთქი? არა, ბატონო ჰადიფურ, ყველგან! რადიოს ისრები საჰაერო ძალების მეშვეობით თეირანში, თეირანიდან – მთელ ირანში, აქედან კი – მსოფლიოს ფარულ თუ ხილულ დედაქალაქებში მიდი-მოდიან. აბა, ყური უგდეთ: მელოდიები, თითქოს, ზედმეტად ირანულები; პროგრამა „მოსასმენი“... ან, თუ ისურვებთ, „სათქმელი“... არ გნებავთ? მაშ, „სანახავს“ დავიჭერ თქვენთვის. აჰ, სოფელშიც გაქვთ? რა ბედნიერებაა! ე.ი. ამ ბერიკაცის ხმა გეცნობათ?! „მაგალითად ბუსთანის მოედანს მოგიყვანთ: ჩემს ახალგაზრდობაში ვინრო, პატარა, მტვრიანი და ურწყული გახლდათ. კაციშვილი იქ არ დადიოდა. საღამოობით მეთულუხეები ტიკებიდან ასხურებდნენ წყალს. ახლა კი... მადლობა უფალს, ათასი მადლობა უფალს, ჩემო გოგონი,.. აბა, ნახე, რა ხდება! ცხოველ-ფრინველისა და მცოცავ-მლოდავის მოლიცლიცე ქანდაკებებს შორის – ფერადი შადრევნები! გაჩირაღდებული ლამპიონები! ახლა, რა ბალის მერხები ჩამოუმწკრივები-

ათ? ყველა ჭანჭიკი – თავის ადგილას!.. ქალი თუ კაცი, ჯანმრთელი თუ ავადმყოფი, ქალაქელი თუ სოფელი... მხიარულად და ბედნიერად დასეირნობს ცოლ-შვილთან ხელჩაკიდებული... ახლა... ორსართულიანი ავტობუსები, ჩემო ბატონო? ორსართულიანი ავტობუსები!.. ბოდიშს ვიხდი, ჩემო გოგონი, მაპატიეთ, ორსართულიანი ავტობუსები მიქრი-მოქრიან, მათ სავარძლებზე კი კანტიკუნტად სხედან მგზავრები. გაჩერებები ცარიელია, დაგვილ-დასუფთავებული... ახლა – ტაქსები? სალაპარაკოც არაა... მწკრივში ჩასდგომიან ერთმანეთს, ყოველ მათგანში კი თითო ზრდილი, მოდურად გამონყობილი მგზავრი მიყრდნობია სავარძელს... ხომ სჯობს იმ დროს, ერთი-ორი მორყეული ფორანი რომ მიმოდიოდა ქალაქში? სწორედ ამ ბუსთანში მიმოდიოდა. ახლა მოდი, მეორე მხრიდან შევხედოთ: ღამაზი, ნახევრად შიშველი მოგოგმანე ქალები, მოკრძალებული, თავმდაბალი, წყნარი კაცები – მზესუმზირის პაკეტებით ხელში – კნანაკუნით ესალმებიან და უმასპინძლდებიან ერთმანეთს... პატარა ბიჭუნები, შვიდი-რვა წლის ღამაზი, დაბანილ-დავარცხნილი ბიჭუნები – ახალი ფეხსაცმელებით, გატკეცილ-გაუთოებელი ტანსაცმლით, მაძღარი მუცლებით, კალიებივით გამოშლილან სკოლიდან... ლატარიის ბილეთებით მოვაჭრენი, ჯიბის ქურდები პოლიციელებს შეუპყრიათ... მათხოვრები საბარგო მანქანებში ჩაუყრიათ... ნასწავლ-აღზრდილი კაცები – ათი-თორმეტი ცოლის პატრონნი, გუშინდლამდე თავიანთ დაბა-სოფლებში ხელფეხშეკრულნი – ღირსეულ ადგილობრივ სამოსელში გამონყობილან, თავზე კოხტა ნაბდის ქუდები მოუგდიათ, სა-

ვარცხელი, ფინალი და ბოქლომი, სა-
წერი მონყობილობა და ჯაჭვი მშვი-
დად და არხეინად აულიათ და თავიან-
თი ნივთები გასაყიდად გაუტანიათ...
ხმამალალი ძახილით... არადა, ნახე:
ონკანები როგორი მკვიდრია – არც
ფუჭდება და არც წყალი წვეთავს... ნა-
თურები, ზედმეტი სიმძლავრისგან,
ლამის ააღდეს... ახლა რას იტყვი, ჩე-
მო გოგონი, აღარ დაგვიკრან?" აჰ, ბა-
ტონო ჰადიფურ, ეს ხომ ცნობილი მე-
ლოდიაა: „გოლნესა, ჩემო სულიკო,
ყველაფერი კარგად იქნება!..“ თქვენც
იცით, არა? ჰოდა, ნება მომეცით...

რაჰმანმა რადიო გამორთო და
კვლავ ფიქრებში ჩაიძირა. არა, ფიქ-
რებში კი არ ჩავიძირე, ღმერთს შევე-
ფარე! ო, ღმერთო, შენ მაინც მიუგდე
ყური ჩემს გულისტკივილს! ამდენ სი-
კეთესთან ერთად, ხომ ხედავ, ეს პა-
ტიოსანი კაციც, თავისი გარეგნობით
და ჩაცმულობით, თითქოს მხოლოდ
ჩემს მოსაშხამად და სატანჯველად გა-
მოცხადებულა?! აბა, ეს რა პალტო ჩა-
უცვამს? ფეხსაცმლის საქუსარი რის-
თვის ჩაუთელავს? იმისთვის, რომ
მსხვილად დაკემსილი წინდა გამოუჩ-
ნდეს! ან ეს რა ზორბა შალი შემოუკ-
რავს წელზე? ალბათ, იმიტომ, რომ არ
გაცივდეს. ან, იქნებ, სოფლის ექიმმა
დაუნიშნა? „წელი მტკივა, ისევ შემო-
მიტია!“ ათასწლოვანი წელის ტკივი-
ლი, მემკვიდრეობითი, მოურჩენელი!
ღმერთო ჩემო, როდის დაარწმუნებ ამ
ხალხს, რომ ასეთი ტკივილები არ
იკურნება? ანდა, ბოლოს და ბოლოს,
როდის დაიჯერებენ, რომ მე ერთი სა-
ცოდავი, უთავბოლო კაცი ვარ, თავის-
თვის კუთხეში რომ მიგდებულა და
არათუ ნაცნობ-მოკეთეების დანახვა
არ სურს, არამედ ანგელოზის სუნ-
თქვაც კი დაღლას უმძაფრებს?!

რა თქმა უნდა, რაჰმანი მართალი
იყო: დიდ ქალაქში ადამიანებს იოლად
ჰპარავენ ნივთებს. ჰოდა, რაჰმანმაც
ხელმარჯვედ ააცალა სტუმარს საათი
და ჯიბეში ჩამალა.

... ახლა პარასკევი საღამოა. საა-
მო ამინდია და ხალხმრავალი ქუჩები
ჟრიამულითაა სავსე. რაჰმანი, ბატონი
ჰადიფური და ფარვიზ-ხანი (ძვირფასი
სტუმრის გამოჩენიდან სულ ცოტა
ხანში, პირობისამებრ რომ მოსულიყო)
აუჩქარებლად, მდუმარედ მიაბიჯე-
ბენ... რას იზამ, ფარვიზ-ხანმა უნდა
იცოდეს, რომ მე დამნაშავე არა ვარ. მე
ხომ არ დამიპატიჟებია, დაუპატიჟე-
ლად ჩამოვიდა... ფარვიზ-ხანი გაბრა-
ზებულია და წარბი შეუყრია. ქუჩის გა-
დაჭრისას დროს იხელთებს და უჩურ-
ჩულებს:

– შეგეძლო, შეგეტყობინებინა,
რომ არ გცალია, რომ სტუმარი ჩამო-
გივიდა. მე რას დავეძებ, მისი თუ გე-
რიდება? საქმე ისაა, რომ მთელი საღა-
მო გამიფუჭე. მაგისი ატანა არ შემიძ-
ლია.

რაჰმანი ეხვეწება:

– ღვთის გულისათვის, ძალიან
გთხოვ, არაფერი თქვა. ეს სერიოზული
თემაა.

– სერიოზული? ამ სიტყვას შენ
ამბობ?

კაფე-სამაქარლამო „იმპერიალ-
ში“, როცა ბატონი ჰადიფური ცდი-
ლობს გამოიცნოს, რა მოუხერხოს
რძესა და ყავას, როგორ დალიოს (განა
არ ჯობდა, მისთვის უფრო ახლობელი
ჩაი შეეკვეთა, ვიდრე რძე და ყავა
ცალ-ცალკე დაელია? ვითომ რისი
დამტკიცება მოინდომა, რომ სოფლე-
ლი არაა?!), რაჰმანი სახეზე ვაი-ვაგ-
ლახით მორგებული ღიმილით წარუდ-
გენს მას:

– ფარვიზ-ხან, შენ გელაპარაკე-ბი, არ მისმენ? როგორც უკვე გითხარი, ეს ბატონი ჰადიფური გახლავს. თუ არ ვცდები, დედაჩემის მამიდის დეიდის ბიძაშვილია. დაახლოებით ერთი ასაკისანი ვართ. მეექვსე კლასამდე ერთად ვსწავლობდით. მერე, მე რომ ქალაქში გადავედი სწავლის გასაგრძელებლად, მან სკოლა მიატოვა და მინათმოქმედებასა და...

ბატონი ჰადიფური ამატებს:

– და ხალიჩის ქსოვას...

– ჰო, მერე ცოლიც შეერთო და მეცხოველეობას მიჰყო ხელი. ღვთის წყალობით, ათი თუ თოთხმეტი ბავშვი ეყოლათ. ფარვიზ, მისმინე, გთხოვ, do not look at him left left, please!⁷ მოკლედ, მაჯობა!

ფარვიზ-ხანი მწარედ ეუბნება:

– ჰოდა, he is head of ass.⁸

ბატონი ჰადიფური საყვედურით ეკითხება:

– ეს რა ენაა? რას ამბობდით?

რაჰმანი პასუხობს:

– ინგლისურია. მე და ფარვიზ-ხანი ხომ სამსახურიდან გაგვაგზავნეს ინგლისურის შესასწავლად ირან-ამერიკის საზოგადოებაში. კიდევ რამდენიმე ბერიკაცი და დედაბერი დადის სხვადასხვა დაწესებულებიდან. მაგრამ, რა დაგიმალოთ, გაკვეთილებიდან ხშირად ვიპარებით, სამაგიეროდ კი ასეთ ადგილებში ვმეცადინეობთ... ჩვენს დროში, მოგეხსენებათ, წასულია იმისი საქმე, ვინც ინგლისური არ იცის: ცოლის შერთვას აპირებ, გოგოს შებმას, სამსახურის შოვნას, მეეზოვეობას, სწავლის გაგრძელებას თუ უნივერსიტეტის დარაჯობას; ეგ კი არა,

რომელიმე დაწესებულებაში თუ გაქვს საქმე და გზის გაგნება გინდა, ინგლისური გჭირდება. ჩვენი მასწავლებელი ნესიერი ქალია – მის ქარფალუშქა თუ მისის ქარფულუშქა. ჯერაც არ ვიცი, რომელია.

ბატონი ჰადიფური ეკითხება:

– ორნი არიან?

– არა, აბა, როგორ გითხრათ?! ფარვიზ-ხანი აპირებს, ერთ ღამეს შეამონმოს!

– ძალიან კარგი, ღმერთმა ძალა მოგცეთ! ნელან რაზე ლაპარაკობდით?

– რაზე და, იმ ორ ქალს ხედავთ, იქით რომ სხედან, მაგიდასთან? ფარვიზ-ხანს ვუთხარი, იმნაირები არიან-მეთქი. ფარვიზ-ხანმა მითხრა, მეც ასე ვიციო.

– მართალს ამბობთ? ნამდვილად?

– კი, ეჭვი არ შეგეპაროთ. აქ ქალები ხშირად იმნაირები არიან.

ბატონი ჰადიფური პირს იბრუნებს და ერთიანად ანითლებული ბურტყუნებს: „ღმერთო, შენ გვიშველე!”

ფარვიზ-ხანი უხეშად ეძახის მიმტანს: „ანგარიში!”

რაჰმანი იღიმება და მუდარით ეუბნება:

– გთხოვ!

ბატონი ჰადიფური ყურებს ცქვეტს:

– თორმეტი თუმანი, ინებეთ!

ფარვიზ-ხანის ხელი ჯიბეში ეშვება. ბატონი ჰადიფური რძიანი ყავის სამ ცარიელ ფინჯანს ისე შესცქერის, როგორც სამუცნობიან განტოლებას. თან ცდილობს, გონებაში იანგარიშოს,

⁷ ეუბნება: „გთხოვ, ცერად ნუ უყურებ!” (ინგლისური ფრაზების განმარტება ტექსტის სქოლიოში თავად მწერალს ეკუთვნის).

⁸ იმის თქმა უნდა, რომ „ვირისთავია”.

რომელი რა ღირს და რატომ. წამოდ-გომისას რაჰმანი ფერდში ბატონი ჰა-დიფურის ფრთხილ მუჯღუგუნს გრძნობს:

– ის თუმნიანი, თეფშზე... რატომ არ აილო შენმა მეგობარმა? ხომ არ დარჩა?

რაჰმანი ისე აშტერდება, როგორც ერთუცნობიან განტოლებას. მოკლედ უჭრის:

– გასამრჯელოა.

ფარვიზ-ხანი მათზე ადრე გადის გარეთ. რაჰმანი კბილებში ცრის:

– აქ გასამრჯელო აუცილებელია.

ორი დღის მერე, დაღლილ-დაქანცულები რომ ბრუნდებიან ზოოპარკიდან, რაჰმანი ისევ ვერ იძინებს. ბატონი ჰადიფური, რომელიც ხალიჩაზე წევს და, რადგან საბანი არ ჰყოფნის, პალტოც გადაუფარებია, ხვრინავს და დროდადრო უცნაურ რამეებსაც ამბობს. ერთი-ორჯერ სატრფიალო საუბარსაც იწყებს და კაფე „ბეჰემთში“⁹ წინა სალამოს ნანახი მოცეკვავეების სახელებსაც წამოისვრის.

რაჰმანი სიბნელეში მას მიშტერება და სიგარეტს აბოლებს. თითქოს ვერა და ვერ გადაუჭრია რალაც პრობლემა. და, აი, ნელ-ნელა მის ტვინში საზარელი და ვერაგი ფიქრები იკრებენ ძალას. რა იქნება, რომ დაახრჩოს? არა, შეიძლება, თითების კვალი დააჩნდეს. აჯობებს, ოთახიდან გავიდეს და კარი მაგრად მოაჯახუნოს. ისეთი შემზარავი ხმები ამოუშვას, ვინძლო, ამ ღრმა ძილიდან გამოაფხიზლოს (რატომ დაუშვეს შემოქმედის მანქანებმა ამგვარი უსამართლობა?!.. თუმცა, არც ეს ივარგებს: გიჟი დიასახლისი და მისი გოგო ზიზიცი წამოცვივდებიან,

თავიანთი წივილ-კივილითა და ჩიტე-ბით...

სიბნელეში კბილებს მაგრად აჭერს ერთმანეთს. აჰა-ა! რა იქნება, ამ ქალაქში ცხოვრებით რომ დავაშინო? შიშველი, შეულამაზებელი რეალობა დავანახო. მერე კი... მხოლოდ იღბალი დამჭირდება. ანუ ის, რაც აქამდე არასოდეს მქონია.

საკმარისი იქნება, რომ მის სიცოცხლესა და ქონებას საფრთხე დაემუქროს!

ტკბილ სიზმრებში წასული ბატონი ჰადიფური კი ილიმება...

... ახლა ქუჩის პირას ტაქსის ელოდებიან. ექიმთან მიდიან. ცარიელი ტაქსი ახლოვდება. ბატონი ჰადიფური, დედის ხელს დამსხლტარი ბავშვივით, ჯიქურ მიიწევს წინ და ხელს მოუხეშავად უწევს. რაჰმანი დროულად ექაჩება უკან. ტაქსი ქარივით ჩაიქროლებს. ხავერდისქუდიანი ჯეელი მძლოლი ფანჯრიდან ყოფს თავს და ზეანუელ ხელს რამდენჯერმე აიქნევს. გამვლელები იცინიან. კიდევ ორი ცარიელი ტაქსი ჩაიგრიალეებს. მორიგი ტაქსი – უმგზავრებო – ნელ-ნელა, ტა-ატიტ, პატარძალივით მისრიალებს. რაჰმანი რამდენიმე ნაბიჯზე მისდევს. ტაქსი ჩერდება. მოდურად ჩაცმული და გალანტური ჭაბუკი მძლოლი ეკითხება:

– საით, გეთაყვა?

– მოითმინეთ, ახლავე მოგახსენებ...

წელანდელი მოსალოდნელი ავარიის სტრესისგან ჯერაც გონსვერმოსული ბატონი ჰადიფური გულის ჯიბიდან ძველ, გაფუყულ საფულეს იღებს და იქიდან გაზეთის დაჭმუჭნილ ნაფ-

⁹ ბეჰემთ – სამოთხე

ლეთს აძვრენს. სიმპათიური მძლოლი გულგრილად უკიდებს „ვინსტონს“. რაჰმანი გაზეთის ნაგლეჯს მანქანის კაპოტზე ასწორებს და კითხვას იწყებს:

ექიმი სამიმ ჯალინუსი¹⁰

მკურნალობს: ნერვულ, შინაგან, კანის, გინეკოლოგიურ, პედიატრიულ, ინფექციურ სნეულებებს; ყელ-ყურ-ცხვირისა და თვალის დაავადებებს; არის საშარდე გზებისა და ძვლის ქირურგი...

მძლოლი ეკითხება:

– მაპატიეთ, აღარ დამთავრდა?

რაჰმანი მობოდიშებით შესცქერის და აგრძელებს:

... ფლობს ამერიკული უნივერსიტეტის ხარისხს...

ბატონი ჰადიფური ეკითხება:

– ქალაქგარეთაა?

რაჰმანი არ პასუხობს.

... ნარკოტიკებს გადაჩვევა 29 საათში – სტერილური ინექციით; სიმსუქნისგან განკურნება და გახდომა, ასევე – პირიქით; მწვავე ათამანგისა და ქრონიკული სუსუნატის მკურნალობა...

მძლოლი ისე სტვენს „Mine is Lonely Heart“-ს, თითქოს თვითონ შეეთხზას. რაჰმანი წელში სწორდება და ამბობს:

– ბოლოს და ბოლოს, მივაგენით: ვილასა და ბეჰჯათაბადს შორის ყოფილა, პატივცემულო!

თან ვედრებით იფშენეტს ხელებს:

– ხომ წაგვიყვანთ? ქალაქის ბოლოს არაა?!

ჭაბუკი მძლოლი თავს აქნევს და სერიოზული სახით პასუხობს:

– ძალიან ვწუხვარ, არ შემიძლია...

ბატონი ჰადიფური ამჟამად დროულად იწევს უკან.

... მათ ფეხებთან ერთი მომცრო ტაქსი ამუხრუჭებს. რაჰმანი ცდილობს, თავი შეიკავოს:

– კი მაგრამ, ხუთი მგზავრი გყავთ, სადღა უნდა ჩავსხდეთ?

– ერთი – ჩემ გვერდით, მეორე – იმ ბატონებთან.

ერთი „იმ ბატონთაგანი“ უკბილო, ჩადრიანი დედაბერია, კუთხეში რომ მიკუნჭულა. რაჰმანი მხრებს იჩეჩს: „ვილა...“ და ჩრდილოეთისკენ უთითებს. მძლოლი სამხრეთისკენ იშვერს თითს:

– ძალიან კარგი, შუშზე გავივლით. თუ თანახმანი ხართ, დაბრძანდით...

მეორე წამს ტაქსი ამ ორს უკვე უცნობი ადგილებისკენ მიაქროლებს. რაჰმანს მძლოლის იდაყვის რტყმევისგან ფერდი სტკივა. უკბილო დედაბერი დაუნანვერებელ წყევლა-კრულვას ჩიფჩიფებს. დამფრთხალი და ოფლმდინარი ბატონი ჰადიფური უკანა რიგში, ოთხი მგზავრის წინ, ლამის ჩაჩოქილი ზის, ზემოთ-ქვემოთ დახტის და ნიკაპით სკამს ეხეთქება. ორივე მხრიდან მუჯლუგუნები ხვდება, ჩუმი ლანძღვა ესმის და ვერ გაუგია, სხვები აწვებიან ფეხზე, თუ თვითონ აწვება სხვებს.

ბოლოს და ბოლოს ექიმ ჯალინუსის კაბინეტს მიადგნენ. კარგა ხანი დასჭირდათ, რომ გონს მოსულიყვნენ და მგზავრობის დაღლილობა ჩამოეფერთხათ. მოსაცდელ ოთახში, სადაც სკამები ერთმანეთის უკან მატარებლის ვაგონებივით ჩაემწკრივებინათ, პაციენტებს რიგი გაეჭიმათ. რაჰმანმა

¹⁰ **ჯალინუსი** (ირონ.) – კლავდიუს გალენუსი (II საუკუნის რომაელი ექიმი, ბუნებისმეტყველი და ფილოსოფოსი).

ბატონი ჰადიფური რიგში დასვა, მომსახურე პერსონალს ნომერი გამოართვა და სიგარეტის მონევა დააპირა. მოსამსახურემ უთხრა: „აქ აკრძალულია.“ რაჰმანმა ჩაილაპარაკა: „არა უშავს“, ხელები ჯიბეებში ჩაიწყო და ბოლთის ცემით კედელზე გაკრულ სურათებს მიაშტერდა. აყლაყუდა ჩონჩხს მისკენ მუქარით გამოეშვირა თითი. ჩონჩხს ზემოთ მომხიზვლელ ექთანს (რა საოცრად ჰგავს მარისა ალასიოს!) ფუნჩულა, შიშველი ბავშვი ქოთანზე გადაეყენებინა. ერთ კუთხეში დიდი, ფერადი ფოტო შორეულ წარსულში მკურნალობის ამბავს მოგვითხრობდა. მეორე კუთხეში ნაბეჭდი ცხრილი გაეკრათ:

„ირანის ჯანდაცვის ეროვნული კომიტეტი გირჩევთ, თქვენი დღიური რაციონი უეჭველად შემდეგი პროდუქტებისგან შეადგინოთ: პასტერიზებული რძე, პასტერიზებული კარაქი, იმ დღის კვერცხი, მერინოსის¹¹ თუ მარინოსის ხორცი, ქორფა მწვანელი, სალათი ოლივიე, ლიბანური ფორთოხალი, ჰოლანდიური ყველი, ფრანგული სტაფილოს ნვენი, პამიდორი,¹² სტამბოლის კარტოფილი და, ასევე, მცირეოდენი ისრიმის ნვენი.“

ერთ-ერთ ცნობილ თანამედროვე მხატვარს მთელი ეს ჩამონათვალი აკვარელით დაეხატა ყალამქრის სუფრაზე. რაჰმანმა წინ წაინია და გაოცებით მიაშტერდა ტაბულას. მერე ხელმეორედ ჩაიკითხა ბუტბუტით: „ისრიმი? ეს კი ცუდია. ისრიმი სადღა ვიშოვოთ?“

ბატონმა ჰადიფურმა მორიდებით ჩაახველა. ბავშვმა წაიტირა და რაჰმანმა უნებურად მიიხედა. ბავშვის ხმა

უცნაურად ეჩვენა. ჩია, გალუული გოგონა ჯიუტად ჩაჰფრენოდა დედის ჩამომჭენარ-ჩაყვითლებულ მკერდს. დედას შუბლი დასცვარვოდა. თვალებს განუწყვეტილ აფახურებდა. რაჰმანი მივიდა და თანაგრძნობით ჰკითხა:

– მაჰატიეთ... მაჰატიეთ, ქალბატონო, თქვენ გეკითხებით! ძალიან ვნუხვარ, როგორც ჩანს, ეს ბავშვი მძიმედაა ავად?

დედის მზერა ერთი წამით რაჰმანზე შეჩერდა, თითქოს თვალებით გაუცინა:

– არა, ბატონოჩემო, ღმერთმა დიდი დღე მოგცეთ! ექიმი ამბობს, მხოლოდ და მხოლოდ უჭმელობისააო.

– აჰაა-აა! – თქვა რაჰმანმა. მთელი ინტერესი ერთბაშად გაუქრა.

– მე თვითონაც ასე ვარ.

რაჰმანი მოსცილდა. ქალს, ჩანდა, კეთილი თანამოსაუბრე არ ეთმობოდა.

– ყველანი ასე ვართ. ამბობენ, მემკვიდრეობითიაო.

რაჰმანი უკვე მოპირდაპირე კედელს მიშტერებოდა: ჩარჩოში ჩასმული მომცრო ზომის ფოტო იყო – ალბათ, ბატონი ექიმი მასწავლებლებსა და თანაკურსელებს შორის; ასევე, ფიცი: „ჰიპოკრატე ამბობდა, მედიცინის მუშაკი ის არის, ვინც თეთრ სამოსს ჩაიცვამს და ტყუილს არ იტყვის; ავადმყოფს კეთილად მოექცევა და გამორჩენის მიზნით არ უმკურნალებს...“ რაჰმანმა ამოიოხრა: „ძალიან კარგი, ამას ჰიპოკრატე ამბობდა.“ ამ დროს ფასების ნუსხა დაინახა, მსხვილი ნასთალიყით¹³ რომ ჩამოემწკრივებინათ თეთრ ფურცელზე:

„/ ვიზიტი – 350 რიალი;

¹¹ მერინოსი – ცხვრის ჯიში. იძლევა საუკეთესო ხარისხის მატყლს.

¹² პამიდორი – „გოუჯე ფარანგი“. ეს სიტყვა სპარსულში ევროპას უკავშირდება (ევროპული ალუჩა). ამიტომაც აქვს მწერალს ირონიით შეტანილი ზემოთ მოყვანილ ჩამონათვალში.

¹³ ნასთალიყი, შექასთე – ირანში გავრცელებული დამწერლობის სახეობები.

II ვიზიტი – 400 რიალი;

III ვიზიტი – 200 რიალი;

IV-VII ვიზიტი – 100 რიალი;

VIII ვიზიტიდან შემდგომ – 400-400 რიალი;

ნინასნარი ჩანერით – 800 რიალი;

ქალაქში ექიმის ვიზიტი – 1000 რიალი;

შემირანში¹⁴ ექიმის ვიზიტი – 1500 რიალი.

ქვემოთ წვრილი შექასთეთი მიეწერათ:

მომსახურების 10 % -ის გადახდა – გასინჯვამდე.

ღარიბების მკურნალობა – განვადებით.”

რაჰმანს ხელი სიგარეტის კოლოფისკენ გაექცა, მაგრამ გზაშივე მოაბრუნა. ერთი გვარიანად დაამოქნარა და ბატონი ჰადიფურის უკან, რიგში ჩადგმულ სკამზე, ჩამოჯდა.

... იმ ღამით რაჰმანმა ყოყმანს თავი ანება და „ოქროს მშვილდ-ისრის ოპერაციისთვის” ნიადაგი შეამზადა. „ოქროს მშვილდ-ისარი” იმ სიტყვიერი და ქმედითი მანევრების ჯაჭვისთვის შეერქმია, რომელსაც შედეგად ბატონი ჰადიფურის ნებაყოფლობითი გაქცევა უნდა მოჰყოლოდა. ჰოდა, ჯერ კლიმატზე ჩამოაგდო სიტყვა: „არა, რა თქმა უნდა, დიდ ქალაქში ცუდი კლიმატი როდია, მაგრამ გამონაბოლქვი გაზები? ხომ იცით, გაზეთებშიც წერენ, რომ კიბოს ინვევს.” ვაი, მართლა? ღმერთმა დაგვიფაროს! “ახლა – აგურის გამოსანვაჟი ქურები? გამზირებისა და ქურების მტვერი და ნაგავი? ამა-საც რადიოში ამბობენ – ქლექს ინვევსო. არა, ერთ და ორ დღეში კი არაფერი

მოხდება, მაგრამ მერე... ჰოდა, რაღა ვქნათ? გასაგებია: სანიტარიულმა სამსახურებმა ბევრჯერ განაცხადეს, რომ მდგომარეობა უნდა გამოსწორდეს, მაგრამ მერე რა? რა უნდა ქნა? თვითონ არაფერი გამოსდით, ამიტომ ამ პრობლემას არასანიტარულ უწყებებს აბარებენ, ისინი კი თავიანთი საქმეებით არიან დაკავებული.”

მერე საკვებზე ილაპარაკა: „კვერცხი ხომ... არ იცოდით? კვერცხს გული არა აქვს. კვერცხის გულს წვეწარსაწილი მიღებით ინოვენ და ვერაფერს იღონებ. ამ ერთი ბენო ნასვრეტების პოვნას, კვერცხზე რომ რჩება, ფოტოელექტროატომური საკანი სჭირდება. ასეთი კი, ამხელა ქალაქში, ერთადერთია და ისიც ატომის ექსპოზიციისაზეა წარმოდგენილი. პილპილს აღარ იკითხავთ? სიცხარე არა აქვს. თუთუბო? მჟავე არ არის. თუმცა ნასვრეტებიდან მაინც იოლად ცვივა. აქაური ყოველდღიური საკვები, თქმა არ უნდა, აბგუშთია, რომლითაც იკვებება ყველა: მაღაზიების მუშაკები, სახელმწიფო დაწესებულებების დაბალი პერსონალი თუ ინტელიგენცია. შავ მუშებს უფრო ზუსტი განრიგი აქვთ: შუადღისას ყავახანებში შედიან, რომ რადიოს სპეციალურ გამოშვებას მიუგდონ ყური, სანიტარიული უწყების ბრძანებულებები მოისმინონ და მერე, ერთი-ორი ჭიქა ტკბილი ჩაის თანხლებით, ბარბარის¹⁵ სენდვიჩი ზიზლით გადასანსლონ. ეს სენდვიჩი ყუათიანიცაა და იაფიც. მთავარი კი ისაა, რომ დღესდღეობით მთელ შუა აღმოსავლეთში შეუცვლელი რამაა: პურის სქელ ნაწილს ხსნიან და მასში ამავე

¹⁴ **შემირანი** – უბანი ჩრდილოეთ თეირანში, სადაც, ძირითადად, მოსახლეობის შეძლებული ფენა ცხოვრობს.

¹⁵ **ბარბარი** – პურის სახეობა.

პურის დაბრანულ კიდეებს აწყობენ; მერე იმ დღის კომენტარებს ისმენენ და სამუშაოზე ბრუნდებიან. ახლა ჭარხალს არ იკითხავ? ჭარხალს სპეციალურ ნითელ მელანში ავლებენ. ყორმესაბზისაც, ასევე, სპეციალურ მწვანე მელანში ხარშავენ.¹⁶ მათი ფორმულები, ცხადია, გასაიდუმლოებულია და, თავად ამ საქმის მოთავეებისა და კვების ტექნოლოგების გარდა, არავინ იცის. აჰა! ახლა, ალბათ, შეშფოთდებით და რძის პროდუქტებს მიმართავთ. იცით, რა? ამ პროდუქტებს ჰუმანიტარული დახმარების რძის ფხვნილისაგან ამზადებენ – ჩვენ ხომ განვითარებადნი ვართ... ნახეთ, რა ღრმად ჩასწვდნენ ჩვენს მოთხოვნილებებს! მაგრამ ვაი, რომ არც ესაა საჩვენო. თუმცა სხვა საკვებზე უკეთესი და ჯანსაღი კი ჩანს, მაგრამ მისი გემო მათთვისაა შესაფერი, ჩვენს პირის გემოს არაფრად ეამება.”

ბატონი ჰადიფური მონუსხული, დაფეთებული უსმენდა. რაჰმანი შეუბრალებლად აგრძელებდა დარტყმებს. ხელი პროკურორით გაენვდინა და ხმას მბრძანებლურად იცვლიდა.

„ჯიბის ქურდები? განძრევას ვერ მოასწრებ, ისე გაგძარცვავენ! ტვირთით დამძიმებულ დედაბრად და ცოლშვილიან ჭაბუკად გაჩვენებენ თავს. ნუ გგონიათ, რომ თქვენს ჯიბეს არაფერი ემუქრება, ეგენი ინგლისურ ქინძისთავებსაც კი ხსნიან. ჰოდა, ეს რა ცხოვრებაა? განა ამ ველურ ქალაქში ერთი ნამითაც კი დაიდგომება? განა არ სჯობს,

კაცი ნავიდეს იმ... რა ვიცი, თავის ქალაქში თუ... თავის სოფელში? ერთი წყნარი კუთხე მოძებნოს და მოისვენოს? ბოლოს და ბოლოს, მათხოვრებისგან მაინც დაიხსნას თავი? დიახ, მათხოვრებისგან. მათი ნაწილი ყაზვინის მინისძვრას გადარჩენილი ხალხია, ნაწილი – ამასწინდელი წყალდიდობისას დაზარალებული... ახალგაზრდა გოგობიჭები სხვადასხვა გაერთიანების ნევრები არიან, ასაკოვნები – მარტოხელანი, თითოდ მოარულნი. სამათხოვროდ ყველას სხვადასხვა გზა აურჩევია: ვილაც პარალიზებული ხელით მათხოვრობს, ვილაცა შვილისთვის ფეხი დაუნვაავს; ერთი ლატარიის ბილეთებით ვაჭრობს, მეორე ჰაფეზის¹⁷ ლექსებზე მკითხაობს... დიპლომიანები სხვებზე უფრო აბეზარნი და უამურნი არიან. ეს უქნარები ქვეყნის ღირსებას უქმნიან საფრთხეს. რა, დღეს არ ნახეთ? სტამბოლის გამზირზე რომ ჩამოვიარეთ, ერთს დაფა ეკიდა მკერდზე: „ვარ დიპლომირებული სპეციალისტი. თანახმა ვარ ყოველგვარ საქმეზე. თქვენივე შვილების გულისთვის, ღმერთმა ჩემი დღე აშოროთ, დამეხმარეთ!”

ბატონი ჰადიფური დუმდა, თითებს შორის სიგარეტი ჩაჰქრობოდა. რაჰმანს მისი ცოდვით გული მოუკვდა. რაღაც მომენტში ისე შეებრაღა, კინაღამ პატიება სთხოვა. უნებურად აღმოხდა: „უნდა მაპატიოთ, მაგრამ ჩემი ბრალიც არაა.”

ბატონმა ჰადიფურმა გაოგნებით შეხედა:

¹⁶ ყორმესაბზი – ყაურმის მსგავსი კერძი, რომელსაც ბლომად დართული მწვანელი მომწვანო ფერს აძლევს.

¹⁷ ჰაფეზი – XIV ს-ის დიდი ირანელი პოეტი, რომლის პოეზია განსაკუთრებით საყვარელი და პოპულარულია ირანში. ხალხში დღესაც გავრცელებულია ჰაფეზის ლექსებზე მკითხაობის ტრადიცია. როგორც ბანქოს ქალაქით, ისე მკითხაობენ ჰაფეზის ლექსებით. ამოსულ ნაწყვეტს ან სტრიქონს მომავლის წინასწარმეტყველებად მიიჩნევენ.

– ჰო, რა თქმა უნდა. არც მითქვამს, რომ თქვენი ბრალია. ეს ამბები...

რაჰმანი უცბად წამოდგა. მთელი ის უზაკველი გრძნობები ზიზღსა და ბრაზში გადაზრდოდა. თავი ასწია და შასძახა: „ღმერთო!“

თითქოს მის პასუხად მეორე სართულიდან ზიზღის ცელქი, წკრიალა ხმა მოისმა.

**

ხვალ... ხვალ... ხვალ...

ტყუილად არ უთქვამთ, კაცი ხვალის იმედით ცხოვრობსო. მეორე დღეს, რესტორან „როჟე მარტინ დიუ გარში“ რომ სადილობდნენ, რაჰმანის ბედის ვარსკვლავმა გამოანათა. ის-ის იყო, თერთმეტი-თორმეტი წლის სიფრიფანა გოგოსაგან, ძველი წითელი კაბა რომ ეცვა და შავ, ნაპერწკლიან თვალებს ხშირი წამწამები უჩრდილავდა, ერთრიალიანი სამკითხაო ქალაღი ეყიდა. გოგონას ერთი რიალი¹⁸ ბატონმა ჰადიფურმაც უწყალობა ღვთის სადიდებლად, თუმცა ქალაღი არ გამოურთმევია. გოგონამ ალაღად გაუღიმა, მაგრამ არ წასულა. იქვე იდგა და მაგიდას დასცქეროდა. რაჰმანმა მის მზერას გააყოლა თვალი და პურის ნატეხებს მიადგა. აჰა! გოგონამ პური აიღო, თითქოს ჩაიბუტბუტა, გმადლობო, და წავიდა. დაფლეთილ ფლოსტებს რესტორნის მბზინავ იატაკზე მიაფრატუნებდა. დახეული წინდებიდან კოხტა, თხელი ფეხები მოუჩანდა.

– რა ამოგივიდა?

რაჰმანი თითქოს სიზმრიდან გამოერკვა, მწარედ ჩაიციინა: „მისი ბაგე-

ნი, ლექსზე ნატიფნი... „აჰ, რა ამომივიდა?“ – და წაიკითხა:

„ჰაფეზი, რომლის გამონათქვამები ათასობით რჩევითა და ანდაზა-აფორიზმითაა სავსე და რომელთა ამოსაცნობად წლებია საჭირო, ასე გეუბნება: ”შენი ფიქრები, ცოტა არ იყოს, ნაღვლიანია. ნათესავ-მოკეთებისგან ხერი არ გინახავს. ცხოვრებამ რამდენჯერმე შანსი მოგცა. უვიცობისა და უქონლობის გამო ბედს ვერ ენე, მაგრამ შენი ბედის ვარსკვლავი დღითი დღე მეტად ბრწყინდება. თუმცა ჯერ მწვერვალამდე არ ამაღლებულა, მაგრამ, ღვთის ნყალობით, საბოლოოდ ყველაფერი კარგად იქნება.“

ბატონმა ჰადიფურმა, წმინდანის სასოებით რომ უგდებდა ყურს, წამოიძახა:

– ღმერთმა ქნას! ღმერთმა ქნას! მეც სულ ამას არ ვამბობდი?!

და სწორედ ამ დროს... ბატონი ჰადიფურის ყორმესაბზიან თეფშში რეზინის შავმა ნაგლეჯმა წამოყო თავი. რეზინი ჩანგალს გამოსდებოდა და, ნეზოვანი და საზიზღარი, კიბორჩხალასავით იკლაკნებოდა. მისი ბოლოდან მაგიდას ბლანტი, შავი სითხე ეწვეთებოდა. ბატონმა ჰადიფურმა ნელა, ფრთხილად მისწია ჩანგალიცა და მისი ნადავლიც თეფშის კიდეზე და დააშტერდა. გველის მომთვინიერებელს ჰგავდა, სალამურს რომ თავს მიანებებს და გველის აცეკვებას ელოდება. რაჰმანი უნებური გაოგნებიდან გამოერკვა და ბავშვივით შეიკუნტრუშა:

– ოქროს მშვილდ-ისარმა თავისი ქნა!

ბატონი ჰადიფურის უსასოო, დაბნეული მზერა მასზე შეჩერდა:

¹⁸ რიალი – ფულის უმცირესი ერთეული ირანში. ადრე (ახლანდელ დევაღვაციაში) მეტი ღირებულების იყო.

– აი, ბატონო, ხომ ხედავთ?! ღმერთმა გვაშორა და, ეს რომ შეგეჭამათ, რა მოხდებოდა? ჩვენ სხვანი ვართ, კუჭები მოკალული გვაქვს. ყოველდღე ამგვარ რამერუმეს გეახლებით. თქვენ კი...

ბატონმა ჰადიფურმა ამოთქვა:

– ეს საჭმელი ხომ კაცს შიგანს არ შეარჩენს. ღმერთმა ნუ ქნას, ბუასილსაც!..

რაჰმანი ხედავდა, როგორ ადგა ბატონი ჰადიფური, უკან როგორ დაიხია და სახე ოფლით როგორ დაეცვა-რა. რესტორნიდან გამოვიდნენ.

– არა, ახლა, ასედაც ნუ ინაღვლებთ. უფრო ჭკუასუსტობასა და სილენჩეს ინვევს. როგორ აგისხნათ? კაცი რალაცნაირი ხდება, ველარაფერს არჩევს. რასაც ეტყვიან, იმას იჯერებს. რასაც მოსთხოვენ, იმას აკეთებს. როგორც განვრთნილი გოშია.

– ღმერთო, შენ გვიშველე! მაშ, რაც შეიძლება, სწრაფად უნდა გავეცალო აქაურობას. აქ რომ დავრჩე და ასეთად ვიქცე... როგორ გგონიათ, სოფელში ვინლა მცემს პატივს?!

– აქაურობას გაეცალოთ? განა მაჯეროდდინ ბილყანის მაღაზიის მონახულება არ გინდოდათ? იქ ძალიან ძვირი საქონელია, რომლის ბადალსაც ვერც ქალაქად და ვერც სოფლად ვერ ნაანყდებით... მისი შექენა მხოლოდ ჩვენზე აღმატებულთ შეუძლიათ. მერე, ცათამბჯენები? ათ, თხუთმეტ და მეტსართულიანები... მუშებისთვის განკუთვნილი ოცდაერთი შენობაც კი არქიტექტურის შედეგია. მათზე მილიონობით თუმანია დახარჯული.

– რა თავში ვიხლი?! წელის ტკივილმა მიმატა, თვალთ მიბნელდება,

პირი ნერწყვით მევსება. ვერ გამიგია, ნალვლის ბუშტმა შემომიგია თუ ამ საკვებისგან მჭირს? მე მგონი, აქაური კლიმატი არ მიხდება. ხომ არ მოვინამლე? თითქოს დიზენტერია შემეყარა...

რაჰმანი სიხარულით მიარბენინებს ბატონ ჰადიფურს საზოგადოებრივ ტუალეტში.

**

ახლა რაჰმანი ცარიელ, ნაცრისფერ ქუჩებში დაბორიანებს. ცა აისისთვის ემზადება და გაცრეცილი ლამპიონები ამ გარდაუვალ ნამებს ელიან. რაჰმანი ჩერდება და ღრმად ისუნთქავს ალიონის სუფთა ჰაერს. ლამპიონების სვეტები მოლოდინში გარინდულან და, გრძელი ღამეული საათებისგან მოღლილთ, თავები ჩაუხრიათ. რაჰმანი გზას განაგრძობს. დილის რიჟრაჟში ქუჩის ბოლოს მერძევის ბუნდოვან კონტურებს ხედავს, ურიკაზე რომ მოკუნტულა და დროგამოშვებით ბუკს აყვირებს. დიდად არ ცივა და რაჰმანი სიმსუბუქეს გრძნობს. თუმცა დროებით: კვლავ სიმძიმე აწვება მკერდზე. ქუჩაში უხვევს და უმიზნოდ სცემს ხელებს ერთმანეთს. ლამპიონები ერთბაშად ქრება. ქუჩის სიღრმეში ძალი ყეფს და აბაში¹⁹ გამოხვეული ახუნდი ლანდად ჩაუვლის. შორიდან მანქანის ხმა ისმის. უნებურად ჩიხში მოხვედრილი რაჰმანი კვლავ გამზირზე ბრუნდება. ჭარხლის გამყიდველი მოხუცი უახლოვდება. მხრებზე ძონძი მოუგდია. დროდადრო ურიკას აჩერებს და ჭარხლის ორთქლზე ხელებს ითბობს. რაჰმანს რომ უახლოვდება, ყვირილს იწყებს: „აბა, ჭარხალი! ცხელ-

¹⁹ აბა – მამაკაცის უსახელო გრძელი მოსასხამი.

ცხელი, თონიდან ამოყრილი ჭარხალი!". ყოყმანობს, თითქოს ელოდება. მერე გზას აგრძელებს.

რაჰმანი თავისუფლების გზაჯვარედინს უახლოვდება. ესეც ასე! ხომ მინდოდა, ჰადიფური მალე წასულიყო? ჰოდა, წავიდა! ახლა რა ხდება? რა შეიცვალა?

ბატონმა ჰადიფურმა სასწრაფოდ იყიდა ბილეთი და ბოლო ოცდაათხი საათის მანძილზე პირი არც წყლისთვის დაუკარებია, არც – საჭმლისთვის. მხოლოდ ცხელ ჩაის სვამდა და სიგარეტს ეწეოდა. აღარც საათზე ნაღვლობდა და აღარც ქუჩის ბოლოს მდებარე ყავახანაში დადიოდა ყალიონის მოსაწევად.

მისი რეცეპტი გაანაღდეს: ოთხას სამოცდასამი თუმნის, ორი რიალისა და ათი შაჰისა²⁰ გამოვიდა. ექიმს ოთხი სახის შესაზელი მაღამო, სამგვარი დასალევი ამპულა, ათი კოლოფი საინექციო ამპულა და უამრავი დასალევი-ჩასაყლაპი კაფსულა თუ მიქსტურა გამოეწერა მისთვის. ერთი ლომისგამოსახულებიანი სალბუნიც დაენიშნა.

ლამით ბატონმა ჰადიფურმა ბარგი-ბარხანა უხალისოდ შეკრა. რაჰმანმა დრო იხელთა და საათი წამლებთან ჩაუცურა ჩანთის კუთხეში. ბატონ ჰადიფურს ხან ამცივნებდა, ხან აცხელებდა და ხანაც აბოდებდა. მისი საუბრები უფრო მეტად ავსულებსა და ეშმაკეულებს, განკითხვის დღესა და ღვთიურ სამართალს შეეხებოდა, ვიდრე ლამაზ, ფუნჩულა მსახიობებსა და მხიარულ თეატრალურ წარმოდგენებს. ბარემ ასჯერ შეევედრა რაჰმანს, ვირიდან ჩამოდი და სოფელში წამომყევით! ბოლოს კი დაჰპირდა, რომ თილისმებსა და შელოცვებს გამოუგზავ-

ნიდა.

როდესაც ბატონი ჰადიფურის ავტობუსმა ალიონის ბინდბუნდში დაძვრა დააპირა და რაჰმანმა ხელი დაუქნია, დაინახა, რომ ბატონი ჰადიფური ტიროდა და სინანულით უქნევდა თავს... ესეც ასე... მაგრამ ახლა... კვლავ მარტოობა და უთვისტომობა...

რატომ გავუშვი?

უცბად რაჰმანი მიბრუნდა და დაედევნა. თვალები ეწვოდა. კბილებს მაგრად აჭერდა ერთმანეთს... რომ მიუსწრებდეს... მაგრამ გარაჟის დარაჯმა სახეში შესვინა და სულ ცოტა ხნით, რაჰმანს უსასრულობად რომ ეჩვენა, დაჟინებით მიაშტერდა... არა, ბატონი ჰადიფურიც კი წავიდა!

სახლში ფეხით დაბრუნდა. ჯერ ოთახის კარიც არ გაეღო, რომ ფარვიზ ხანმა შემოსასვლელთან ზარი დარეკა. დღეს რა ადრინად მოსულა... რაჰმანი ბავშვივით ჩამოეკიდა კისერზე და აზლუქუნდა. თუმცა ტირილით ვერ იტირა, თვალები გამოშრობოდა.

ფარვიზ-ხანმა ჰკითხა:

– რაშია საქმე, დედიკოს ბიჭო, ისევე ააფრინე?

რაჰმანი მოსცილდა, ბუხრის თავიდან რადიო აიღო და კედელს მიაღწინა. სანოლი ააყირავა, გაზეთები და ჟურნალები, რომლებსაც თვალს თუ შეავლებდა ხოლმე, დაფლითა და მიყარ-მოყარა. მერე შუა ოთახში ძველ, დამტვერილ ხალიჩაზე ჩაჯდა, თავი ხელებში ჩარგო და მგლოვიარესავით მოთქმით ატირდა.

– მე უბედური! მე ყეყეჩი! მე სანყალი! ახია ჩემზე!

დიასახლისი და მისი ქალიშვილი ოთახში შემოცვივდნენ. ზიზი დახტოდა, ტაშს უკრავდა და საბავშვო ბალის

²⁰ შაჰი – წვრილი ხურდა ფული.

საპროგრამო სიმღერებს მღეროდა. დედამისი ფარვიზ-ხანს პიჯაკში ჩაჭყენოდა, ექაჩებოდა და ანჯღრევდა:

– რამე ქენი! ქენი რამე! მთელ უბანში თავი მომეჭრა! ერთი კარგი ექიმი ვიცი. ეგაა, რომ ტაქსით უნდა წახვიდეთ, ბეჰჯათაბადში ცხოვრობს...

უცხად რაჰმანი დანყნარდა. ჯერ თითქოს გაოგნებული იყო. მერე თავი მიაბრუნ-მოაბრუნა და წამოდგა. დიასახლისს სწრაფი მზერა შეავლო, თმა გადაივარცხნა, ჰალსტუხი შეისწორა და ფარვიზ-ხანსა და ქალს პატიება სთხოვა. ზიზი გაჩუმდა. გაფითრებული ფარვიზ-ხანი თვალებს აქეთ-იქით აცეცებდა.

– მისმინე, შენი ბრალია. ხომ გადავწყვიტეთ, სისტემატურად გვევლო „სიმშვიდის მოსურნეებში?“ რაც არ უნდა იყოს, იქ შენი მორჩენა შეუძლიათ.

რაჰმანი ტიროდა:

– მორჩენა? შენც გგონია, მართლა ავად ვარ? არა, არა, ავად არა ვარ, ფარვიზ-ხან, არც არასოდეს ვყოფილვარ ავად.

დიასახლისმა მხრები აიჩეჩა, გოგონას ხელი ჩაჰკიდა და ოთახიდან გავიდა. დერეფნიდან შემოსძახა:

– თქვენ იცით, მაგისი მეგობარი თქვენა ხართ. თუ გენდომებათ, ექიმის მისამართს მოგცემთ.

კიბეებამდე არც მისულიყო, ზიზიმ ისევ სიმღერა წამოიწყო. ხმა თანდათან უფრო და უფრო ჩუმად და გაურკვეველად ისმოდა.

რაჰმანმა ვედრებით თქვა:

– არა, ექიმი არ მჭირდება. არ ვიცი, დღეს რა მომივიდა. დამიჯერე!.. ის... ჩემდა უნებურად... მაგრამ ასე აღარ მოხდება... დილის ჰაერმა დამმართა...

ფარვიზ-ხანმა უთხრა:

– ძალიან კარგი, მაგრამ შენი აბები მაინც დალიე. დამამშვიდებელი არ არის?

– კი, ახლავე დავლევ! მართალი ხარ! მთელ კოლოფს დავლევ!

– ნურც სამსახურში წახვალ, ასე აჯობებს. დღეს სიყვარულით გავერთოთ. გინდა, გოგოებში გავიაროთ? რამდენიმეს ვიცნობ, სკოლის მოსწავლეებს. გაგაცნობ, არ გინდა?

– მე რომ ცეკვა არ ვიცი?

– დიდი ამბავი! ისწავლი... გამოსავალი სწორედ ესაა. დღეს ყველა ასე იქცევა. ყველაფერზე ადვილი და უპრობლემო საქმეა. თუ არ იზამ, წააგებ. ესეც არ იყოს, ასეთი ურთიერთობები გონებასაც აამებს.

რაჰმანი ტანსაცმლიანად გაშოტილიყო ხალიჩის კუთხეში. ცრემლს აღარ ღვრიდა, თუმცა ფერფური მისდიოდა და ტუჩის კიდეც უთრთოდა. მოზრდილი კოლოფიდან ნება-ნება იღებდა სამფეროვან აბებს, პირში იღებდა და ყლაპავდა:

– იქნებ... მართალიც ხარ... მაგრამ მე... არ შემეძლია...

დამამშვიდებელი აბები... ნეტავ, ღმერთი დაამშვიდებდეს!

სპარსულიდან თარგმნა
მზია ბურჯანაძემ

უზბეკური ლიტერატურა

მუჰამად მუყიმი

(1851-1903)

ლექსები

**

შენი ტრფიალი არ მქონდა განა!
შენზე ოცნება დღესაც თან დამაქვს.
საცაა, გულზე დავიცე დანა.
კვლავ ჩემი ქენჯნილი ბედი მომაგონდა.

აპრილმა მოლით მოჩითა ველი,
ველზე ქანაობს ნიავი ნელი.
მეცა თუ არა მინდვრის სურნელი,
შენი დალალეების ფშვენა მომაგონდა.

ღვინოს რომ ვსვამდი კათხით და ჯამით,
წამით შლეგს ვგავდი. ბრძენს ვგავდი წამით.
გულს განმეწონა ისარი და მით
შენი წამწამები ისევ მომაგონდა.

არ შევეპუე უდაბნოს დუღილს,
მალრჩობდა ხვატი, მბუგავდა ბული
და მაშინ (შენთვის ეს რამედ თუ ღირს)
მე შენი თვალ-წარბის ჩერო მომაგონდა.

მთვარე ხარ, მაგრამ თვით ბადრი მთვარე
შენს გვერდით ნაბავს დარცხვენელ თვალეებს.
მინდა, შენს ფერხთით განვეერთხო ბარემ...
ვაიმე, მაგ ფეხთა როკვა მომაგონდა.

იქნებ ვიყავი მე შლუ და ყბედი,
რად მსჯიდი? ისეც მსჯიდა მე ბედი.
დამიახლოვე, მუყიმი გვედრი!
ვაიმე, შენთან ყოფნის ჟამი მომაგონდა.

**

მე ჩამინთხიე გულში ნალველი,
 არც მოიხედე, ისე ნახვედი.
 სნეულს ხომ ადგას თავზე მნახველი.
 შენ კი დამტოვე, შენ კი ნახვედი.

ჩემს წამებაში დაიდე წილი,
 ძმა წამიქეზე, დამწამე ცილი,
 თავს დამდგომია მტერი მსახვრელი,
 სირცხვილი შენი, შენ კი ნახვედი!

ხომ ხედავ, უნდა ნავაგო ომი,
 ხომ ხედავ, უნდა ნავიქცე ლომი,
 ხომ ხედავ, მზუგავს ცეცხლი მდაგველი?!
 რა დროს დამაგდე, რა დროს ნახვედი!

ამას არ იზამს თვითონ ჯალათიც.
 რა ჰქვია ამას, თუ არ ლალატი, –
 შემაბი ბედი შანთით მდაღველი.
 როგორ მიხსნიდი, როგორ ნახვედი!

**

ლანდს დავემგვანე, დამელია ხორცი და ფერი,
 დავკარგე გულის მეგობარი. შემომრჩა მტერი.
 შენზე ვმღეროდი მე სიმღერებს, კვლავ შენზე ვმღერი.
 და დავუძღურდი, და დამიდგა განკითხვის ჯერი,
 და სიკვდილს ველი, მივდივარ და ვინ მომიგონებს?!

არ იპოვება ქვეყანაზე უცრემლო შვება,
 ცდება, უეკლო ვარდს ვინც ეძებს, ამაოდ შვრება.
 რა გვენაღვლება, ჩვენს მაგივრად თუ ვინმე კვდება,
 თუ ჩვენი პური მისი გულის თონეში ცხვება;
 რა მეშველება? ასეთ ხალხში ვინ მომიგონებს?!

სატრფოს ძებნაში მიმეწურა ჟამი და ხანი,
 (ჰაი დედასა, დავუძღურდი, არ შემწევს ჯანი).
 მის სასახლეში გლეხი გმინავს, ნებივრობს ხანი.
 ვის მივანვდინო ჩემი კვნესა და ჩემი ხმანი?
 იქ მდიდრებია, მდიდრებში კი ვინ მომიგონებს?!

მიჯნურმა ჩემმა მე დამათრო, შემასვა ბანგი,
ტრფიალმა მისმა გადარია ეგ ჩემი ჩანგი.
ვინც არ ტანჯულა, მას არ ესმის მუყიმის ჰანგი,
ის შეეცდება ჩემს სტრიქონებს უნახოს მანკი.
მაგრამ ჩაგრული მე გამიგებს და მომიგონებს!

**

აღარ დამადგა ქვეყნად საშველი.
ასე ამაოდ როგორ დავშვერი!

იღბალმა მძიმე ტვირთებით მტვირთა.
ბროლი სულისა სულ სავსე მტვრით მაქვს.

ვერ გავასწარი ავ ყისმათს გაღმა,
ვერ დავაბრუნე დოლაბი ნაღმა.

ვერ მოვიშორე მძიმე ვარამი,
ვერ გავითენე ღამე ნკვარამი.

გზაზე ვდგავარ და ვთხოულობ შველას:
– მიშველეთ!
... ნუთუ დამუნჯდა ყველა?

**

მე დავსნეულდი, წამალი კი არა აქვს არვის,
სულ დავუძღურდი, პირზე ფერი დამედო ქარვის.
დამიდგა ჟამი ხელმოცარვის და გულის ზარვის,
არვის არა აქვს ჩემი თავი და ასე ვარ. ვის,
ვის, ვის შევჩივლო გულის ჩემის დარდი? ვაიმე!

სულო ბოროტო, რად დამადე ხუნდი და ბანდი?
მაზრუნე ფულზე, სულზე ზრუნვის არ მომეც დარდი.
ვნებებს მამონე. ეს რა ბილნი იხმარე ფანდი?
როგორ გავთავდი, როგორ ფუჭად დავშვერ! ვაიმე!

მდიდარი მუდამ ვერ იცხოვრებს, დატოვებს ქისებს
და სხვები შემდეგ მასზე სიტყვებს იტყვიან მქისებს.
ცდება და ცდება, ვინც ამ ქვეყნად ჯიბეებს ივსებს,

ვინც ტანჯულ ხალხზე დარდს და ფიქრებს გულზე არ
ისევს.

ძალლი იყო და ჩაძაღლდაო! – ვიტყვით. ვაიმე!

რომ ფიქრი ვანდო, გრძნობა ჩემი გავუზიარო,
კაცი ვერ ვნახე, ობლად მუდამ როგორ ვიარო?!
ვიმგლოვიარო, უნდა შენზე ვიმგლოვიარო,
დაბნელდა ჩემი სრა-სასახლე, სულის ზიარო.
ნიშატი ჩემი ნამდვილ ნიშატს არ ჰგავს. ვაიმე!

უკვე დავბერდი, მომერია თმაში ქალარა,
ჟამი დამდგარა, სასიკვდილო დაჰკრან ნალარა.
მისმა შიშმა და ზაფრამ მისმა გული დაღარა.
ზარი ჩამოჰკრეს, ულმობელმა ბედმა “მახარა:”
“მოამზადეო ქარავანი შენი”! ვაიმე!

მგზავრის წერილები

**

ვაიმე!
ბედმა მეც შემაჩვენა,
მას არ სურს ქვეყნად ჩემი დარჩენა.
ამ ქვეყანაზე ვინმე მაჩვენა,
არ იწყევლიდეს თავის გაჩენას.

ვერ შევეწყვე და დავთმე ქალაქი,
სიღარიბის და ჩაგვრის ალაგი.

ნინ მიდევს გზები ცივი და ცხელი,
უნდა ვიარო ფეხით და ცხენით.
აურაცხელი ფიქრი მომდევს თან
და ბოღმა მალრჩობს აურაცხელი.

ჰა, ქარავანი ჩვენი დავძარით.
გზა იყო ცუდი, გულის საზარი.
სოფელ ულთარმას რომ მივატანეთ,
შემოგვეგება ჭრელი ბაზარი.

უცნაურ ბრბოზე დაგვრჩა თვალები.
მოგროვილიყვნენ ქვეყნის ქალები.
ვილაც ყბედ “წმინდანს” შემოხვეოდნენ
და მას უგდებდნენ ყურს მოკრძალებით.

მამასახლისი ვიკითხე მათი.
 თურმე ჰქონია წისქვილი ათი.
 მთელი სოფლისთვის ამ ერთ ბობოლას,
 ამ ისა-ჰაჯის დაუდევს თათი.

ის იბლინძება და ტლინკებს ისვრის,
 კანონი არის ხუმტური მისი.
 ამ მუქთახორამ, თაღლითმა კაცმა
 ლამის დალიოს გლეხების სისხლი.

**

დურმანჩა იყო შემდეგი თემი.
 მაგრამ იკითხეთ წამება ჩემი, –
 ვერ დავისვენე ქურდების შიშით,
 ღამე ვათიე ტანჯვით და გვემით.

ყადი¹ ჰყავთ მეტად გამოქეჩილი,
 მოსამართლეა ის და ვეჭილიც.
 ერთხელ თუ მასთან საქმე მოგეცა,
 არ დაგჭირდება შემდეგ ექიმი.

აქაც იგივე “ნანატრი ბედი”,
 აქაც ქაქანებს “წმინდანი” ყბედი.
 მთვრალია, მაგრამ ხალხი უჯერის,
 წმინდანობასაც რა უნდა მეტი!

გამასპინძლება აქ არ იციან,
 სტუმარი თუ ხარ, კარში გისვრიან.
 მამასახლისმა ჯოხით გაგვრეკა,
 მერე ძაღლები გამოგვისია.

**

რაცფონი მიქეს ერთი სოფელი,
 ბალებს ვამჩნევდი მწვანედ მოფენილს.
 მაგრამ რად გინდა, ამ სოფელშიაც
 კაცი ვერ ვნახე მშვიდად მყოფელი.

¹ ყადი – მუსულმანთა მოსამართლე.

აქ სანყალ გლეხებს სულს აძრობს ბაი²
 დარდმა თრიაქით შეცვალა ჩაი.
 ლატაკი ხალხით სავსეა იგი
 და ქვრივ-ოხრების უით და ვაით.

ვერ შესვა ჩაი, ბევრიც ინებო
 (ვერ იტყვი, იღბალს არ ვიგინებო!).
 მთელ ღამეს ყეფდა მასპინძლის ძაღლი, –
 მიღრენდა: “აღარ დაგაძინებო!”

თეთრად ვათიე ის ღამე შავი.
 ეს რა ხიფათი მემთხვია ავი.
 თურმე ახლოა ქანიბადამი.
 არა მაქვს ქანიბადამის თავი!

**

ყოყანდა ჩემთვის დილეგს მოჰგავდა
 და მეც დავტოვე ჩემი ყოყანდა.

**

მაქა-თუთს ვნახე ბევრი ახალი...
 აქაც დგას ერთი აყალმაყალი.
 დამპალ ყველს ყიდის აქ შვილის ფასად
 მაქა-თუთელი ერთი ბაყალი.

აიფანშიაც მომიხდა გავლა,
 მთელი სოფელი მოჰგავდა თავლას.
 აქ ბავშვობიდან ეტანებიან
 სიბილწისა და სიავის სწავლას.

აქ ძარცვა-გლეჯას არ უჩანს ბოლო,
 მკვლელობა ხდება აქ ღამით, ხოლო
 დღისით ქეიფი და ღრეობაა
 ... და ტირიფები ტირიან მხოლოდ...

უზბეკურიდან თარგმნა
 მაგალი თოდუამ

² ბაი – მებატონე.

ჩინური ლიტერატურა

ვანგ სიანგ ფუ

(დ. 1958 წ.)

დედის სიყვარული

დედა დღითი დღე სულ უფრო ბერდებოდა. სიარულზე ეტყობოდა, თუ როგორ ხდებოდა მისი ნაბიჯები სულ უფრო და უფრო ნელი. მისი შვილები უკვე ზრდასრულები იყვნენ. საკუთარი საქმეებით დაკავებულნი, ერთი ნუთით შეირბენდნენ დედის სანახავად და მაშინათვე ტოვებდნენ მას. მათი სიცოცხლით სავსე და ხმაურიანი გარემო სიზმარს ჰგავდა. დედის სახლი დაცარიელდა. ზუსტად ამ დროს მე დიდი ხნით გავემგზავრე ქალაქ ხუნანში. დედა საოცარი სიხარულით შემხვდა, აღარ იცოდა, რითი ვესიამოვნებინე, საჩქაროდ დაიწყო სადილის მზადება.

– დალევ ღვინოს? – მკითხა დედამ.

– დავლევ. – ვუპასუხე მე.

დედამ სასწრაფოდ დამისხა ღვინო. სამი ჭიქის მერე დედამ მითხრა:

– ბევრი ღვინის დალევა ცუდია, ცოტა უნდა სვა!

დასაღვევად მომზადებული ჭიქა დავდე, დედამ კი ღიმილით მითხრა:

– ამდენი ხანი იყავი ოჯახიდან შორს, კიდევ დალიე ცოტა!

კიდევ ორი ჭიქა დავლიე და დედამ ისევ მითხრა:

– აღარ დალიო, ახლა საჭმელი მიირთვი, თორემ სურნელება გაუვა!

როცა ჭიქა ისევ დავდევი, დედამ

კვლავ ღიმილით მითხრა:

– ხუთი ჭიქა დალიე? კიდევ ერთი დაამატე, რათა განყვილდეს!

და სასმისი შემივსო. ერთი ჭიქა კიდევ დავლიე და ამჯერად გადაწყვიტე, შევჩერებულყავი. დედამ გაიღიმა და ისევ მითხრა:

– თუ კიდევ გინდა დალევა, დალიე!

მე ისევ შევავესე სასმისი. დედამ შემომხედა და მითხრა:

– აღარ დალიო, აღარ დალიო!

და ღვინის ბოთლი წაიღო. ბოლო ჭიქა დავლიე და თვალები ცრემლებით ამევსო. როდესაც ჭიქა ამოვატრიალე, დედამ სასმისი გამომართვა და ისევ ნელ-ნელა შემივსო ღვინით.

– ცივი დღეა, თუ დალევა გინდა, კიდევ ერთი დალიე!

ცრემლები ღვარად წამომივიდა.

სწორედ ეს არის დედის სიყვარული, მას ემინია, შვილმა ბევრი არ დალიოს და თანაც დასაღვევად აქეზებს მას, რათა ასიამოვნოს.

ჩემი დედა!

მე დედის სახლთან ახლოს, ერთ პატარა ბინაში გადავედი საცხოვრებლად. ერთ დღეს დედა მოულოდნელად მესტუმრა. ძლივს ამოვიდა მეოთხე სართულზე, სუნთქვა უჭირდა. კარის გაღებისთანავე დაღლილი კედელს მიეყრდნო. სულის მოთქმის შემდეგ მო-

ისურვა ჩემი საძინებლის დათვალიერება. საძინებელში ლოგინი და წიგნები ერთად მენყო. ოთახი ძალიან პატარა იყო, საწოლი ფანჯრის ქვემოთ, გამათბობლის გვერდზე იდგა, მის აღმოსავლეთით წიგნების თარო იყო დამაგრებული, ხოლო დასავლეთ მხარეს წიგნების შუშის კარადა იდგა. დედამ საწოლს შეხედა და მკითხა:

– ძილის დროს თავი რომელ მხარეს გიდევს?

– აღმოსავლეთით, – ვუპასუხე მე, – იქით, სადაც წიგნის თაროა დამაგრებული.

– ცუდია! – მითხრა დედამ, – თაროზე ბევრი მტვერია, თავი დასავლეთით უნდა გედოს.

დედა ცოტა ხანს იღიმებოდა, შემდეგ კი უცებ მითხრა:

– არ ივარგებს, თავი რომ შუშის კარადისკენ გედოს. მინისძვრის შემთხვევაში შუშა ნამსხვრევებად იქცევა და დაშავდება, ასე არ შეიძლება!

დედას უცებ მინისძვრა მოაგონდა. მინისძვრა კი ას წელიწადში ერთხელ თუ იქნება.

– კარგი, მაშინ თავს ისევ აღმოსავლეთით დავდებ, – ვუთხარი მე და დასავლეთით გადადებული ბალიში

ისევ აღმოსავლეთით გადმოვდე. ცოტა ხნის შემდეგ დედა მეკითხება:

– ძილის დროს თავი როგორ გიდევს, პირალმა წევხარ?

მე ვუპასუხე, ვწევარ და ისე მძინავს-მეთქი.

– ასე არ შეიძლება, არ შეიძლება! – მითხრა დედამ – გამათბობელი ჰაერს ამრობს, სიმშრალე კი ყელისთვის ცუდია, შენ ხომ პატარაობიდანვე განუხებებს ყელის ტკივილი!

– კარგი, – ვუპასუხე მე, – მაშინ პირალმა დავიძინებ.

თვალეებზე ცრემლები მომადგა, არასდროს დავფიქრებულვარ, როგორ ეძინა დედას.

ჩემი დედა!

დამიბერდა! ხშირად ეზოში დგას და კედელს მიყრდნობილი, ჩაფიქრებული გაჰყურებს გზას. ჩემი ყოველი მისვლა მას საოცრად ახარებს, ეს იმ სიხარულს ჰგავს, რომელსაც განვიცდიდი მე ბავშვობაში, როცა იმ ადგილზე ვიდექი დედის მოლოდინში და დავინახავდი მას.

ხშირად მივდივარ დედასთან, ვეხმარები პროდუქტის ყიდვაში.

დედა! ჩემი პატარა, კეთილშობილი, ჭალარა დედა...

ჩინურიდან თარგმნა
თამარ კარსანიძემ

სარჩევი

1.	მაგალი თოდუა , მკითხველთა მიმართ.....	5
2.	არაბული ლიტერატურა.....	7
	ყურანი . თარგმანი და კომენტარები აპოლონ სილაგაძისა.....	8
	ალ-ჯაჰიზი , წიგნი ძუნწების შესახებ. თარგმანი ნათელა ჟვანიასი და დარეჯან სვანისა.....	19
3.	თურქული ლიტერატურა.....	31
	საით ფაიქ აბასიანიქი , უმაქნისი კაცი. თარგმანი ირინე ჯავახიძისა.....	32
4.	სპარსული ლიტერატურა.....	39
	რუდაქი , ვარდი ხარ გაზაფხულისა. თარგმანი ნომადი ბართაიასი.....	40
	ბაბა თაჰერ ურიანი , გული მაქვს... თარგმანი ნომადი ბართაიასი.....	41
	ნასერ ხოსროვი , [ქებათა ქება გლექს!]. თარგმანი მაგალი თოდუასი.....	42
	მეგობართა თვალთმაქცობის შესახებ. თარგმანი მისივე.....	43
	სიმღერა სიყვარულისა. თარგმანი ნომადი ბართაიასი.....	44
	მას'უდი , ლექსები. თარგმანი მაგალი თოდუასი.....	50
	ფარიდ ად-დინ ათთარი , ერთგული ცოლი. თარგმანი მაგალი თოდუასი.....	53
	მუჰამად ფუზული , ლექსები. თარგმანი მაგალი თოდუასი.....	63
	მეჰდი ახავან სალესი , ბაბუანვერავ... თარგმანი ნომადი ბართაიასი.....	70
	ბაჰრამ სადეყი , დაუპატიჟებელი სტუმარი დიდ ქალაქში. თარგმანი მზია ბურჯანაძისა.....	71
5.	უზბეკური ლიტერატურა.....	88
	მუჰამად მუყიმი , ლექსები. თარგმანი მაგალი თოდუასი.....	89
6.	ჩინური ლიტერატურა.....	95
	ვანგ სიანგ ფუ , დედის სიყვარული. თარგმანი თამარ კარსანიძისა.....	96

ყდაზე: ირანული მხატვრობა. **სიაუშ გურჯი (XVI ს.), „შევარდენი“**. პეტერბურგის მ. სალტიკოვ-შჩედრინის სახელობის ეროვნული ბიბლიოთეკა.

ტირაჟი 30 (ოცდაათი) ცალი

რედაქტორი 593464565; E-mail: mzivditi@yahoo.com
სწ. მდივანი 599160616; E-mail: nanio@yahoo.com

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

